STRIPSCHRIFT

verschijnt maandelijks
nummer 131
prijs f 4,95

* Dick Tracy
* The Studio
* Jeff Jones
* Mike Kaluta
* Berni Wrightson

Dick Tracy

Chester Gould

Vergis je niet

Oude nummers van Stripschrift zijn nog steeds verkrijgbaar tegen de oorspronkelijke prijs

Vul de antwoordkaart in het hart van het blad in.

---

18 (*f* 2,25): Vijftig jaar Bruintje Beer met een herdruk van **Bruintje Beer verdwaald**, Walt Disney Studios (tekenfilm)...

19 (*f* 2,25): Kabouterstrips met herdruk van het **Paulus de Boskabouter**-verhaal nr. P.14, John Bakker...

20 (*f* 2,25): **Prins Valiant** door Harold R. Foster met een herdruk van **Aanval op de Neveleilanden** (1960); Thé Tjong Khing.

36 **1/2** (*f* 1,50): **Mad** poster & gemengd nieuws.

47/48 (*f* 3,25): Peyo met herdruk van **De Groene Draak (Johan en Pirrewiet)** uit: **Sprint; De Blauwbloezen** van Salverius, Giles; herdruk **De valstrik van de Rode Kreek** (Timoer, 1956); tekenfilm en pornostrip...

55/56 (*f* 3,75): Special over Peter de Smet met een herdruk van de oer-**Generaal** en van zijn **Fulco en de Miesmannetjes** (uit 't **Kapoentje**): Druillet mét adembenemende herdruk (1969); striptekenaars aller landen verenigt u...

57/58 (*f* 3,75): Erg veel over Marten Toonder met name zijn jeugdwerk **(Thijs IJs); Buck Danny** en dus ook Victor Hubinon; Daan Jippes **2 voor t)** Richard Corben met een gruwelijke herdruk...

59/60 (*f* 3,75): 50 jaar Disney-tekenfilms een tussensprint van Kees de Bree; Daan Jippes over Carl Barks mèt unieke **Donald Duck**-herdruk van Barks; **Donald Duck**-weekblad en een heel klein **Kuifje**...

65 plus (*f* 2,25): Interview Tibet met herdruk **Rik Ringers leidt de dans** (1955); **Chick Bill; Tina**; Jay Linch door Evert Geradts; **De Wonderen van Mu** (11/33-11/44)...

66 (*f* 2,25): Interview Franquin met uitvoerige bibiografie én herdrukken **Guust Flater, The Spirit** van Will Eisner, Dick Matena (over de **Macaroni's); de Wonderen van Mu** (11/45-11/49).

67 (*f* 2,25): **Nader tot Kuifje 3** over interessante drukvarianten; interview Carry Brugman; speciaal Roba met **Bollie en Billie** en **De Sliert** en een bibliografie; **De Wonderen van Mu** (11/50-11/70)...

68/69 (*f* 3,75): De Marten Toonder-story deel 1 en het begin van de herdruk van **Tom Poes en de Schoonschijners** (1610-1635); alles over **Akim** en **Tarzan**-pulpuitgaven; **De Wonderen van Mu** (11-72-11-82).

70 (*f* 2,25): De Marten Toonder-story deel 2 (**Panda** , Toonder-studioos); Jan van Haasteren; **De Wonderen van Mu** (11-83-einde); **Tom Poes en de Schoonschijners** (1636-1655)...

71 (*f* 2,25): **Koning Hollewijn**; Lambik Cauvin; **Tom Poes en de Schoonschijners** (1656-einde)...

72 (*f* 2,25): **Blake en Mortimer; Panda**; een persiflage op **Kuifje**; veel over Craenhals met de herdruk van **Fort Bravo** uit 1953...

74 (*f* 2,95): 4 blz. **Zuiptor** van Uco Egmond, speciaal voor Stripschrift, Raymond Macherot (**Chlorophyl, Poezekat**); Domien ten Berge over Marten Toonder; **Professor Pi**...

75/76 (*f* 4,25): Uitvoerige aandacht aan Peter O'Donnell met een herdruk van zijn **Modesty Blaise**; Willy Lohmann's vochtige **Kraaienhove**-persiflage...

77 (*f* 2,95): Special Gerrit Stapel met de nergens elders gepubliceerde strip **Mijn vriend Andries**; Aart Clerkx tekent voor **Stripschrift**...

78 (*f* 2,95): Speciaal voor Stripschrift 8 blz. Daan Jippes in **Intercity Incident**; interview met 'Forest 'Bud' Sagendorf over **Popeye; Modesty Blaise**; algemene beschouwingen over de vloek in het beeldverhaal...

79 (*f* 2,95): Jules Feiffer; **Moem**; Piet Wijn onder de loepe èn voor het voetlicht met een herdruk van **De Moorse Tovenaar; Tintin et moi** (Kuifje dus)...

80 (*f* 2,95): De **Robbedoes**-verhalen van Fournier; **The Hulk** met een herdruk; **De Tovenaar van Fop**; Vervolg & slot-herdruk **De Moorse Tovenaar** van Piet Wijn...

81/82 (*f* 4,25): Special Peyo, **Smurfen** met herdrukken; alles over de Dupuis-tekenaars in een overzichtelijke encyclopedie; Tillieux en een **Felix**-herdruk...

83 (*f* 2,95): De stripbladen **Sjors** en **Pep** (nu **Eppo**); Loriot; begin unieke herdruk van de **Dick Bos** reclamestrip **Glashard**; de populariteit van stripfiguren...

85 (*f* 2,95): De professoren in het Europese beeldverhaal (**Zonnebloem, Barabas, Adhemar, Sickbock, Pirlwytskofsky, Kalker, Lupardi**); Harry Balm, **Kuifje**-wedstrijd; Patty Klein over stripscenario's; **Dick Bos**...

86 (*f* 2,95): komplete inhoudsopgave van **Stripschrift** nr. 49/50 t/m 84; Eddy Paape, informatie over het SDCN...

87 (*f* 2,95): Alles over **Bert Bus** met een herdruk van zijn Nitokris, kartoenrubriek Ong-Gezien over **Tom Ungerer**, start van herdrukken **Simpelman, Lucky Luke** voer voor psychologen en een unieke L.L.-persiflage.

88 (*f* 2,95): **Ridderspecial: Prins Valiant, De Rode Ridder** en de Vlaamse Ridderschap van **Bob de Moor** op hun historische betrouwbaarheid getoetst. Een nummer geknipt voor het (geschiedenis) onderwijs, met Prins Valiant-persiflage van **Wood** en aandacht voor tekenfilm **Tarzoon**, de schande van de jungle.

89 (*f* 2,95): **Uitgeverij Casterman**, met o.m. interview met **Jacques Martin, Jacques Tardi**, in de voetsporen van Jules Verne, herdruk van unieke **Tardi**-oorlogsstrip, **Kuifje en de Picaro's** de **4 Helden**, gewogen en te licht bevonden **Craenhals Kresse**.

90/91 (*f* 4,60): Zéér uitvoerige **Disney**-special met Art Babbit, Floyd **Gottfredson, Barks index**, de tekenfilm Fantasia, **Donald Duckweekblad** nader bekeken, Mickey Mouse – Donald Duck – strijden om de macht in een **Bill Elder**-persiflage, en als **extra** een kompleet nimmer in Nederland gepubliceerd MM-verhaal: **MM als oorlogsvrijwilliger.**

92 (*f* 2,95): **De auto in de strip**, ambivalentie t.o.v. Jean Graton's schepping **Michel Vaillant, Julie Wood**, herdruk. MV-strip, Strip en werkelijkheid bij MV, en **Van strijd tot stip**, overpeinzingen bij de Nederlandse politieke plaat van Kartoenist/striptekenaar **Wim van Wieringen.**

93 (*f* 2,95): Start van **herdrukken** (vert. Dick Matena) van de legendarische strip **Pogo** met een artikel over schepper Walt Kelly, nog meer over **Paulus de Boskabouter**, aandacht voor Toonder's **Magister Hocus Pas**, miskend en onderkend genie. Jan Gerhard Toonder over **De Stripkunst** van Marten Toonder. **Ongezien** een opzienbarende kartoen van Yrrah uit VN.

94/95 (*f* 3,60): Alles over **2000 nummers Robbedoes**-weekblad. De ontwikkeling van het blad, interview met **hoofdredacteur Karel Cavens**, de geboorte van **Robbedoes** in herdruk... **Robbedoes index** t/m nr 2000; verder aandacht voor de dertigste verjaardag van het **weekblad Kuifje**, Pogo.

96 (*f* 3,25): **Jijé-special interview** en een herdruk van zijn **Pogologie**, Jan Gerhard Toonder en Lo Hartog van Banda en de start van een nieuwe rubriek Frans nieuws **La France Oh la la.**

97 (*f* 3,25): De opkomst en ondergang van de keizerstrip **Trigië**, in een interview met tekenaar **Don Lawrence, Verdwenen Kuifjes** door Har Brok teruggevonden, interview met **Selby Kelly** weduwe van Pogo-tekenaar Walt en tevens degene die de strip voortzette... herdrukken.

98 (*f* 3,25): Uniek **documentatienummer: Strips in de dertiger jaren** met Herman Pieter de Boer over **De Toverwereld van Doe mee**, Mr. van Veen over **De relatie kinderpret-stripverhaal**... De werkelijke geschiedenis van Tripje, Gerrit Theodoor **Rotman**, George van Raemdonck, **Bulletje en Boonestaak** Honderdduizenden **Soete suikerbollen van W. G. van de Hulst en Zn., Thijs IJs**, Toonder's eerste beer... Barend Servet over zijn wederwaardigheden met **Gijsje Goochem**, GG-herdrukken.

99 (*f* 4,95): SUPERDIK **Amerikanen nummer** met o.m. een exclusief interview met **Wallace Wood**, stripmaker **Martin Lodewijk over Milton Caniff**, unieke herdrukken **Male call** (Caniff) en **The Curse** van **Wood en als extra Wood-persiflage** op **Caniff-strip** Terry & The Pirates, **Trigië**, politiek gewogen, een navrante beschouwing, **Pogo** herdrukken, **Kuifje** in Rotterdam en een verslag van het **congres in Angoulème.**

101 (*f* 3,95): **Een scenaristen special**, interviews met **Greg, Jacques Lob, Jean Michel Charlier, Pierre Dionnet**, aandacht voor **Blueberry**, een **Pogo-persiflage** door **Wallace Wood/Harvey Kurtzman** met kanttekeningen van Evert Geradts en het begin van de herdruk van het 66-ste en laatste Eric de Noorman-verhaal: **De eerloze krijg.**

102/103 (*f* 3,95): Extra dik (56 pag.), met aandacht voor de geschiedenis van Kuifje Weekblad, **interviews** o.a. met de schepper van Blake en Mortimer **E. P. Jacobs, Bob de Moor en Claude Auclair**, een tekenaar van de nieuwe generatie, de Lombard-uitgaven uitgepuzzeld, een artikel van **Henk J. Meier** over **Rik Ringers** en het vervolg van de Eric de Noorman herdruk: **De eerloze krijg.**

104 (*f* 3,95) Sublieme omslag van **Joost Swarte** en een gesprek met hem door **Herman Pieter de Boer**, een reaktie op het **Trigië**-artikel uit nummer 99, een verslag van de Kartoenale, deel 2 in de serie over de opkomst en ondergang van de **Hollandse Stripschool**, een Pogo-herdruk en het vervolg van **De eerloze krijg.**

105 (*f* 3,95): Aandacht voor 'Duckman' **Carl Barks** d.m.v. een artikel en een **herdruk** van een van zijn eerste **Donald Duck**-verhalen, een lezing van **Daan Jippes** over het maken van strips, aandacht voor tien jaar **Het Stripschap, Tante Leny** plus de herdrukken van **Pogo** en **Eric de Noorman.**

107/108 (*f* 4,95): Alles over **Kapitein Rob** en zijn schepper Pieter Kuhn, de volledige **Kapitein Robmusical** van Evert Werkman, herdrukken **Eric de Noorman** en Smurfen...

109/110 (*f* 4,95): **Eppo**-special met beschouwingen en interviews over en met Henk Kuijpers **(Franka)**, Bert Bus, René Follet, Peer en Uco, de VNU-story IV, kritiek op de vooroordelen tegen strips, een kartoenbijdrage van Ton Hoogendoorn, de boekenspecial met o.a. **Kuifje in Zwitserland**, herdrukken van **Pogo** en **Eric de Noorman**...

111 (*f* 4,25): Stripproduktienummer over het ontstaan van strips, tekenwerk (door Matena), scenaria, lettering, inkten, inkleuring, merchandising en syndication. Nogmaals **Kapitein Rob**, herdrukken van **Pogo** en Eric de Noorman...

112/113/114 (*f* 5,95): Driedubbelnummer over detectivestrips met Eisner en zijn **Spirit, The Shadow, Schlomo Raven, Jack Palmer** (Pétillon), Loro, **Jess Long**, detectivefilms, 3 forse herdrukken plus **Eric de Noorman**, boekbesprekingen...

115 (*f* 4,25); Een tipje van de sluier opgelicht over Strips en politiek en verder Willem, Peter van Straaten, Behrendt, Crumb en de **Eric de Noorman**-herdruk...

116 (*f* 4,95): Centsprenten en strips, interviews met Ben van Voorn en Piet van Elk en beschouwingen over Alain Saint-Ogan, Toonder en Piëts **Bassie**, Chantal Montellier, Martin Lodewijk en de **Eric de Noorman**-herdruk...

117/118 (*f* 6,50): Interview Blanc-Dumont met herdruk, Jijé-polemiek, inhoudsopgave **Stripschrift** nrs. 85-117/118, de redaktionele **Top 20** van 1978, een boekenspecial, herdruk **Pogo** en de afsluiting van de **Eric de Noorman**-herdruk...

119 (*f* 4,95): **Lucky Luke**, interviews met Morris en Goscinny, 2 unieke herdrukken, **De Ballade van de Daltons**, 50 jaar **Kuifje**, Marketing van Stripschriften op de Nederlandse markt...

120 (*f* 4,95): Science Fiction met Leloup, **Arman en Ilva**, Dick Matena en Enki Bilal met herdruk...

121 (*f* 4,95): Berni Wrightson, de horrorstrip op zijn best. De Striphandel. De Stripkatalogus.

122/123 (*f* 6,50): Willy Vandersteen, Jerom, De blauwe reeks, Suske en Wiske wegwijzer.

124 (*f* 4,95): Palacios, strips op z'n Spaans, Noel Sickles, stichter v.d. Caniff-school.

125 (*f* 4,95): Stripdag-nummer

126/127 (*f* 6,50): De strips van Claire Bretécher, Ralph Bakshi, de animatie man.

STRIP SCHRIFT

nr. 131 januari 1980

Uitgegeven door Vonk/Uitgevers B.V. voor Het Stripschap Nederlands Centrum voor Belangstellenden in Strips, goedgekeurd bij K.B. 30 sept. 1968.

Redaktie: Postbus 15268, 1001 MG Amsterdam

Uitgever: Vonk/Uitgevers B.V., Postbus 420, Zeist, tel. 030-791496
Advertenties: Vonk/Uitgevers B.V., Postbus 420, Zeist, tel. 030-791496.

Redaktie: Hans van den Boom, Kees de Bree, Har Brok, Jac Drewes, Rob van Eijck, Ernst Pommerel

Vaste medewerkers: Eric Hoek, Henk J. Meier, Jean-Pierre Mercier (Frankrijk), Nico Noordermeer, Guus Ong, Albert Tol, Hans Frederiks, Bob J. Miller, Wim van Helden

Vormgeving en produktie: Loes Leeman

Omslagontwerp: Hans Frederiks

Stripschrift is verkrijgbaar:
a. Via een abonnement (jan. t/m dec.) à *f* 40,50
b. Via een lidmaatschap/abonnement à *f* 49,—
c. Via een CJP abonnement à *f* 36,—
d. Lidmaatschap excl. abonnement à *f* 17,50
Alsmede in de losse verkoop à *f* 4,95

Betaling kan geschieden:
a + c: Postrekening nr. 209948 of bankrekening nr. 64.48.33.416, beide t.n.v. Stripschrift, Zeist.
b + d: Postrekening nr. 1513000 of bankrekening nr. 42.11.38.114, beide t.n.v. Stripschap, Amsterdam.

Houders van een CJP-paspoort dienen zich via hun CJP-buro op te geven.

Lopende (bestaande) abonnementen kunnen eerst worden omgezet in het komende kalenderjaar.
Abonnementen op Stripschrift, opgeven in de loop van een kalenderjaar, omvatten alle in de desbetreffende jaargang te verschijnen nummers.

Stripschrift is eveneens verkrijgbaar in veel boekhandels en kiosken.

NIETS UIT DEZE UITGAVE MAG WORDEN VERVEELVOUDIGD EN/OF OPENBAAR GEMAAKT, DOOR MIDDEL VAN DRUK, FOTOCOPIE, MICROFILM OF OP WELKE ANDERE WIJZE OOK, ZONDER VOORAFGAANDE SCHRIFTELIJKE TOESTEMMING VAN STRIPSCHRIFT EN AUTEURS.
DE VERANTWOORDELIJKHEID VOOR DE GEPLAATSTE ARTIKELEN BERUST BIJ DE AUTEURS.

Druk: Vonk Zeist

Het geratel van tommyguns, het gegil van angstige mensen overstemd door gierende banden en leegklokkende whiskyflessen, stuk voor stuk dingen die aan de orde van de dag zijn in de strip Dick Tracy van Chester Gould. Niet zomaar een strip maar een stuk sociaal kommentaar, een spiegel van het door misdaad geteisterde Amerika uit de jaren dertig. Hard tegen hard, oog om oog, en een publiek dat met hart en ziel wilde dat de misdaad bestraft zou worden. De mediamakers bedienden het publiek op haar wenken. Zowel op stripgebied als in de films traden keiharde detectives op die het naar vergelding smachtende kijk-, en leesvolk meer dan haar zin gaven. Het misdadig gespuis kwam op de meest gruwelijke wijze aan haar eind, de detectives lachten onverschillig in hun meedogenloze knuisten. De laatste jaren is er een hernieuwde belangstelling merkbaar voor de pulp-helden van de jaren dertig en veertig, vandaar dat wij graag een van de eerste en zeker de hardste detectives in woord en beeld aan u voorstellen: Dick Tracy over wie filmer Alain Resnais ooit opmerkte dat iedere goede filmer zijn avonturen gelezen moest hebben terwijl Ellery Queen een lang beschouwend artikel aan hem wijdde.
Verder aandacht voor de New Yorkse poster-artiesten Berni Wrightson, Jeff Jones en Mike Kaluta die drie jaar lang het commerciële stripwezen vaarwel zeiden om in een groot atelier, The Studio genaamd, voor zichzelf te gaan werken. Over het hoe en waarom van deze grote stap spraken zei met onze medewerker Bob J. Miller en redakteur Jac Drewes. Een verhaal over angst, horror, het leven en de dood.

K. de B.

INHOUDSOPGAVE

Dick Tracy, 's-werelds beroemdste detective / pagina 4

Postriptum / pagina 7

Little face Finny (stripherdruk) / pagina 8

The Studio / pagina 22

Boeken in het kort / pagina 30

Stripschapspagina / pagina 35

Summary
This issue op stripschrift is mainly devoted to the artist Chester Gould and his famous detective Dick Tracy; with an article and a long comic strip, not published before in holland. We also have an interview with the poster artists of 'The Studio': Berni Wrightson, Jeff Jones and Mike Kaluta. Further more regular items as news and books.

Sommaire
Ce numéro de stripschrift a comme sujet principal le dessinateur Chester Gould et son fameux flic Dick Tracy; nous vous présentons un article extra ordinair et une bande in édite en Hollande. Vous trouverez aussi un interview avec les artistes Berni Wrightson, Jeff Jones et Mike Kaluta, avec autres mots 'The Studio'. Il y a aussi des rubriques habituelles comme: Les nouvelles et critiques.

Dick Tracy

's-werelds beroemdste detective

door Max Allan Collins

Dick Tracy, die wel eens 's-werelds beroemdste detective wordt genoemd, heeft al meer dan achtenveertig jaar de misdaad bestreden, maar met het verstrijken van die jaren is zijn populariteit bij zijn meer dan 100 miljoen lezers toegenomen.

In 1931 verscheen de detective met de vilthoed en het zwarte pak (en bij slecht weer in de gele regenjas) voor het eerst op de amerikaanse strippagina's en werd onmiddellijk een sensatie: voor het eerst werd de misdaad door een stripheld stevig en doortastend aangepakt. Dat vonden de lezers van de 'funny papers' boeiend en erg onderhoudend. Er waren aan Chester Gould's *Tracy* wel andere vervolgstrips voorafgegaan (zoals bijvoorbeeld Harold Gray's *Little Orphan Annie*), maar het waren Gould en *Tracy,* die aktie en een stuk werkelijkheid in de strip brachten met misdaadverhalen die hard aankwamen. Niet lang daarna waren verhalende avonturenstrips gemeengoed in Amerika, en was *Tracy* een begrip geworden.

Plainclothes Tracy

YOU'RE LYING - TEXIE - YOU'RE LYING - YOU'RE TAKING THE RAP FOR THE REST OF THE YELLOW MURDERERS - THAT'S WHAT YOU'RE DOING - WHERE'S BIG BOY?

Dick Tracy 1931

De uit Oklahoma afkomstige Gould had al meer dan tien jaar geprobeerd om en plaatsje in de stripwereld te krijgen. Toen accepteerde Captain Patterson van het Chicago Tribune – New Yorks syndikaat zijn *Plainclothes Tracy*, maar hij doopte hem om tot *Dick Tracy,* naar het spraakgebruik van die dagen (in de taal van de onderwereld was een detective een 'dick'). Over de situatie in die jaren vertelt Gould het volgende:
'In de twintiger jaren bloedde Amerika, letterlijk en figuurlijk, gedurende de donkere dagen van de drooglegging. Het illegaal stoken, dat onmiddellijk was begonnen na de inwerkingtreding van de drooglegging swet, zij het op bescheiden schaal, gebeurde steeds openlijker naarmate de tijd verstreek. Het aantal hiermee verband houdende misdaden en alle vormen van geweld die hiermee gepaard gingen, verspreidden zich als een nietsontziend gezwel. Onschuldige mensen, die eerst hadden gedacht dat zij alleen maar de weg van de minste weerstand kozen door geen bezwaar te maken tegen de misdaden, die overal om hen heen plaatsvonden, werden spoedig bevangen door een hopeloze en verwarrende angst. Zij raakten in paniek door de bedreigingen van elkaar bestrijdende onderwereldbendes. Toen de rijkdom en de macht van deze bendes snel groter werd, leek de strijd voor orde en gezag zelfs niet meer door een wonder gewonnen te kunnen worden. De misdadigers hadden niet alleen die mensen tot slachtoffer van corruptie gemaakt, die een oogje dicht deden voor het illegaal stoken, de beroving, afpersing en moord, die overal plaatsvond, maar ook zelfs de mensen die betaald werden om de keurige, gezagsgetrouwe burgers, die zelf machteloos waren, te beschermen. Politiemannen, advocaten, rechters en politici werden toegevoegd aan de salarislijsten van de bendes, en de laatste kleine kans op rechtvaardigheid leek voor altijd verdwenen.
De politie en de andere gezagshandhavers,' vervolgt Gould, 'vervulden hun plicht eenvoudig niet meer. Er moest iets gedaan worden; en iemand moest dat doen. Dat is het moment waarop *Dick Tracy* op het toneel verschijnt – de moderne versie van de ridder in schitterende wapenuitrusting op zijn witte paard. Het land had geen behoefte aan een detective, die in zijn stoel zit en nadenkt... het had iemand nodig, die even hard was als de gangsters... *Dick Tracy* was zo'n man.'
In de dertiger jaren studeerde Gould criminologie aan de Northwestern University, en nog jaren daarna had hij A. A. Valanis in dienst, een gepensioneerde politieman en een van de eerste artiesten uit de politiewereld. Deze moest de werkzaamheden van de politie in *Tracy* natuurgetrouw en up-to-date helpen houden. In feite heeft Gould vooruitgelopen op de technische vorderingen in het politievak, met 'uitvindingen' als de Zend en Ontvang-armbandradio, het gebruik van televisie bij de misdaadpreventie (monitors op plaatsen van mogelijke misdaad, en een gesloten circuit van lijsten van verdachten van stad tot stad), en de 'Voice-O-Graf' (stempatroonanalyse). Onlangs is ook één van de laatste *Tracy* uitvindingen werkelijkheid geworden, de Zend en Ontvang-arbandTV.
'Er zijn slechts twee gegadigden voor de titel van 's-werelds meest beroemde detective,' zegt Otto Penzler, uitgever van The Great Detectives (Little Brown, 1978), 'Sherlock Holmes en Dick Tracy. Beider namen zijn in het taalgebruik opgenomen als begrippen die haast synoniem zijn met intelligente, nietsontziende en succesvolle misdaadbestrijder.' Niemand minder dan de detectiveschrijver Ellery Queen noemt *Dick Tracy* als het eerste politieverhaal, dat de werkzaamheden van de politie gebruikt als basis voor verhalen. De televisieserie *Dragnet,* die in de vijftiger jaren als een vernieuwing werd gezien, had in Jack Webb's Sgt. Friday en zijn grappige kameraden een direkte overeenkomst met Tracy en Sam Catchem, en Webb's onverdroten aandacht voor nauwgezetheid weerspiegelt op dezelfde wijze Gould. Particuliere detectives, zoals Mickey Spillanes *Mike Hammer,* ontleende hun

> Niet zo lang geleden was het mode onder beginnende interviewers om te vragen, wat er mis is met de strips. Wat er mis is met de strips, zijn die kerels die steeds maar vragen, wat er mis is met de strips. Vaak zijn het dezelfde figuren, die hun strips in kleine doodkisten verpakken en levend begraven op de advertentiepagina's. En dan nog de moed hebben om te vragen, wat er mis is met de strips.
> Chester Gould

PRUNEFACE
1942

armbandradio

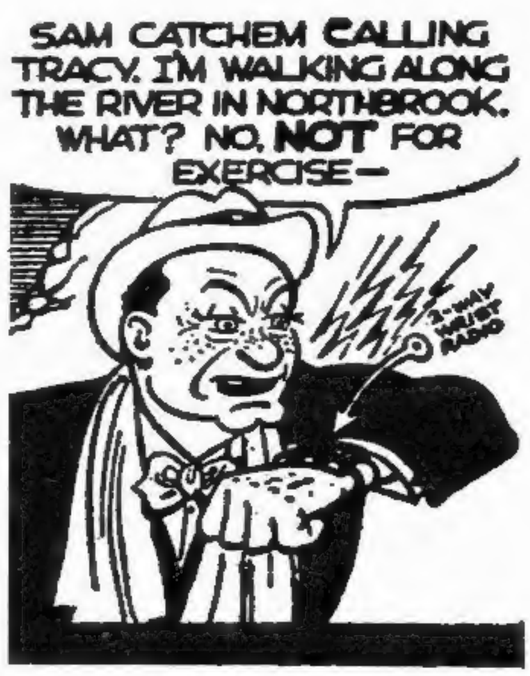

SAM CATCHEM
1948

GRAVEL GERTIE
1944

MUMBLES
1947

THE MOLE
1941

FLATTOP
1943

I BROUGHT ALL OF OUR CLOTHES AND BELONGINGS. THEY'RE IN THE BACK SEAT.
SIXTY GALLONS. THAT OUGHT TO TAKE US AT LEAST 7 OR 8 HUNDRED MILES.

THE BROW
1944

Sinds haar ontstaan is de amerikaanse strip verantwoordelijk voor de verkoop van méér kranten dan enig ander onderdeel van de journalistiek. Ik ben er trots op daaraan te hebben meegewerkt.

Chester Gould

harde, vilthoed en regenjas-imago aan *Tracy,* en de boeven uit Ian Feming's *James Bond* zijn variaties op die van Gould, evenals het gebruik van Bond van trucapparaten: de met zorg bewerkte auto in *Goldfinger* schijnt ontworpen te zijn naar een soortgelijk model dat in *Dick Tracy* verscheen in 1956. Zelfs de superhelden van de comic-books staan bij Tracy in het krijt: *Batman* met zijn hoekige kaken bevecht een veelheid aan Gould-achtige gekke misdadigers. En misschien zijn het juist de boeven in *Dick Tracy,* die meer dan wat dan ook hebben ingewerkt op de verbeelding van het publiek. De groteske stoet van slechterikken in *Dick Tracy* weerspiegelt het kwaad in het gezicht van ieder van hen: FLATTOP de huurmoordenaar met het brede platte hoofd, geloken ogen en een cupidomondje; PRUNEFACE, een moordenaar wiens trekken zich verbergen in een afschuwelijk misvormd gelaat; de BROW, een Nazi-spion, die met zijn zwarte kraalogen loert vanonder een hoog voorhoofd met een half dozijn uitstekende rimpels; MUMBLES, de blonde zanger met de slaapogen, die mompelend en moordend rondging onder zijn metgezellen; de MOLE, die met zijn knaagdiergezicht een ondergronds hotel voor boeven runde en zijn gasten vaak om zeep hielp; en HAF-AND-HAF, een moordende vertrouwensman, waarvan het gezicht mismaakt was door zuur, maar slechts aan één kant. Zij en vele anderen ondergingen een akelig, maar welverdiend lot. Anderen, zoals de kleurrijke B.O. PLENTY en GRAVEL GERTIE, beterden hun leven en werden goede burgers (en geweldige stripfiguren).

In de strip wordt de werkelijkheid van nauwgezette politiewerkzaamheden en van de harde strijd op leven en dood gecombineerd met fantasie: de duivelse misdadigers en een levendige tekenstijl, die niet karikaturaal en niet realistisch is, en toch allebei tegelijkertijd. Dat maakt *Dick Tracy* tot een unieke strip, waarvan de aantrekkingskracht zich heeft uitgebreid naar andere media. Boeken, platen, radio, televisie, tekenfilm, vervolgserie, reclamefilm, nagenoeg iedere weg in de wereld van het entertainment is door *Dick Tracy* bewandeld. (Paramount Pictures heeft een film aangekondigd met Jack Nicholson als *Tracy*).

Mensen vragen vaak, waarom ik mijn misdadigers zo lelijk maak. Mijn antwoord is, dat de misdaad zelf lelijk is.
Chester Gould

B.O. PLENTY
1945

Het ontwerp van Tracy's gezicht, de hoekige kin en de haakneus, zijn voortgekomen uit het idee, om hem te tekenen als een moderne Sherlock Holmes.

Chester Gould

Tracy's populariteit op de strippagina's duurt onverminderd voort. In december 1977 ben ik begonnen scenario's te schrijven voor de strip. Daarbij vraag ik Chester Gould regelmatig om raad. Het tekenwerk werd overgenomen door Rick Fletcher, die al lang met Gould samenwerkt.
Rick Fletcher heeft met Gould zestien jaar aan *Tracy* gewerkt. Hoewel Gould veel assistenten heeft gehad, van wie een aantal zich later op stripgebied heeft onderscheiden, zoals Dick Moores met *Gasoline Alley,* heeft Gould Fletcher uitgekozen als de meest veelzijdige van zijn medewerkers en als de beste schetser waar hij ooit mee heeft gewerkt. Hij wordt de beste pistooltekenaar van de strips genoemd. Fletchers achtergronden en lettering voor Gould gedurende jaren zijn ongeëvenaard, en zijn eigen strip,

HAF & HAF
1966

de historische zondagspagina *Old Glory Story,* heeft lang gelopen. Ik ben het grootste deel van mijn dertigjarig leven Tracy-fan geweest. In 1955 schreef ik Gould een brief, die hij beantwoordde en sindsdien zijn we bevriend.
Dick Tracy zal nog vele jaren voortleven. 's-Werelds beroemdste detective is niet meer weg te denken uit de stripwereld.

M. A. Collins

Een hernieuwde kennismaking met Dick Tracy is mogelijk via het door Rostrum geïmporteerde prachtboek 'Tommyguns and Hard Times' waarin de eerste 14 verhalen van hem zijn opgenomen. Prijs *f* 49,50.

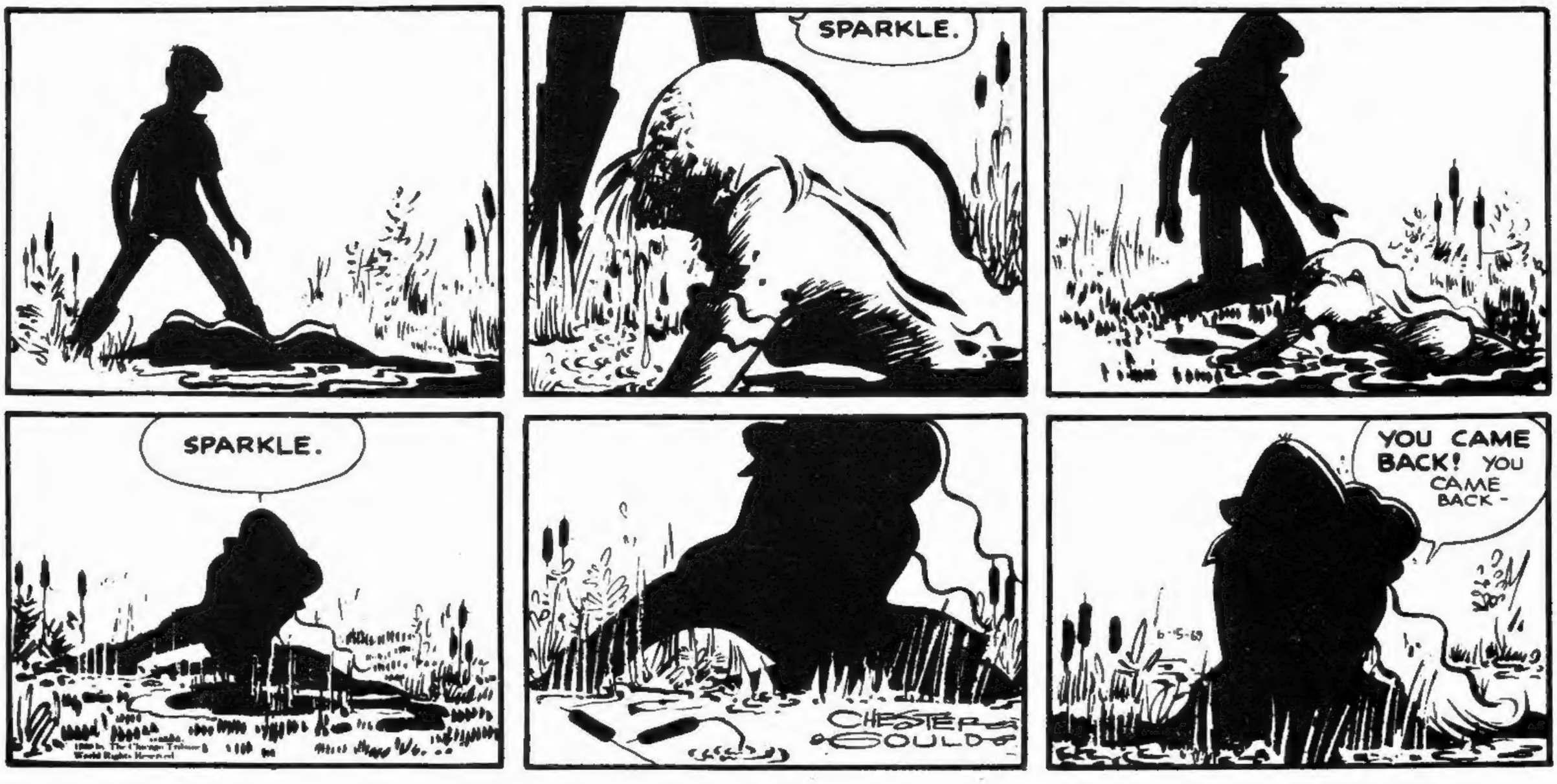

L.S.,
N.a.v. een geschreven artikel in stripschrift over de Stichting de Trouwe Lezer te Amsterdam, is door mij op 3 mei j.l. f 10,— overgemaakt op giro 89010 voor een abonnement op de Nederlandse krantenstrip.
Tot op heden heb ik geen enkele reactie gekregen. Ook op een door mij verstuurde brief naar deze Stichting, is niet op gereageerd. Heeft u enig idee hoe e.e.a. in elkaar zit? In afwachting

Met vriendelijke groet
A. Helder Dokkum

Amsterdam, 13 december 1979

Trouwe lezers,
Het is alweer bijna een jaar geleden, dat u bent ingegaan op de – in dit blad geplaatste – oproep tot het storten van tien gulden voor een proefabonnement op onze uitgaven.
Aangezien we tot dusverre nog niets van ons lieten horen, zult u wellicht het gevoel hebben u met een malafide onderneming te hebben ingelaten. Daarom nu een korte verklaring:
Het aantal inschrijvingen was dermate laag, dat wij van een eigen fonds af moesten zien. Dat wij ons doel – het her-uitgeven van onbekende nederlandse krantenstrips – op een andere wijze dienden te bereiken, stond hiermede voor ons wel vast.
Daarom hebben wij kontakt opgenomen met enkele uitgevers en kranten, om hen voor deze publikaties te interesseren. Een onderneming waar nu enig schot in begint te komen. Zodra deze uitgaves gerealiseerd zijn, zullen ze aan de proef-abonnees worden toegezonden.
Mocht u het met deze gang van zaken niet eens zijn, dan zijn wij natuurlijk altijd bereid uw bijdrage te retourneren.
In de hoop u met deze brief enigszins te hebben gerustgesteld, zenden wij u onze beste stripgroeten.

(namens het bestuur)
Kees Kousemaker

Heren,
Leuk idee om een nummer van stripschrift aan Claire Bretècher te wijden. Veel te laat natuurlijk. Had een aantal jaren geleden moeten gebeuren. Maar goed. Die omslag van u is een misser eerste klas. Zeker gedacht: een mooi wijf op de omslag. Jezus. Wat een stelletje. Omdat het een vrouw is, en geen lelijke, moet ze zo nodig op de cover. Nou, u laat zich lelijk in de kaart kijken. Het lijkt Pop-foto wel. Waarom geen uithaler op posterformaat in het midden?
Maar strips zijn echt belangrijker als die foto...

J. Zwenkjas
Spaarndammerstraat 143/3
Amsterdam

Naschrift: Uw taalgebruik- en fouten doen ons denken aan een ex-redakteur.

LITTLE FACE FINNY

NU TRIGGER VEILIG ACHTER SLOT EN GRENDEL ZIT, IS TRACY OP WEG NAAR Z'JN DOKTER VOOR EEN LAATSTE CONTROLE VAN Z'JN GEKWETSTE HEUP, IN DE HOOP DAT H'J Z'JN KRUK VOORTAAN NIET MEER HOEFT TE GEBRUIKEN, ALS...

RING

BRENG TRIGGER TERUG NAAR Z'JN CEL, MURPHY. DAN NEEM IK DE TELEFOON WEL AAN.

Reg. U. S. Pat. Off.
Copyright, 1941, by The Chicago Tribune.

JA ? JE MEENT 'T ! IK KOM ER AAN, TRACY.

10 MIN. LATER

NET TOEN DE JONGENS CENTRAL AVENUE OVERSTAKEN, RAMDE EEN OP HOL GESLAGEN TROLLEYBUS EEN GARAGE - DE CHAUFFEUR ERVAN IS NEERGESCHOTEN. K'IJK ! DAAR IS HET.

DAAR HEB JE TRACY OOK !

GAS

POLICE

CHESTER GOULD

HET WAS EEN LEGE BUS DIE TERUGGING NAAR DE REMISE. DE CHAUFFEUR HEEFT EEN KOGEL IN Z'JN BORST.

BRENG HEM ZO GAUW MOGELIJK NAAR HET ZIEKENHUIS, JONGENS. EN LUISTER GOED NAAR WAT H'J ZEGT ALS H'J B'IJKOMT.

GAS

TROLLEY BUS

POLICE DEPT

Reg. U. S. Pat. Off.
Copyright, 1941, by The Chicago Tribune.

TOEN PAT EN IK DE BUS VOOR HET EERST ZAGEN, REED H'J ONGEVEER ÉÉN STRAAT VERDEROP; H'J SLINGERDE TOEN VERVAARLIJK.

TOEN WE B'J DE BUS KWAMEN, LAG DE CHAUFFEUR NET ZO OP DE VLOER ALS JE HEM NU ZIET.

HEB JE IEMAND UIT ZIEN STAPPEN VLAK VOOR DE BUS BEGON TE SLINGEREN ?

GEEN HOND, CHEF, EN WAAROM ZAT DIE VENT NIET ACHTER HET STUUR ?

CHESTER GOULD

H'J LAG NAAST DE DERDE BANK VAN VOREN. DAT IS IETS MEER DAN TWEE METER VAN HET STUUR.

HET NUMMER VAN DE BUS IS 502. GOED, LATEN WE NAAR HET ZIEKENHUIS GAAN.

EN IN HET ZIEKENHUIS...

ER ZIT EEN KOGEL VLAKB'J Z'JN LINKER LONG. WE GAAN HEM OVER ROIM EEN KWARTIER OPEREREN.

DE CHAUFFEUR LIGT NU TE RUSTEN, DOKTER. IK BL'IJF B'J HEM IN DE BUURT.

HA, DAAR LIGT H'J.

Reg. U. S. Pat. Off.
Copyright, 1941, by The Chicago Tribune.

VERTEL OP: WAT HEB JE ERMEE GEDAAN ? KOM OP - VLUG ! WAAR HEB JE ZE VERSTOPT ? WAAR HEB...

EH... EH... ...IK... EEN VAN DE BANKEN.

IN EEN VAN DE BANKEN... EEN VAN DE BANKEN...

BEDANKT, MAAT !

WE GAAN HEM NAAR DE OPERATIEKAMER BRENGEN.

DOKTER ! ZAG U OOK IEMAND VAN DE VENSTERBANK SPRINGEN ?

ONZIN ! DAT HEB JE JE MAAR VERBEELD, ZUSTER.

HIER IS MR. TRACY.

MAAR WE WILDEN HEM NET NAAR DE OPERATIE-KAMER BRENGEN.

IK WIL DESONDANKS EVEN MET HEM PRATEN VOOR H'J NAAR DE OPERATIEKAMER GAAT. CHAUFFEUR, KUN JE ME HOREN ?

EH... EH...

Reg. U. S. Pat. Off.
Copyright, 1941, by The Chicago Tribune.

CHESTER GOULD

LITTLE FACE FINNY

TONEEL: DE REMISE WAAR DE BUSSEN 'SNACHTS GEPARKEERD WORDEN.
DAT IS HEM. DE VOORKANT IS INGEDEUKT.
ROLLEY
US. LINE
105
VERSTOPT IN EEN VAN DE BANKEN, MAAR DE VRAAG IS: IN WELKE BANK?
IK SN'J ZE ALLE-MAAL OPEN ... DAT MOET WEL. JA, IK...
DE JUWELEN!
WIE IS DIE MAN? WELKE ROL SPEELT H'J IN DIT RAADSEL VAN DE DIAMANTEN??
LEG DIE GLIMMERTJES MAAR NEER!
H'J GAAT ER DOOR HET RAAM VANDOOR.
STOP! VUILE ROTSCHOFT!
NIET SCHIETEN. WE HOEVEN DE POLITIE NIET OP ONS DAK.
U.S. MAIL
IN DE BANK... IK HEB ZE IN DE BANK VERSTOPT... IN DE BUS...
KOM OP, PAT. WE GAAN NAAR DE REMISE.

ALS TRACY EN PAT VLAK B'J DE REMISE Z'JN, STUITEN ZE OP EEN MAN DIE ZE ALLEBEI KENNEN.
JOE BALLIVAN, BUREAUREDACTEUR VAN "THE DAILY"! WAT HEEFT DIT ALLEMAAL TE BETEKENEN, JOE?
ZE PROBEER-DEN ME TE VERDRINKEN OM ME ZO TE LATEN VERTELLEN WAAR DE DIA-MANTEN Z'JN.
MAAR IK HEB DE DIAMANTEN IN DIE BRIEVENBUS GESTOPT! IK HEB ZE GENEPT.
U.S. MAIL
Reg. U. S. Pat. Off.
Copyright, 1941, by The Chicago Tribune
WIE Z'JN "ZE", JOE? WAT IS DAT RAADSEL VAN DE DIAMANTEN EIGENL'JK?
JA, JOE, JE WERKT B'J EEN KRANT, JE BENT BUREAUREDACTEUR. HOE BEN JE HIER IN VERZEILD GERAAKT?
JONGENS, OOK EEN BUREAU-REDACTEUR WORDT TEGEN-WOORDIG WEL EENS DOOR Z'JN PLICHTEN ACHTER Z'JN TYPEMACHIEN-TJE EN Z'JN BUREAU WEGGESLEURD.

JA, TRACY, IK WEET EEN PAAR DINGEN OVER DAT RAADSEL. IK WEET WELKE DIAMANTEN HET Z'JN... EN IK WEET WANNEER ZE GESTOLEN Z'JN.
U.S. MAIL
7-22-41
SJONGE, BALLIVAN, KRANTENJONGENS ALS J'J WETEN NOG EENS WAT.
VERTEL OP, JOE.
Reg. U. S. Pat. Off.
Copyright, 1941 by The Chicago Tribune
ONDERTUSSEN IN DE ZIEKENHUIS-KAMER VAN DE GEWONDE BUS-CHAUFFEUR.
ZUSTER... IK WIL EEN... BEKENTENIS DOEN... IK BEN EEN BOEF... EEN DIEF... PAK POTLOOD EN PAPIER... SCHRIJF OP WAT IK JE VERTEL...
EN IN DE ONTVANGSTHAL VAN HET ZIEKENHUIS...
WE KOMEN VOOR MICKY STANLEY, DE BUSCHAUFFEUR. IK BEN Z'N TANTE.
H'J IS ECHT TE ZIEK VOOR BEZOEK, MAAR...
PAS OP, ZUSTER, PAS OP!

negen

LITTLE FACE FINNY

IK SPEELDE ONDER EEN HOEDJE MET... EEN BENDE OVERVALLERS. HET TIJDSTIP VAN DE OVERVALLEN... STOND VAN TE VOREN VAST... ZODOENDE KON IK DE OVERVALLERS OPPIKKEN ALS... IK OM TWAALF UUR MET M'JN BUS NAAR DE... REMISE REED.
IK...IK GELOOF DAT IK BETER DE POLITIE KAN BELLEN.
7-25-41

U ZOU HET BETER AAN *HUN* KUNNEN VERTELLEN.
NEE... NEE... GEEN TIJD MEER... SCHR'IJVEN!... IK... IK GA DOOD...
Reg U S Pat Off
Copyright, 1941, by The Chicago Tribune

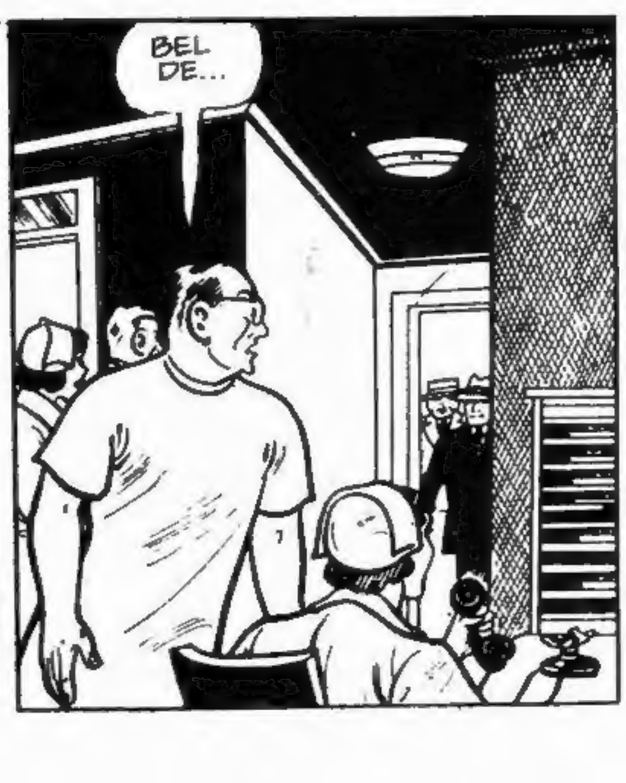

U BENT TE LAAT, MR. TRACY.
WE HOORDEN DE SCHOTEN BENEDEN IN DE HAL. WAAR IS Z'IJN KAMER?
Reg U S Pat Off
Copyright 1941, by The Chicago Tribune

EN IN EEN ANDER GEDEELTE VAN DE STAD.
LITTLE FACE, WE HEBBEN ONZE OPDRACHT UITGEVOERD!
GOED! GA ZITTEN, IK WIL MET JULLIE PRATEN.

LITTLE FACE FINNY

JA, IN EEN ARTIKEL IN DEZE KRANT STAAT DAT EEN VAN DE OVERVALLERS Z'JN ZAKDOEK ALS MASKER GEBRUIKTE- EN DE INITIALEN DAAROP WAREN "J.C."
NEE, LITTLE FACE, NEE!
EEN VAN DE DINGEN DIE IK JULLIE PROBEER B'J TE BRENGEN IS VOORZICHTIGHEID!
U STEEKT ME IN BRAND! NEE!
JULLIE NEMEN EEN OUDE DAME HAAR GELD EN JUWELEN AF - MAAR JE DRAAGT EEN ZAKDOEK OVER JE GEZICHT MET JE INITIALEN ER DUIDEL'JK ZICHTBAAR OP. BAH!
Reg U S Pat Off
Copyright 1941 by The Chicago Tribune
DUS JE TANTE WAS BEROOFD EN OP DIE MANIER RAAKTE J'J IN DEZE ZAAK Bbetrokken, HE, BALLIVAN?
DAT KLOPT. BOVENDIEN IS HET GEZICHTSVERMOGEN VAN DE OUDE DAME NOG PRIMA WE MOETEN "J.C." VINDEN
JA, "J.C.", ZAKDOEKEN MET INITIALEN EROP Z'JN NOGAL SCHAMELE MASKERS!
LITTLE FACE, DIT KUN JE ME TOCH NIET AANDOEN, JE. AUW-!
Reg U S Pat Off
7 24 41
OP DATZELFDE MOMENT LATEN TWEE GLAZENWASSERS HUN PLATFORM LANGS HET KANTOOR VAN LITTLE FACE ZAKKEN.
ZO, WE Z'JN B'J DE NEGENDE VERDIEPING, JIM
'T SCHIET LEKKER OP, VANDAAG.
HEB JE NU GENOEG VAN ZAKDOEKEN MET JE INITIALEN EROP, "J.C."?
JA. JA.. DOOF HET VUUR! DOOF HET!
HAAL WATER! DOOF HET VUUR!
7-30-41
VLUG, JIM, WE MOETEN ONS NAAR DE VOLGENDE VERDIEPING LATEN ZAKKEN.
ZE HEBBEN ONS NIET GEZIEN!
Reg U S Pat Off
Copyright 1941 by The Chicago Tribune
J'J BLIJFT HIER. IK GA DE AGENT WAARSCHUWEN DIE ALTIJD IN DE HAL VAN HET GEBOUW STAAT!
WATER! HAAL WATER!
O.K., HET WATER KOMT ERAAN
ZO DAN!
7 31 41
WEET JE, J C, JE MOET NIET IN SLAAP VALLEN MET EEN BRANDENDE SIGARET IN JE MOND!
OH-HH -OH!
Reg U S Pat Off
Copyright 1941 by The Chicago Tribune
HET HAD SLECHT AF KUNNEN LOPEN! KOM, IK BRENG JE NAAR DE LIFT
TIM, BRENG DEZE MAN NAAR HET ZIEKENHUIS. H'J IS IN SLAAP GEVALLEN MET EEN BRANDENDE SIGARET IN Z'JN MOND. H'J HEEFT ZWARE BRANDWONDEN.

LITTLE FACE FINNY

HÉ, AGENT, LUISTER
EEN OGENBLIKJE IK MOET DEZE MAN NAAR EEN TAXI BRENGEN H'J IS ZWAAR GEWOND
IK WILDE U NET ZEGGEN DAT DIE VENT DIE BRAND-WONDEN NIET VAN EEN SIGARET HEEFT. DAT VUUR IS AANGESTOKEN.
ACH, KOM NOU! HE?
Reg. U. S. Pat. Off.
Copyright, 1941, by The Chicago Tribune
TWEE MINUTEN LATER...
TJA, WAT WIL JE NOU, O'MALLY? - EEN STEL RECHERCHEURS ALLEEN OMDAT IEMAND BRAND-WONDEN HEEFT OPGELOPEN DOOR EEN SIGARET?
DENK JE SOMS DAT WE NIETS ANDERS TE DOEN HEBBEN DAN..
DENK AAN UW BLOEDDRUK, CHEF IK DENK DAT IK MAAR EENS EEN KIJKJE GA NEMEN
HESTER

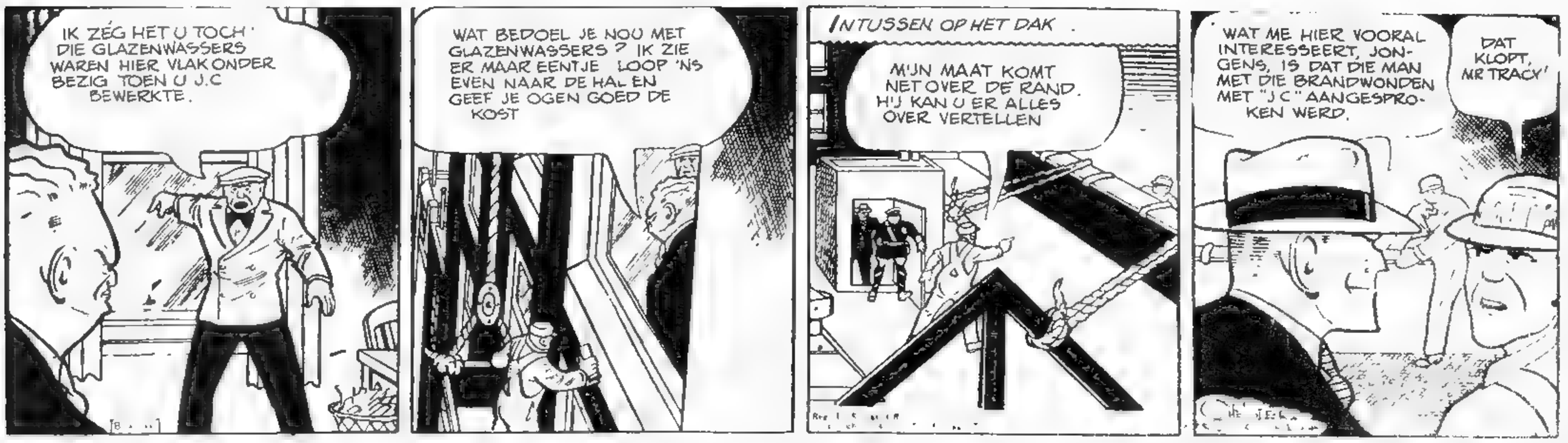
IK ZÉG HET U TOCH' DIE GLAZENWASSERS WAREN HIER VLAK ONDER BEZIG TOEN U J.C BEWERKTE.
WAT BEDOEL JE NOU MET GLAZENWASSERS? IK ZIE ER MAAR EENTJE LOOP 'NS EVEN NAAR DE HAL EN GEEF JE OGEN GOED DE KOST
INTUSSEN OP HET DAK
M'IJN MAAT KOMT NET OVER DE RAND. HIJ KAN U ER ALLES OVER VERTELLEN
WAT ME HIER VOORAL INTERESSEERT, JONGENS, IS DAT DIE MAN MET DIE BRANDWONDEN MET "J C" AANGESPROKEN WERD.
DAT KLOPT, MR TRACY'

DAAR GAAT HET ENE TOUW EN NU HET ANDERE NOG IK ZAL DIE RECHERCHEUR EEN LESJE LEREN DAT HEM ZAL HEUGEN!
GROTE GODEN! TRACY IS ER GE-WEEST!
HET LIJKT EROP DAT HET NIET ZO'N GOED IDEE WAS OM LITTLE FACE TE BESPIONEREN VANAF HET PLATFORM VAN DE GLAZENWASSERS
HELP!
DAT BETEKENT DUS HET EINDE VAN DIE RECHERCHEUR, MAAR IK DENK DAT IK ME HIER MAAR EVEN VERSTOP. JE WEET MAAR NOOIT OF ER NOG POLITIE IN DE HAL IS
HEREN

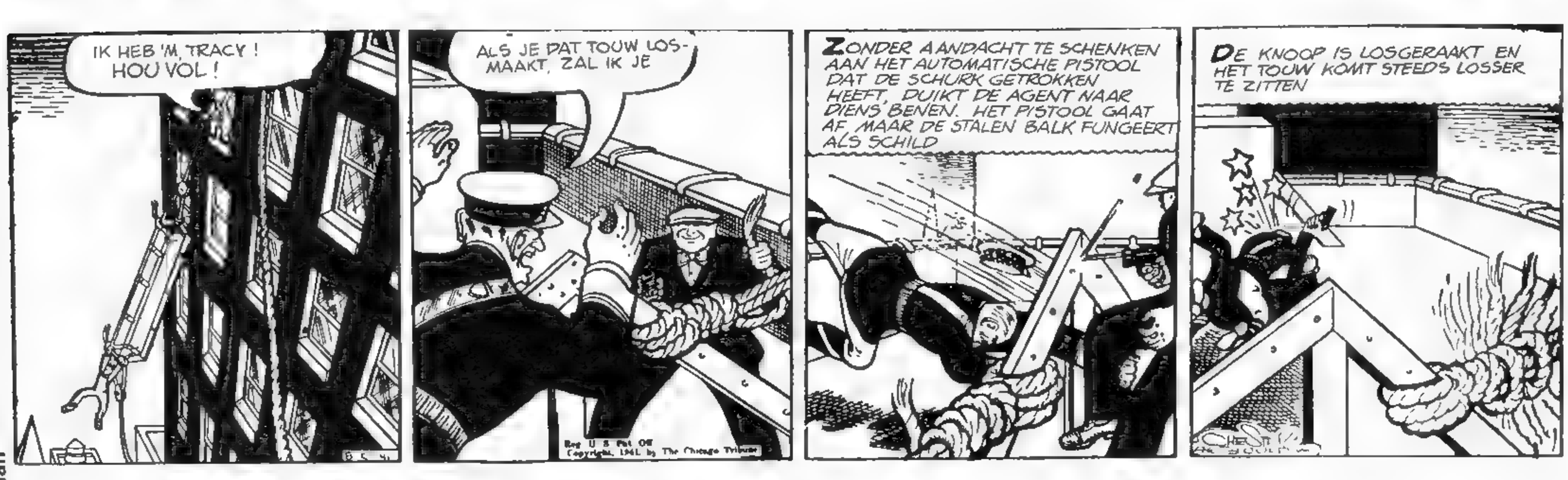
IK HEB 'M, TRACY! HOU VOL!
ALS JE DAT TOUW LOS-MAAKT, ZAL IK JE
Reg. U. S. Pat. Off.
Copyright, 1941, by The Chicago Tribune
ZONDER AANDACHT TE SCHENKEN AAN HET AUTOMATISCHE PISTOOL DAT DE SCHURK GETROKKEN HEEFT, DUIKT DE AGENT NAAR DIENS BENEN. HET PISTOOL GAAT AF, MAAR DE STALEN BALK FUNGEERT ALS SCHILD
DE KNOOP IS LOSGERAAKT EN HET TOUW KOMT STEEDS LOSSER TE ZITTEN
CHESTER

twaalf

LITTLE FACE FINNY

IK BEN ER GEWEEST, DENK IK IK MAAK EEN DOODSMAK!
EN OP HET DAK PAKT DE AGENT BLIKSEMSNEL HET UITEINDE VAN HET TOUW.
O, M'JN HANDEN... M'JN HANDEN!
IK VAL NIET MEER!
MAAR IK HANG OP EEN ELLENDIGE PLAATS. GEEN RAMEN.. ALLEEN EEN BLINDE MUUR. M'JN ARMEN... O, M'JN ARMEN!
DAT HOUDT H'J NOOIT LANG VOL
H'J HANGT B'J EEN BLINDE MUUR
ER ZIJN GEEN RAMEN WAAR H'J B'J KAN
LOMA! WAT GA JE DOEN? JE MOET NOG EEN PAAR OFFICIELE PAPIEREN TEKENEN!
NOU ZEG, IK BEN NIET VOOR NIETS M'JN HELE LEVEN AL CIRCUSACROBATE! EN BOVENDIEN HEB IK VANOCHTEND M'JN DAGELIJKSE OEFENING NOG NIET GEDAAN.
ALS JE GEVOLMACHTIGDE EIS IK VAN JE DAT JE TERUGKOMT! DENK TOCH AAN JE TOEKOMST!
WAT JAMMER DAT U HET NIET ZO HEBT KUNNEN REGELEN DAT DIT ZICH VANMIDDAG IN DE NOK VAN DE CIRCUSAFSPEELT, RECHERCHEUR! WE ZOUDEN GROTE INDRUK GEMAAKT HEBBEN!
EEN MEISJE... 'T IS EEN MEISJE! DAT REDT ZE NOOIT! NU BEN IK VERLOREN!
BLIJF ZO HANGEN; ALS IK HET ZEG LAAT U LOS!
IK HEB U! DAAR GAAN WE! GA NU MET HET TOUW ZWAAIEN, JULLIE DAARBOVEN!
BIJ DE VOLGENDE ZWAAI MOET U UW TENEN ACHTER DE DAKLIJST VAN HET HUIS HIERNAAST ZIEN TE HAKEN
IK HEB DIE RAND MET M'N TENEN TE PAKKEN! WE Z'JN GEREED!
GOED ZO' EN NU VERDER!
IK LAAT HET TOUW OM M'JN MIDDEL LANGZAAM VIEREN; DAN MOET U ME HET DAK OP TREKKEN.
EN BENEDEN OP HET TROTTOIR..
IK MOET HIER VANDAAN!
IK ZEI RIJDEN!
MAAR MENEER, IK STA OP EEN PASSAGIER TE WACHTEN DIE NET EVEN NAAR BINNEN IS GEGAAN. IK HEB 1 DOLLAR 20 OP DE METER STAAN.

LITTLE FACE FINNY

IK ZEG JE LAAT ME ERUIT. HOE DURF JE! HOE BEN IK HIER IN TERECHT-GEKOMEN?
2081
JE TROK EEN PISTOOL OM ME HARDER TE LATEN RIJDEN! IK GAF EEN RUK AAN HET STUUR EN J'J SLOEG TEGEN DE ACHTER-BANK. TOEN HEB IK DE ACH-TERKLEP ZO VER MOGELIJK DICHTGEDAAN.
WAAR BRENG JE ME HEEN?
DWARS DOOR HET CENTRAL PARK REGELRECHT NAAR HET POLITIEBUREAU. IK WEET NIET WIE JE BENT, MAAR IK VER-VOER GEEN GANG-STERS.
2081
LUISTER NOU, MAATJE, JE HEBT ME VERKEERD BEGREPEN. IK HAALDE EEN GRAP MET JE UIT DAT IS M'JN WERK, IK ZIT B'J DE RADIO. DAT PISTOOL HEB IK VOOR DE GEIN GETROKKEN!

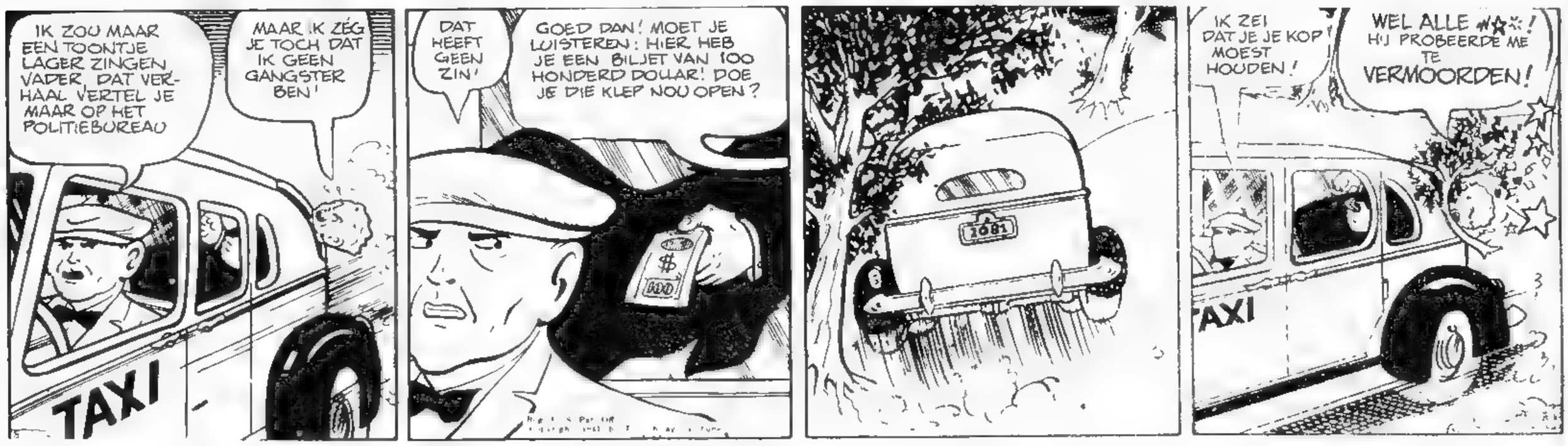
IK ZOU MAAR EEN TOONTJE LAGER ZINGEN VADER, DAT VER-HAAL VERTEL JE MAAR OP HET POLITIEBUREAU
MAAR IK ZÉG JE TOCH DAT IK GEEN GANGSTER BEN!
TAXI
DAT HEEFT GEEN ZIN!
GOED DAN! MOET JE LUISTEREN: HIER HEB JE EEN BILJET VAN 100 HONDERD DOLLAR! DOE JE DIE KLEP NOU OPEN?
$
100
1081
IK ZEI DAT JE JE KOP MOEST HOUDEN!
WEL ALLE ★☆*! HIJ PROBEERDE ME TE VERMOORDEN!
TAXI

GOED, SMEERLAP! JE WILT DUS GEEN ZAKEN DOEN, HÈ?
TAXI
OP DAT MOMENT TRAPT LITTLE FACE MET AL Z'JN KRACHT TEGEN DE GLAZEN RUIT ACHTER DE CHAUFFEUR.
AUW, M'JN NEK! M'JN NEK!
Reg U S Pat Off
NOU, LOMA, JE HEBT M'JN LEVEN GERED.. DAAR KAN IK JE NIET GENOEG VOOR DANKEN! HET MINSTE DAT IK KAN DOEN IS ANDERE KLEREN AANTREKKEN EN JE NAAR HET CIRCUS TERUGBRENGEN.
BEL DE WAGEN VOOR DIT LIEVERDJE, MURPHY. IK GA MET TRACY MEE

EN WAT DACHT JE DAARVAN?
M'JN NEK!
DE TAXI SLINGERT! HIJ BOTST BIJNA TEGEN EEN ANDERE AUTO EN RAAKT DAN VAN DE WEG. DE TAXI-CHAUFFEUR LIJDT VRESELIJKE PIJN
AUW!
TERWIJL HET BLOED UIT DE WOND IN Z'JN NEK GUTST, PROBEERT HIJ WANHOPIG DE AUTO WEER ONDER CONTROLE TE KRIJGEN, MAAR .
Reg U S Pat Off
Copyright, 1941, by The Chicago Tribune
TAXI

LITTLE FACE FINNY

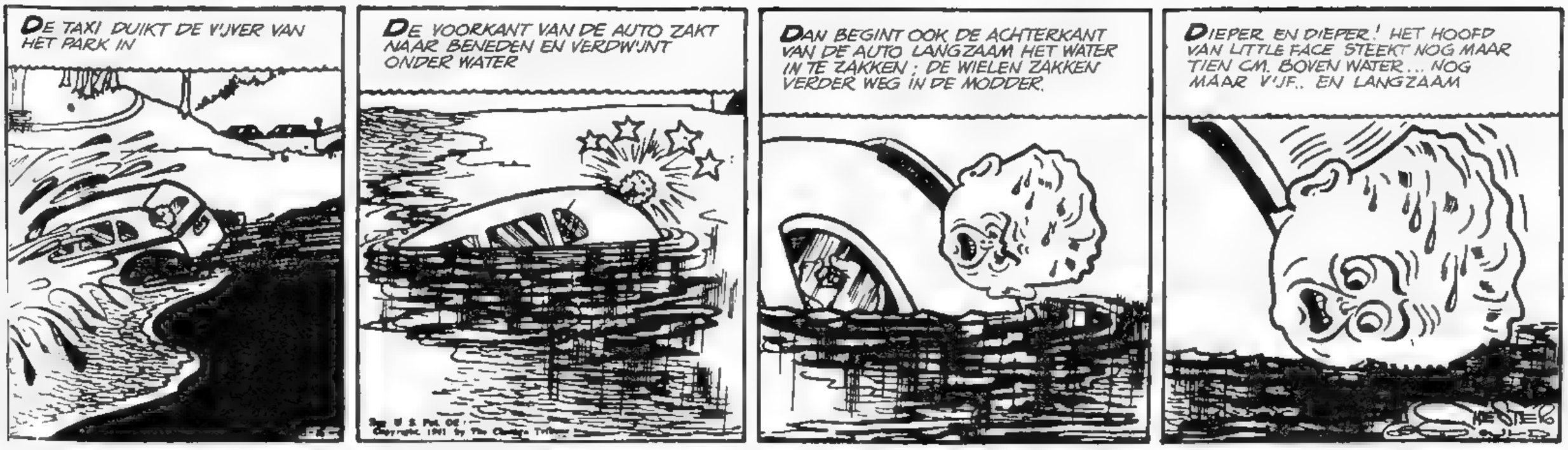
DE TAXI DUIKT DE VIJVER VAN HET PARK IN
DE VOORKANT VAN DE AUTO ZAKT NAAR BENEDEN EN VERDWIJNT ONDER WATER
DAN BEGINT OOK DE ACHTERKANT VAN DE AUTO LANGZAAM HET WATER IN TE ZAKKEN ; DE WIELEN ZAKKEN VERDER WEG IN DE MODDER.
DIEPER EN DIEPER ! HET HOOFD VAN LITTLE FACE STEEKT NOG MAAR TIEN CM. BOVEN WATER... NOG MAAR VIJF.. EN LANGZAAM
Reg U S Pat Off
Copyright 1941 by The Chicago Tribune
HESTER

MAAKT U ZICH MAAR NIET ONGERUST MENEER, WE KUNNEN U VAST WEL LOSWRIKKEN..
LAAT DE TAXI NIET TEVEEL SCHOMMELEN, ANDERS GA IK KOPJE ONDER.
HAAL EEN KABEL ; IK ZAG DE CHAUFFEUR NOG OP DE VOORBANK ZITTEN TOEN DIE WAGEN HET WATER IN REED
Reg U S Pat Off
Copyright 1941 by The Chicago Tribune
INTUSSEN KOMEN TRACY EN PAT LANGS HET PARK OM LOMA NAAR DE CIRCUSTENT AAN DE ANDERE KANT VAN HET PARK TE BRENGEN.
HÉ ! KIJK DAAR EENS !
EEN OGENBLIK, PAT IK KAN BETER EVEN EEN KIJKJE GAAN NEMEN.

DE TAXICHAUFFEUR EN LITTLE FACE ZIJN UIT DE ONDER WATER VERDWENEN TAXI GERED, ALS TRACY, PAT EN LOMA STOPPEN OM TE KIJKEN WAT ER AAN DE HAND IS. DAN OPEENS.
HJ.. H'J. HEEFT M'IJN REVOLVER !
NATUURLIJK, IK BEN LITTLE FACE ! JE HEBT ME NOG NOOIT GEZIEN, SMERIS, DUS JE MOET MAAR EVEN GOED KIJKEN ! IK GA ER VANDOOR MET DIE TRAPEZEWERKSTER VAN JE ALS SCHILD !
WAT DOE JIJ NOU ? BEN JE ZO NIEUWSGIERIG ? O K,, DOE DE ACHTERDEUR DAN MAAR OPEN
Reg U S Pat Off
EN NOU RIJDEN ! EN DAN BEDOEL IK RIJDEN ! PLANKGAS ! NAAR HET NOORDWESTEN: DE RIVIER OVER EN DE STAD UIT !
HESTER
OULD

EN, LATEN WE HEM ZOMAAR ONTSNAPPEN ?
KOM OP !
8-9-41
Reg U S Pat Off
Copyright 1941 by The Chicago Tribune
DIE VUILE ...!
KEER DE WAGEN, PAT. LOMA HEEFT M'IJN LEVEN GERED... NU IS HET MIJN BEURT.
HESTER
OULD

LITTLE FACE FINNY

LUISTER, VADER, VOL GAS, BEGREPEN?! JE RIJDT EXPRES TE LANGZAAM!
IK RIJD VOOR GEEN ENKELE SCHURK... J'J GROTE...
BANG
HÉ, WEGWEZEN! DIE AUTO KOMT RECHT OP DE TENNISBAAN AF!

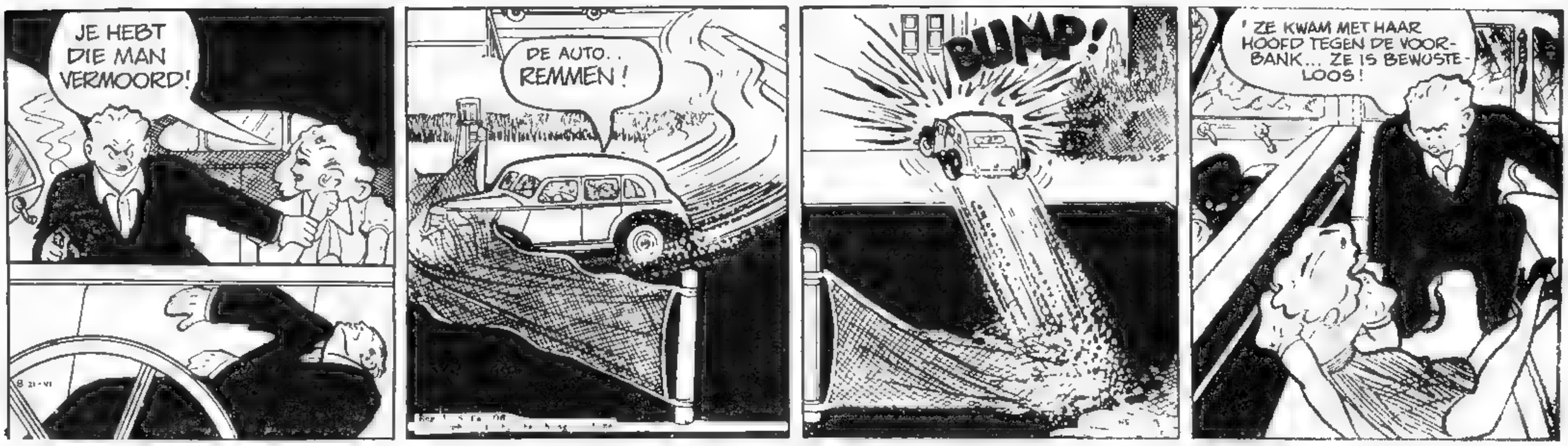

NADAT DE GEKAAPTE AUTO DE TENNISBAAN OVER IS GEREDEN, KOMT HIJ TEGEN EEN GEBOUW TOT STILSTAND...
ZE IS BEWUSTELOOS DOOR DIE KLAP TEGEN HAAR HOOFD.
DIT TENNISNET ZORGT ER WEL VOOR DAT ZE ME NIET ACHTERNA GAAT OF DE POLITIE GAAT WAAR-SCHUWEN.
Reg U S Pat Off
Copyright 1941 by The Chicago Tribune
DAT IS M'JN FIETS, M'JNHEER. U MAG 'M NIET...
DONDER OP, KNULLETJE!
M'JN ENKEL DOET BEHOORLIJK PIJN! IK ZAL ME WEL GESNEDEN HEBBEN TOEN IK DE RUIT IN DIE TAXI KAPOTTRAPTE.

KIJK! DAAR!
DAT IS DE AUTO! EEN ONGELUK!
GROTE GODEN!
Reg U S Pat Off
Copyright 1941 by The Chicago Tribune
INTUSSEN.
M'JN ENKEL DOET ME TEVEEL PIJN ZO KAN IK NIET MEER FIETSEN.
DIT IS HET BETERE WERK. O. M'JN ENKEL! M'JN ENKEL!

LITTLE FACE FINNY

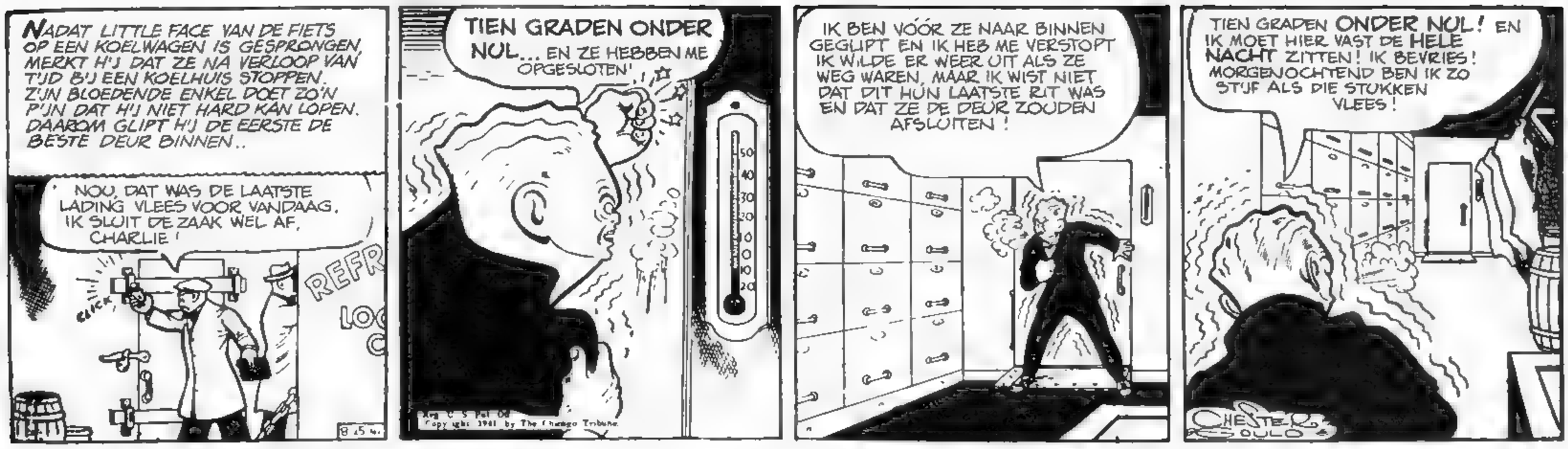
NADAT LITTLE FACE VAN DE FIETS OP EEN KOELWAGEN IS GESPRONGEN, MERKT H'J DAT ZE NA VERLOOP VAN T'JD B'J EEN KOELHUIS STOPPEN. Z'JN BLOEDENDE ENKEL DOET ZO'N P'JN DAT H'J NIET HARD KAN LOPEN. DAAROM GLIPT H'J DE EERSTE DE BESTE DEUR BINNEN..
NOU, DAT WAS DE LAATSTE LADING VLEES VOOR VANDAAG. IK SLUIT DE ZAAK WEL AF, CHARLIE!
CLICK
TIEN GRADEN ONDER NUL... EN ZE HEBBEN ME OPGESLOTEN!
IK BEN VÓÓR ZE NAAR BINNEN GEGLIPT EN IK HEB ME VERSTOPT IK WILDE ER WEER UIT ALS ZE WEG WAREN, MAAR IK WIST NIET DAT DIT HUN LAATSTE RIT WAS EN DAT ZE DE DEUR ZOUDEN AFSLUITEN!
TIEN GRADEN ONDER NUL! EN IK MOET HIER VAST DE HELE NACHT ZITTEN! IK BEVRIES! MORGENOCHTEND BEN IK ZO STIJF ALS DIE STUKKEN VLEES!
CHESTER GOULD

NU H'J IN EEN KOELHUIS GEVANGEN BLIJKT TE ZITTEN, RAAKT LITTLE FACE IN PANIEK.
M'JN VINGERS Z'JN VERSTIJFD EN BLAUW VAN DE KOU. EN M'JN OREN DOEN OOK ZO'N P'JN.
AAN DEZE KANT ZIT OOK EEN DEUR... MAAR DIE ZIT NATUURL'JK OOK OP SLOT. WAT? EEN LORRIE!
MISSCHIEN DAT IK DIE DEUR ZO OPEN KAN RAMMEN - OF DAT IEMAND ME ZO HOORT.
ZE MOETEN ME HOREN... ANDERS VRIES IK DOOD DIT HOUD IK NIET VOL HELP!

HET HEEFT GEEN ZIN MEER... DE ZAAK ZIT DICHT TOT... MORGENOCHTEND. IK ZAL IN DEZE KOELCEL MOETEN DOODVRIEZEN.
WAT IS DAT? HUIDEN... KOEIEHUIDEN! EEN HELE BAAL.
DIE MAAK IK OPEN! IK WIKKEL MEZELF ERIN... DAT ZAL ME WARM HOUDEN. HA!HA!HA! NU VRIES IK HELEMAAL NIET DOOD! NEE, MENEERTJE, IK RED ME WEL!
M'JN VINGERS! IK KAN ZE NIET MEER GEBRUIKEN! ZE Z'JN KOUD EN ST'JF... IK KAN ZE NIET MEER BUIGEN.

M'JN VINGERS Z'JN ST'JF... MAAR IK KR'JG DIE HUIDEN ER WEL UIT. IK ZAL ZE.. OH.H.
ZO. DIKKE WARME KOEIEHUIDEN. DIE ZULLEN ME TE'.N DE VRIESKOU BE.CHERMEN!
WAT! ZE Z'JN ZO HARD ALS EEN PLANK! ST'JF-BEVROREN!
IK GA EROP LIGGEN. MISSCHIEN IS ER NOG WAT WARMTE IN M'JN LICHAAM ACHTERGEBLEVEN ZODAT ZE ONTDOOIEN EN IK ME ERIN KAN WIKKELEN

LITTLE FACE FINNY

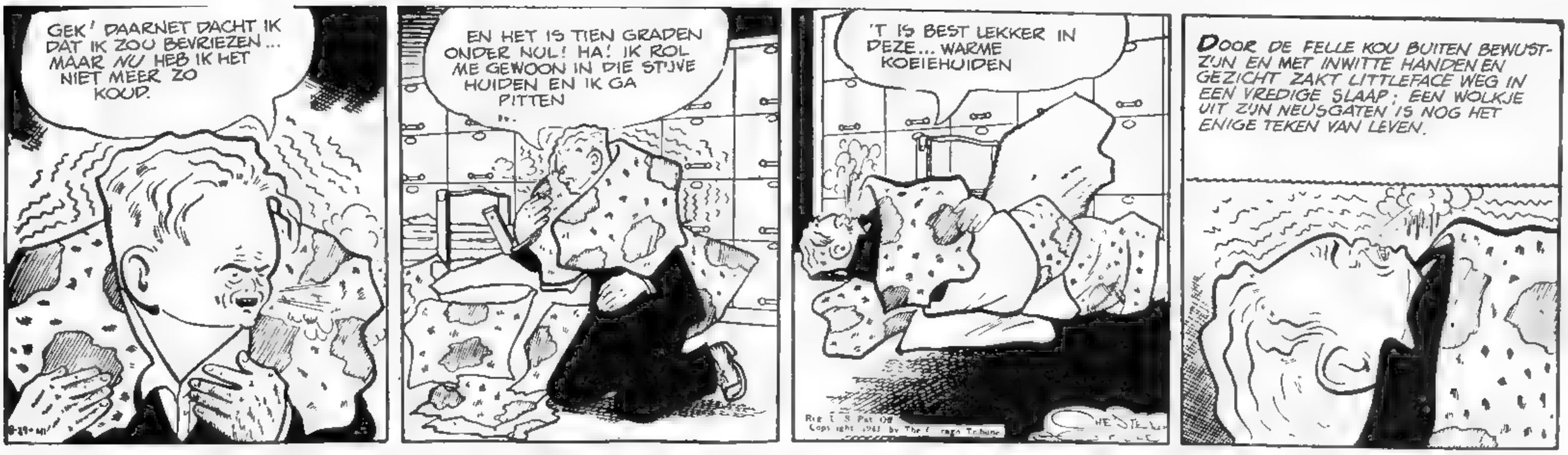
GEK! DAARNET DACHT IK DAT IK ZOU BEVRIEZEN... MAAR NU HEB IK HET NIET MEER ZO KOUD.
EN HET IS TIEN GRADEN ONDER NUL! HA! IK ROL ME GEWOON IN DIE STIJVE HUIDEN EN IK GA PITTEN ...
'T IS BEST LEKKER IN DEZE... WARME KOEIEHUIDEN
DOOR DE FELLE KOU BUITEN BEWUSTZIJN EN MET INWITTE HANDEN EN GEZICHT ZAKT LITTLEFACE WEG IN EEN VREDIGE SLAAP; EEN WOLKJE UIT ZIJN NEUSGATEN IS NOG HET ENIGE TEKEN VAN LEVEN.

JE HEBT GEEN SPOOR VAN LITTLE FACE GEVONDEN, HÈ?
GEEN ENKEL SPOOR MEER, CHEF. HET EINDIGDE MIDDEN OP STRAAT, DAAR WAAR DIE BLOEDSPOREN OPHIELDEN
MAAK JE NIET ONGERUST. DE GROND IS HEM WAARSCHIJNLIJK TE HEET ONDER DE VOETEN GEWORDEN, TRACY. HIJ DUIKT WEL WEER OP.
"TE HEET ONDER DE VOETEN" IS NIET BEPAALD DE JUISTE UITDRUKKING CHEF! IN FEITE MAAKT TIEN OF VIJFTIEN GRADEN ONDER NUL LITTLEFACE OP DIT MOMENT NIET VEEL MEER UIT.
ALS HET WEER LICHT GEWORDEN IS, EN DE CHAUFFEURS HET KOELHUIS OPENDOEN OM WEER AAN HET WERK TE GAAN...
CHARLIE! ZIE JIJ WAT IK ZIE?

HAAL MEER IJS... WE MOETEN Z'IJN BEVROREN LICHAAMSDELEN MET IJSWATER BETTEN. ECHT, DAT IS DE ENIGE MANIER WAAROP WE HEM KUNNEN REDDEN
MAAR CHARLEY, WIE IS HET, EN WAAROM HEB JE HEM HIERHEEN GEBRACHT?
IK ZEI TOCH AL DAT HET EEN HEEL BELANGRIJKE GANGSTER IS! IK GA HEM DIK LATEN BETALEN VOOR HET FEIT DAT IK Z'IJN LEVEN HEB GERED
IK HEB HEM, HALF BEVROREN, IN HET KOELHUIS AANGETROFFEN. IN PLAATS VAN DE POLITIE TE WAARSCHUWEN HEB IK HEM HIERHEEN MEEGENOMEN
EN JE BAAN ALS VRACHTRIJDER DAN? HEB JE DIE ERAAN GEGEVEN?
LUISTER, ALS IK Z'IJN LEVEN KAN REDDEN MOET HEM DAT TOCH MINSTENS 10 DUIZEND DOLLAR WAARD Z'IJN DAAR ZOU IK ALS VRACHTRIJDER DRIE JAAR VOOR NODIG HEBBEN

CHARLEY HAD DIE MAN NIET MET HEM MEE NAAR HUIS MOETEN NEMEN. DAT PLAN VAN HEM KOMT NEER OP CHANTAGE. HIJ KRIJGT NOG..
GOEDEMORGEN THOMPSON!
...EH.. MÔGE... BAAS!
ZEG, WAT IS HIER AAN DE HAND? WAT IS ER MET DIE BUNDEL HUIDEN GEBEURD? EN WAAROM ZIT JE DE VLOER TE BOENEN?
..ER- --OH-
DAT LIJKT WEL BLOED SINDS WANNEER HEBBEN WE HIER WARM VLEES BINNEN?
..EH.. NOU, GOED BAAS, IK KAN HET U MAAR BETER VERTELLEN.

LITTLE FACE FINNY

MAAR CHARLEY, JE VER SCHAFT EEN GANGSTER ONDERDAK! JE LAAT JE ACHTENSWAARDIGE BAAN ALS VRACHTRIJDER IN DE STEEK OM OOK EEN SCHURK TE WORDEN
KOP DICHT!
K'IJK! H'J IS ZWART AAN HET WORDEN! DAT 'JS HELPT HELEMAAL NIET
IK KAN MAAR BETER DE DOKTER BELLEN IK WIL NIET MET EEN DODE OPGESCHEEPT ZITTEN
M'JN OREN! M'JN HANDEN! O, DE PIJN..! IK KAN DIE PIJN NIET MEER VERDRAGEN!
RUSTIG LITTLEFACE, DE DOKTER IS ONDERWEG

U SPREEKT MET KLASTER VAN DE KOELHUIS COMPANY STUUR ALSTUBLIEFT UW BESTE RECHERCHEUR HIERHEEN, JA?
DEUR SLUITEN
EEN VAN M'JN CHAUFFEURS VERTELDE ME ZOJUIST DAT EEN ZEKERE LITTLEFACE FINNEY HIER DE NACHT HEEFT DOORGEBRACHT HET IS NOGAL RAADSELACHTIG.
LITTLEFACE?
LITTLE-FACE?
KOM BINNEN, DOKTER
HOE KAN IEMAND IN DEZE T'JD VAN HET JAAR IN HEMELSNAAM BEVRIEZINGSVERSCHIJNSELEN VERTONEN?
HET KLINKT NOGAL MERKWAARDIG, DOKTER, MAAR H'J RAAKTE INGESLOTEN IN EEN KOELHUIS.
GROTE GODEN! DE HELFT VAN DIE MAN Z'N VLEES LAAT LOS.

DIT IS HET ERNSTIGSTE GEVAL DAT IK OOIT HEB GEZIEN!
ECHT? BLIJFT H'J LEVEN, DOKTER?
IK KAN NIETS BELOVEN, MAAR IK DENK DAT IK Z'IJN HANDEN KAN REDDEN
HET BELANGR'IJKSTE B'J BEVRIEZING IS HET HERSTELLEN VAN DE BLOEDSOMLOOP IN HET LEVENDE WEEFSEL
O JA?
IN HET GEVAL VAN Z'IJN OREN IS DAT ONMOGELIJK. DIE ZULLEN GEAMPUTEERD MOETEN WORDEN

JA, HET IS ZEKER EEN RAADSEL, MR TRACY. DEZE KANT OP, ALSTUBLIEFT
OM TE BEGINNEN U ZEI DAT DIE MAN LITTLEFACE FINNEY HEETTE HOE WEET U DAT?
M'N COLLEGA HEEFT DIT KAARTJE UIT DE MAN Z'N ZAK GEVIST
HOE IS LITTLE-FACE HIER BINNENGEKOMEN EN WIE IS DIE "COLLEGA" WAAR U HET OVER HEBT?
M'JN COLLEGA HEET CHARLEY YENOM H'J ZEI DAT H'J LITTLE-FACE MET ZICH MEE NAAR HUIS ZOU NEMEN
PAS OP VOOR DAT BLOED, TRACY
DIE VENT Z'N ENKEL LAG OPEN DAAR KOMT DAT BLOED VANDAAN.
DAT KAN NIEMAND ANDERS DAN LITTLEFACE GEWEEST Z'IJN.

LITTLE FACE FINNY

NADAT TRACY VAN DE VRACHTRIJDER GEHOORD HEEFT HOE Z'IN COLLEGA LITTLEFACE HEEFT MEEGENOMEN, BESLUIT HIJ HEM ALS GETUIGE TE GEBRUIKEN. ALS TRACY PAT EN DE CHAUFFEUR OP WEG GAAN NAAR HET HOOFDBUREAU, KOMEN ZE EEN VRACHTWAGEN TEGEN...
IK ZEI: WAAR HEB JE DIE KOEIEHUIDEN VANDAAN?
! ZEG, WIE BEN JIJ?
CITY GARBAGE DISPOSAL
IK KOM VAN HET HOOFD BUREAU, HEER, EN IK WIL DAT JE ME LAAT ZIEN WAAR JE DIE DIE DINGEN VANDAAN HEBT!
'T HOOFDBUREAU? DAT VERANDERT DE ZAAK. 'TUURLIJK, IK ZAL HET U LATEN ZIEN!
CITY
PAT, WE HEBBEN BEET! NEEM DEZE MAN MEE NAAR HET STATION EN WACHT DAAR TOT IK JE BEL IK GA MET DIE VUILNISMAN MEE.
Reg U S Pat Off
Copyright 1941 by The Chicago Tribune
WAT ZEG JE . HEBBEN ZE M'IJN OREN GEAMPU-TEERD?
JA, MAAR JE LEEFT NOG, LITTLEFACE, JE LEEFT NOG! EN VOOR TIEN-DUIZEND DOLLAR LAAT IK DE POLITIE ER HELEMAAL BUITEN!

JA, DAAR HEB IK DIE OUDE KOEIEHUIDEN OPGEPIKT. PRECIES ACHTER DAT GEBOUW.
O JA BEDANKT, BESTE KEREL!
IK K'IJK EERST EVEN NAAR DE BRIEVENBUSSEN IN DE HAL OM TE WETEN TE KOMEN OP WELKE VERDIEPING H'J WOONT.
Reg U S Pat Off
Copyright, 1941, by The Chicago Tribune
IK HEB 'M. "CHARLEY YENOM".. DERDE VERDIE-PING.
ONE
CHARLEY YENOM.
IK GEEF JE DRIE MINUTEN DE TIJD OM ER OVER NA TE DENKEN. JE BELT JE JONGENS EN LAAT ZE TIEN-DUIZEND DOLLAR BRENGEN OF OF IK WAARSCHUW DE POLITIE!

MET LITTLEFACE. JA... LUISTER, MUSSEL, IK MOET TIENDUIZEND DOLLAR HEBBEN. BEGREPEN? HET IS EEN ZAAK VAN LEVEN OF DOOD!
9-10-41
IK SNAP HET, LITTLE-FACE. JA... NATUUR-LIJK... EEN VRACHT-WAGEN EN EEN TAPIJT, HÈ? O.K., HET KOMT IN ORDE.
RUG CLEANERS
HALLO, TRACY. WE ONT-VINGEN JE OP-ROEP.
IK HEB DE FLAT ONTDEKT. DAAR IS HET, AAN DE OVERKANT VAN DE STRAAT NOU, DIT IS HET PLAN.
WE KUNNEN BETER HET GROTE TAPIJT NEMEN. HET IS SCHO-NER... EN BOVENDIEN HOUDT LITTLEFACE NIET VAN VUIL
IK BEL DE JONGENS OM HET GELD TE KOMEN BRENGEN

NOU, IS ALLES DUIDELIJK? PAT EN IK NEMEN DE VOOR-KANT. JIJ HET STEEGJE AAN DE ACHTERKANT, SMITTY. EN OLSON HOUDT DE ZIJKANT IN DE GATEN!
HÉ, K'IJK EENS!
GEWOON EEN WAGEN VAN EEN TAPIJTREINIGING LATEN WE EVEN WACH-TEN TOT H'J WEG IS.
JA! H'J BRENGT EEN KLEED.
WAAR GA JE HEEN, TRACY?
TERWIJL DE CHAUFFEUR BOVEN IS, GA IK EEN K'IJKJE IN DIE VRACHT-WAGEN NEMEN. JULLIE MOETEN HIER WACH-TEN!
NOU, HIER BEN IK, LITTLEFACE!!
SCHIET OP! BETAAL DIE VENT EN ZORG DAT IK HIER VANDAAN KOM

LITTLE FACE FINNY

WAT DENK JE VAN DIE VRACHTWAGEN, TRACY?
JONGENS, DAT IS VERDACHT, BEHOORLIJK VERDACHT!
TAPIT REINIGING
IS HET ZO IN ORDE? BEN JE TEVREDEN?
ACHT-VIJFTIG, NEGEN, NEGEN-VIJFTIG, TIEN! TIENDUIZEND O.K., DE ZAAK IS ROND
Reg. U. S. Pat. Off. Copyright, 1941, by The Chicago Tribune
LEG HEM VOORZICHTIG NEER LEG NOU JE ARMEN LANGS JE LIJF, LITTLEFACE!
O.K. NOU MOETEN WE HET KLEED OPROLLEN. RUSTIG AAN, ZO GAAT HET GOED.

RED JE DAT IN JE EENTJE?
JA, IK HEB HEM
HÉ, KIJK NOU EENS!
HIJ WANKELT; HET LIJKT WEL OF DAT KLEED BEHOORLIJK ZWAAR IS.
Reg. U. S. Pat. Off. Copyright 1941 by The Chicago Tribune
JONGENS, DAAR GAAT ONZE LITTLEFACE NU MOETEN WE SNEL INGRIJPEN!
RUG CLEANER
HET IS IN ORDE, BAAS. WE ZIJN HIER BINNEN EEN MINUUTJE WEG!
SCHIET OP, ANDERS STIK IK HIER IN!

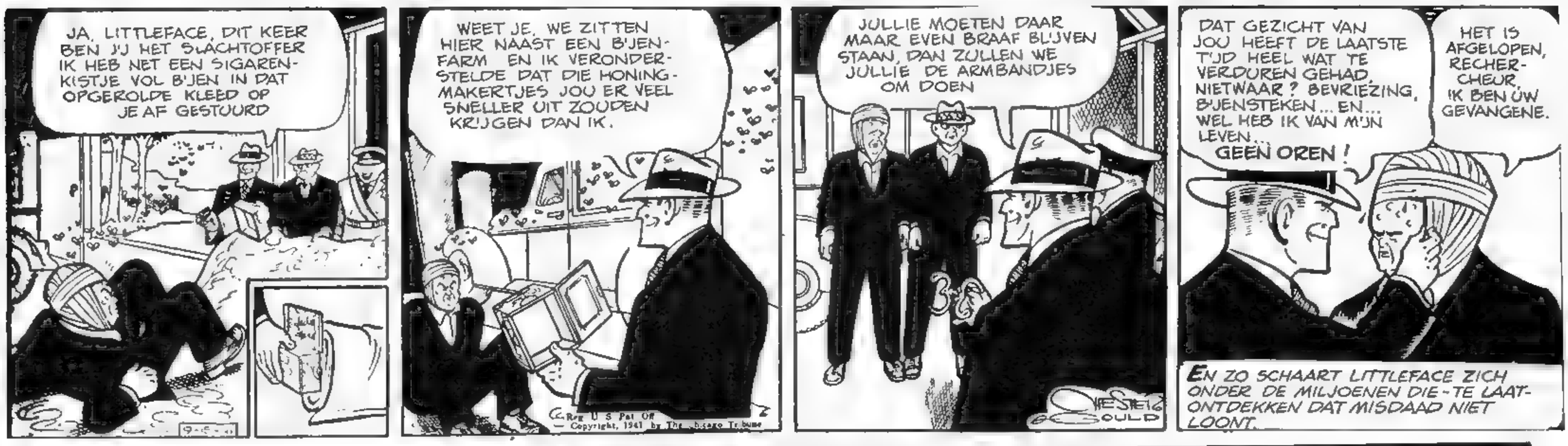
JA, LITTLEFACE, DIT KEER BEN JIJ HET SLACHTOFFER IK HEB NET EEN SIGARENKISTJE VOL BIJEN IN DAT OPGEROLDE KLEED OP JE AF GESTUURD
WEET JE, WE ZITTEN HIER NAAST EEN BIJENFARM EN IK VERONDERSTELDE DAT DIE HONINGMAKERTJES JOU ER VEEL SNELLER UIT ZOUDEN KRIJGEN DAN IK.
Reg. U. S. Pat. Off. — Copyright, 1941, by The Chicago Tribune
JULLIE MOETEN DAAR MAAR EVEN BRAAF BLIJVEN STAAN, DAN ZULLEN WE JULLIE DE ARMBANDJES OM DOEN
DAT GEZICHT VAN JOU HEEFT DE LAATSTE TIJD HEEL WAT TE VERDUREN GEHAD, NIETWAAR? BEVRIEZING, BIJENSTEKEN... EN... WEL HEB IK VAN MIJN LEVEN... GEEN OREN!
HET IS AFGELOPEN, RECHERCHEUR, IK BEN UW GEVANGENE.
EN ZO SCHAART LITTLEFACE ZICH ONDER DE MILJOENEN DIE-TE LAAT-ONTDEKKEN DAT MISDAAD NIET LOONT.

Het enige adres in Nederland en België voor inbindmappen, o.a. Eppo (oud en nieuw model), Pep, Donald Duck, Robbedoes, Kuifje etc. Stort per map (½ jaar) *f* 7,95 op giro 4053546 t.n.v. Wout, Van Woustraat 126, Amsterdam.

Alle nieuwe en gebruikte strips en S.F. boeken uit voorraad leverbaar door geheel Nederland. Bel 020-792116 of 020-224680. Graag geven wij prijsopgave. Bestellingen van boeken en strips van meer dan *f* 25,— altijd 15% korting!!

The Studio

Vier mannen scheppen hun eigen legende!

door Bob J. Miller & Jac Drewes m.m.v. Kees de Bree

Vier vooraanstaande tekenaars trokken zich drie jaar geleden terug uit de commerciele stripwereld waar zij in Amerika beroemdheden in waren geworden: Jeffrey Jones met Idyl, Barry Windsor Smith met Conan de Barbaar, Berni Wrightson met The Swampthing en Michael Kaluta met The Shadow. Het was een hele stap, van goedbetaald striptekenaar tot eigen baas zonder geregeld inkomen. Wat de vier mannen bezielde om de sprong in het diepe te maken wordt duidelijk uit het interview dat Bob J. Miller en Jac Drewes met hen maakten. Een verhaal over horror en fantasy, eenheid en individualisme, details en leegte!

The Wall
© Jeff Jones

The Fate of Dollies in dreams, 1977
© Mike W. Kaluta

Het is nu precies drie jaar geleden dat Berni Wrightson (31) samen met zijn collega's Mike Kaluta, Barry Smith en Jeff Jones stopte met striptekenen om The Studio op te richten. Een groot atelier in Manhattan waar ze zich konden wijden aan het maken van posters, schilderijen, illustraties en diverse projecten zonder rekening te heoven houden met deadlines die op vele kunstenaars zo'n deprimerende werking hebben. Ter ondersteuning van het boek The Studio waarin hun inspanningen van de laatste jaren gebundeld zijn, maken ze een promotiestrip door Europa, waarbij zowel Rotterdam als Amsterdam in vogelvlucht aangedaan worden. Als we bij de balie van het Rotterdamse Alfa-hotel vragen waar wij de Studiotekenaars kunnen vinden, ontstaat er een lichte consternatie vanwege een niet te localiseren lawaai. Een duidelijk verkeerd afgestemde radio begint sputterend en knetterend muziek uit te braken onderbroken door hoge pieptonen en onduidelijke stemmen. Het meisje van de telefoon begint achter de balie zenuwachtig pluggen uit haar schakelbord te trekken en aan mysterieuze knopjes te friemelen. Als we tot de ontdekking komen dat het rumoer uit onze tas komt waarin de taperecorder op onduidelijke wijze is gaan spelen is de bediening verder wat koeltjes. Men zegt dat wij onze ogen maar de kost moeten geven in de foyer waar de tekenaars zich ongetwijfeld ophouden. Robert Hofman van uitgeverij Rostrum schiet gelukkig toe en stelt ons voor aan Berni Wrightson, de man met wie wij als eerste willen spreken. Hij is een onopvallende dertiger, met een grote ronde bril op z'n neus, die vanwege de vermoeiende luchtreis en een gesloten karakter slecht uit zijn woorden komt. Geen geboren redenaar, doordacht en bloednerveus. Hij blijkt bijzonder tevreden met de Europese rondrit:
Wrightson: 'Als je me vier jaar geleden had gezegd dat ik een trip door Europa zou maken als gevolg van mijn werk in The Studio zou ik je voor stapelgek hebben uitgemaakt. Het is voor mij een stukje erkenning, een bewijs dat we al die jaren niet in het luchtledige bezig zijn geweest. Uiteindelijk was het een grote stap van de relatief beschermde stripwereld naar een soort kunstenaarsatelier waar ieder voor zichzelf ging werken zonder duidelijk opdracht, ja alleen de taak die je jezelf gesteld had maar dat waren projecten die over meerdere jaren gespreid zijn en die dus niet direkt geld opleveren. Een duik in het diepe, weet je!'

Maar je bent niet alleen gesprongen!
'Nee, dat is waar. We zijn met z'n vieren een nieuwe richting opgegaan. Soms was het een steun en soms ook niet. Vooral in het begin was het ernorm wennen om met elkaar in dezelfde ruimte te moeten werken. Kunstenaars zijn nu eenmaal eenlingen die het liefst hun eigen weg gaan en die niet op hun vingers gekeken willen worden, zelfs niet door vrienden.'

Je gebruikt het woord kunstenaars! Beschouw je jezelf als kunstenaar?
Ten dele wel ja! Natuurlijk ben je in de eerste plaats handwerksman, maar we zijn in zekere zin ook kunstenaars. De moeilijkheid is dat niemand in Amerika ook maar in de verste verte het woord Kunst wil horen als je het over strips of illustraties hebt, maar ik beschouw de fantasy-schilders als kunstenaars in een populaire cultuur. Het is een aspect van de populaire cultuur op hetzelfde niveau als films, want het heeft dezelfde verstrooiende funktie. En echte, hoge Kunst ontbeert die directe ontspanningsfunktie.'

Hoe zijn jullie ertoe gekomen de comic-book industrie de rug toe te keren?
'O, weet je, dat is een samenloop van verschillende omstandigheden geweest. In de eerste plaats wilden we wat anders, die wurgende deadlines, de mooie, niet nagekomen praatjes van uitgevers en de strakke vrij conventionele werkvorm verveelden ons. Bovendien wilden we stuk voor stuk op groter formaat werken en woonden we allemaal veel te klein. Dat alles heeft gemaakt dat we uit de comics zijn gestapt om in een groot atelier leuke dingen voor onszelf te gaan doen.
Het vervelende bij de comicbook uitgevers was dat ze allemaal stiekem waren en dat je bij hen slechts een keer profijt kon trekken van werk dat je geleverd had terwijl zij iedere strippagina bij wijze van spreken uitmolken. Wat dat betreft was Warren nog het sympathiekste. Die kwam er rond voor uit. De eerste keer dat ik bij hem kwam zei hij: "Ik bezit alles wat jij maakt, en ik kan er alles mee doen wat ik wil. Je wordt eenmalig betaald voor je strip en daarna kan ik hem honderd keer publiceren, herdrukken of aan de film verkopen zonder dat jij er maar een cent wijzer van wordt. Wil je nu nog voor me werken?"
En ik zei meteen, ja natuurlijk! Ik respekteerde het feit dat hij 't me ronduit zei. Ik bedoel, zo is de toestand in Amerika nu eenmaal, maar vertel het dan ook en draai er niet omheen.

In Nederland houden de tekenaars veelal zelf ook het copyright. De uitgevers zijn daar meestal erg soepel in. Is dat bij jullie niet te bereiken, desnoods door middel van een vakbond?
In Amerika is het al meerdere malen geprobeerd een vakbond op te richten maar zon-

der resultaat. Ik geloof niet dat artiesten zakelijk genoeg zijn om samen te werken en samen iets op poten te zetten. Je hebt altijd problemen met organiseren. En organiseren en tekenen gaan volgens mij per definitie niet samen. Ik denk dat je één artiest nodig hebt die genoeg zakelijk inzicht heeft, die in staat is om alles te coordineren en die iedereen ervan moet overtuigen dat hij slechts minimaal hoeft mee te werken om samen sterk te staan. Zolang je een leiderfiguur hebt die het aanpakt is het misschien mogelijk anders niet, dan blijft er maar loos gepraat worden. Neal Adams is er nu geloof ik mee bezig. Het blijft moeilijk. En dat Nederlandse uitgeverijen zo vriendelijk zijn om de tekenaar het copyright te laten behouden vind ik fantastisch maar eigenlijk niet meer dan normaal. Bij ons is het alleen The National Lampoon die het recht van de 1e publikatie koopt waarna je met je werk kunt doen wat je wilt, maar verder geen enkel tijdschrift. Ik heb wel gehoord dat er bij Warren ook iets in die richting uitgeprobeerd wordt, maar andere geruchten zeggen weer dat ze ze zoveel mogelijk mensen in 'speciale' vaste dienst proberen te nemen. Een soort vast salaris zonder sociale uitkeringen, zodat het eindresultaat hetzelfde is als vroeger. In principe proberen ze natuurlijk zoveel mogelijk voor zichzelf te krijgen.

Hoe kwam je bij National Lampoon terecht?
Ze vroegen mij destijds om iets te tekenen in de E.C. sfeer van de jaren vijftig. Weet je, ze hebben daar lange lijsten met tekenaars met tussen haakjes erachter geschreven in welk genre die tekenaar zich het beste begeeft. Ze zullen dus nooit iemand vragen om iets specifieks satirisch te tekenen in iemand anders stijl. Je kunt gewoon in je eigen stijl blijven tekenen en het wordt satirisch door de context waarin ze het plaatsen. Als ze bijvoorbeeld een artikel willen laten illustreren over die typische afschuwelijke mannenbladen waarin meisjes met of zonder ondeugende kledij schalkse blikken naar de lezer werpen vanaf de cover, zoeken ze de tekenaars die in werkelijkheid die covers maken.

Waarom ging je bij Warren weg. Zuiver om commerciële redenen?
Na al die jaren striptekenen was ik zelf erg, erg moe. Het is extreem hard en onafgebroken werken. Je bent gedwongen steeds maar door te tekenen zonder dat je erover na kunt denken *waar* je mee bezig bent en daar heeft je werk onder te lijden. Je hebt geen ongeblik tijd om je te bezinnen. Een zekere werkdiscipline heeft iedereen nodig maar als je alleen maar werkt om de discipline ben je fout bezig en dat was bij mij op het laatst het geval.

Tegenwoordig heb je de tijd aan jezelf. Vereist dat niet netzogoed een ijzeren discipline?
Nou en of. Er schuilt een groot gevaar in het té lang over één tekening doen en als je geen inleverplicht hebt, kan je moeiteloos je leven vullen met het blijven sleutelen aan één plaat. Het grote verschil is dat ik nu constant voor mijn plezier werk terwijl dat in mijn striptijd af en toe een hel op aarde was. Opdrachten die ik enthousiast aannam verschoof ik net zo lang tot ze allang klaar hadden moeten zijn. Het werd dan een kwestie van zo kort mogelijk na de deadline inleveren en de opdrachtgever zo min mogelijk boos te maken. Het was niet bepaald ontspannen werken. Tegenwoordig werk ik rustig aan zes dingen tegelijk. Als ik ergens geen zin in heb leg ik het rustig opzij en begin aan wat anders.

Wat is de drijfveer geweest om The Studio op te richten?
Voornamelijk uit praktische overwegingen. We woonden allemaal in bar kleine kamertjes in New York en we wilden allemaal letterlijk op veel groter formaat werken. Schilderijen van een paar meter hoog en breed, maar dat is geen doen in een te kleine ruimte. Toen ik op een keer spuugzat was van dat benauwde werken aan een schilderij, het leek wel of ik aan alle kanten omgeven was door de wanden van een doodskist die ik zo graag teken, ben ik naar Barry gegaan die met dezelfde problemen als ik worstelde. We hebben de anderen, Jeff en Mike, toen overgehaald om samen één grote ruimte te zoeken waar we met z'n vieren in konden werken.

Kenden jullie elkaar dan zo goed dat je dat aandurfde?
Ja! Mike, Jeff en ik hebben jarenlang in hetzelfde gebouw gewoond en Jeff heeft zelfs bij mij ingewoond toen zijn appartement te klein werd voor hem en zijn schilderijen. Barry Smith kende ik minder goed. We kenden elkaar in ieder geval goed genoeg om samen in The Studio te gaan zitten al duurde het wel een paar jaar om werkelijk vrienden te worden. Per slot van rekening ben je allemaal individuen met bepaalde opvattingen over het

She's leaving home, 1977
© Mike W. Kaluta

werk dat je doet en de dingen die je erin wilt stoppen.

Je hebt het over verschillende opvattingen. Toch worden jullie 'De Romantische School' genoemd!
Ja kijk, ons werk vertoont aan de ene kant veel overeenkomsten terwijl we aan de andere kant onnoemelijk van elkaar verschillen. Wat we met elkaar gemeen hebben is de liefde voor het verleden, of in ieder geval voor een andere tijd dan de huidige en dat we ons allemaal bezig houden met posters maken, dat de symbolische betekenis van kleuren en dergelijke voor ons eenzelfde betekenis heeft en dat we sommige technische moeilijkheden op dezelfde wijze oplossen. Verder houdt vrijwel alle overeenkomst op.

Is het niet deprimerend in plaats van stimulerend om bij de anderen dingen te zien waarvan je voor jezelf weet dat je ze niet kunt?
O ja. Maar er is over het algemeen een aardige balans tussen die twee. Je leert een boel van elkaar niet altijd op het moment dat je erover praat maar pas een paar weken later. Je bent vaak zo intensief met je eigen problemen bezig dat je je vaak niet realiseert wat erover gezegd wordt. Iets in je onderbewustzijn sluit de meningen van anderen uit; het is jouw probleem en jij zult het oplossen.

Word je beïnvloed door hetgeen je bij de anderen ziet?
Het is niet zo zwart-wit als ja of nee. Ik ben me zelden meteen bewust van een aspect dat ik zie. Ik kan nergens naar kijken zonder dat ik besef waar ik naar kijk, maar het werkt op een onderbewust niveau best door. Dus daarom kan het wel gebeuren dat een van ons onderbewust beïnvloed door een ander en dingen tekent die hij normaal nooit getekend zou hebben. Je kunt het alleen pas veel later onderkennen.

Zijn er met het oprichten van The Studio nog financiele belangen samengesmolten?
Nee, alleen de huur betaalden we samen. We hebben nooit geprobeerd om van The Studio een bedrijf te maken waarin al onze zakelijke belangen zouden samenvloeien. Het is zelfs zo dat we haast krampachtig probeerden alles gescheiden te houden en zoveel mogelijk voor onszelf te werken. We hebben allemaal onze eigen ideeën en die werken we uit. Ik ben bezig met het illustreren van Frankenstein, Mike Kaluta is bezig met het illustreren van Metropolis, het boek van Fritz Lang's vrouw, Jeff is een tijd bezig geweest met het drukklaar maken van zijn boek Idyl en Barry Smith is hier nu bijvoorbeeld niet aanwezig omdat hij voor regisseur Alan Parker, die van Midnight Express weet je wel, schilderijen maakt. De hoofdpersoon in de film is een kunstschilder maar omdat de acteur geen pen op papier kan krijgen is het Barry die je in de film de schilderijen ziet maken. Daarnaast maakten we posters van ons werk, lieten die in eigen beheer uitgeven en maakten ook portfolio's, gesigneerd en in een beperkte oplage. Om de huur te verdienen af en toe ook een stripje of een cover voor een van de uitgeverijen die ons regelmatig benaderden.

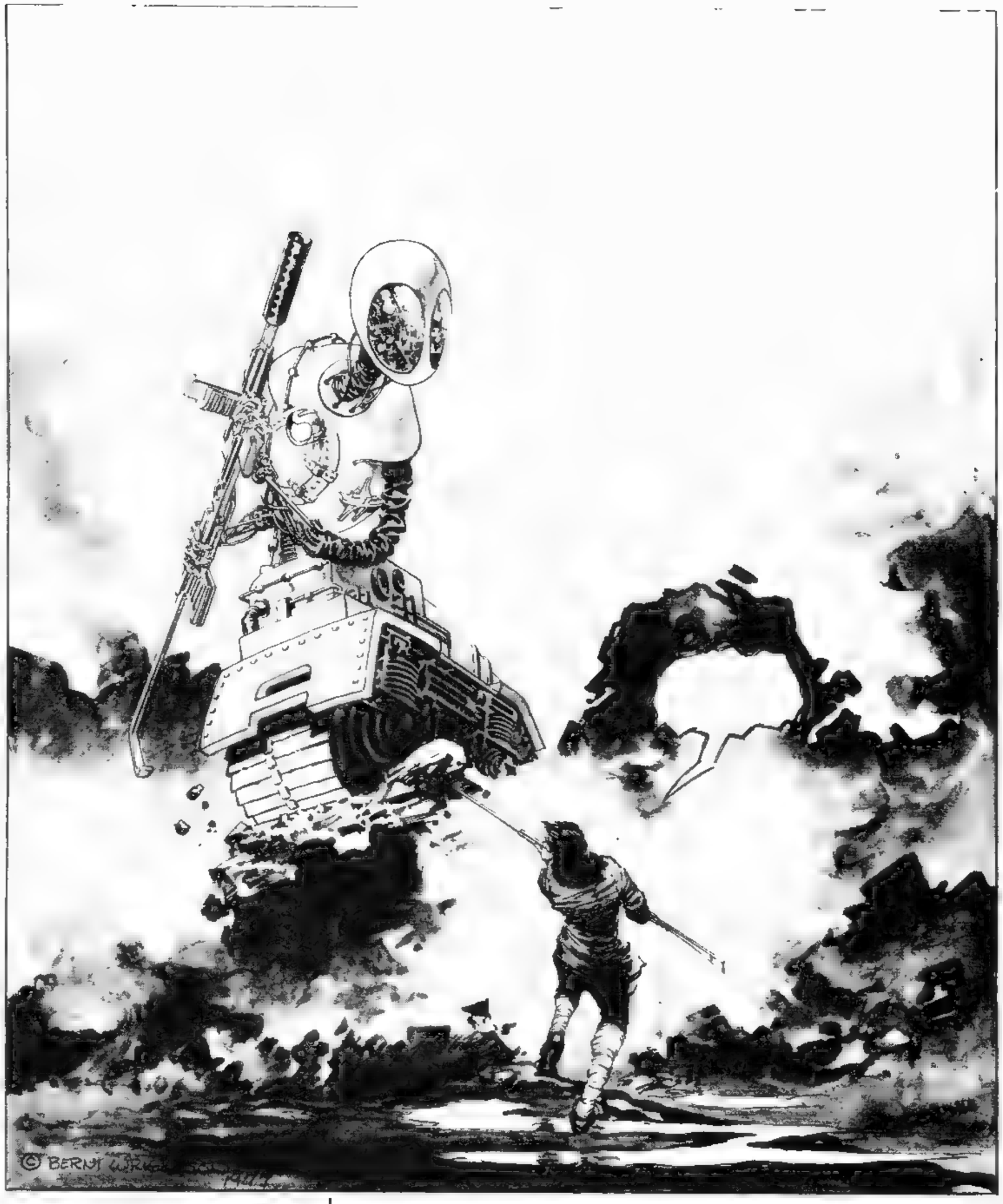

The just fade away, 1977 © Berni Wrightson

Hoe lang doe je over de dingen die je werkelijk leuk vindt?
Dat verschilt natuurlijk enorm. Met de Frankenstein-illustraties is de tekening die het snelste af was in 4 dagen gemaakt en het langste ben ik bezig geweest met een heel gedetailleerde tekening waar retorten en stolpflessen in een laboratorium op staan, ongeveer 4 weken. Voor de olieverfschilderijen waar ik aan werk is geen tijd vast te stellen. Vier maanden zijn niets, die zijn zomaar voorbij, maar dat komt waarschijnlijk ook omdat ik de materie niet 100% onder de knie heb.

Welke techniek gebruik je bij Frankenstein?
Tijdens het tekenen van The Swampthing was ik erg onder de indruk gekomen van de scraper-board techniek, ik geloof dat ik het gezien had bij Charles Dallas. Het benaderde prachtig die statische uitstraling van de 19e eeuwse illustraties die ik zo bewonder. Ik wilde iets dat tussen een ets en een houtgrafure inlag. Maar met scraper-board verlies je toch teveel aan uitdrukkingsmogelijkheden dus ben ik weer teruggevallen op pen en inkt.

Wrightson knabbelt gedachteloos onze sandwiches met kaas op nadat hij de ober uitdrukkelijk heeft meegedeeld niets te willen eten en gebaart vervolgens Jeff Jones en Mike Kaluta bij ons te komen zitten, nadat ze al even vluchtig zijn langsgewipt.

Zijn er nu dingen waarin jullie hemelsbreed van elkaar verschillen?
Mike Kaluta: Ja, ik drink veel meer dan de anderen, haha.
Jeff: Op kompositorisch gebied, denk ik.
Wrightson: Ik ga heel intuitief te werk. Mijn tekeningen maken zichzelf, zo associatief ben ik bezig. Van het een komt het ander en als dat niet zo is, heb ik gefaald, dan gaat het spul weg. Dan leg ik het opzij en begin opnieuw zonder te analyseren wat er fout is gegaan. Mijn grote angst is te analytisch te werken. Kritiek heb ik genoeg hoor maar liever geen analyse. Wie weet komt de verschrikkelijke waarheid dan wel uit dat ik niet kan tekenen, haha! Je kan het zelfs algebraisch benaderen zoals Jeff en Barry hebben gedaan. Dat is iets wat ik nooit zou kunnen.
Jeff Jones: Ja dat heb ik zelfs meerdere malen gedaan. Maar vooral in het begin, toen we overstapten van het stripformaat naar levensgrote schilderijen zaten we erg met verhoudingen te knoeien. Toen zijn we met meetkundeboeken in de hand gaan rekenen hoe je bepaalde zaken pespektivisch het beste zou kunnen uittekenen. We zijn bijna 40 uur in de weer geweest voordat we de rust hadden om te gaan slapen.
Wrightson: Ze hebben maandenlang meer zitten rekenen dan schilderen. Ik haat dat. Ik wil dat de organismen blijven vloeien. Soms weet ik nauwelijks wat ik doe totdat de tekening klaar is. Dat zal ook één van de redenen zijn waarom ik met olieverf zoveel moeite heb. Dat vereist een planning. Je moet vantevoren weten wat je gaat doen en dat is in wezen tegen mijn natuur in.

Werk je dan niet bewust aan goede balans tussen details en witvlakken, voor-, en achtergrond? Het lijkt ons dat door alle ervaring die je hebt opgedaan een volkomen onbewust tekenen onmogelijk is.
Ja natuurlijk, maar om het eenvoudig te zeggen: je kunt een tekening maken met je intellect of met je ziel en ik prefereer dat laatste. Nadenken tijdens het schilderen of tekenen laat ik over aan abstracte tekenaars, die zijn genoodzaakt om alle basiscomponenten te reduceren en deduceren maar ik werk zo niet.

Berni vult zijn illustraties vrijwel altijd helemaal op terwijl Jeff zijn tekeningen, vooral in Idyl, zo 'open' mogelijk laat. Hoe zou dat komen?
Wrightson: Wat mij betreft is het sfeer. De sfeer rond de eeuwwisseling en ook natuurlijk de dreiging, de horror laat zich makkelijker schilderen door middel van donkere dan door witte vlakken. Schaduwen en donkere plooivallen zijn voor mijn genre suggestiever dan volkomen witte ruimtes.
Jones: Ik heb nooit behoefte gehad om wat in te vullen. Mijn achtergronden zijn vaak zo wit mogelijk, af en toe wat natuur, maar dan toch de meest rudimentaire vormen zodat hetgeen Idyl voorstelt, doet en denkt het belangrijkste wordt en niet de achtergrond. In mijn sf-werk zoek ik het ook in egale vlakken, egaal zwart in plaats van wit, nauwelijks onderbroken, niets dat afleidt.

Jeff's werk is enorm herkenbaar. Hoe zou dat komen?
Idyl ligt voor de hand. Een eeuwig zwangere vrouw die nooit zal bevallen. De volmaakte vrouw die model staat voor de vrouw zoals iedere vrouw wil zijn: 'fullfilled'! Hoe mijn andere werk zo herkenbaar is, weet ik niet. Ik ben jaren op zoek geweest naar een eigen stijl. En de mensen zeiden ondertussen dat ze het zo herkenbaar vonden, maar ik zag maar niet waarom ze dat zeiden. Nu eigenlijk nog niet. Het komt misschien door die egaliteit waar ik het net over had.

Wiens idee was het eigenlijk om jullie werk samen in één boek te zetten?
Het was een idee van uitgeverij Dragon Dream. Ze vroegen ons of we een boek samen wilden stellen waarin alle fantasy-schilders van nu op de een of andere manier aan bod zouden komen, in totaal 10 artiesten. En we zeiden waarom doen jullie eigenlijk geen boek met alleen ons vieren erin. We tekenen allemaal in deze ruimte, weet je, en daar zit best een interessant verhaal in. Dragon's Dream was enthousiast en zo is het boek ongeveer tot stand gekomen. Omdat het in veel landen verspreid wordt krijgt eindelijk een groot publiek ons werk onder ogen want voor die tijd hadden we toch voornamelijk het idee dat we voor kinderen en een kleine groep liefhebbers werkten. Kijk het is heel leuk als je hoort dat je werk iedere maand onder leiding van een docent op de kunstakademie geanalyseerd wordt door een groep studenten die jouw werk hebben uitgekozen uit het werk van honderden andere artiesten maar het brengt verder geen brood op de plank. En 'het gemaakt hebben en overleven' zijn twee verschillende grootheden.

Jullie tekenden toch niet voor een erg jong publiek?
Ja echt dat wordt voornamelijk door kinderen gelezen. Tenminste daar ben ik heilig van overtuigd. Ik heb er nooit cijfers van gezien.

Houd je rekening met je publiek?
Jones: Ik teken voor mezelf. Niet voor kinderen en niet voor volwassenen. Ik heb twee keer bewust voor kinderen getekend, in Eerie, en dat is verreweg het slechtste wat ik ooit gemaakt heb. Ik houd er geen rekening meer mee. De monologen van Idyl zullen inderdaad vaak te filosofisch of wat dan ook zijn om door kinderen begrepen te worden, nou dan maar niet, dan kijken ze maar naar de plaatjes. Er is door uitgevers ook nooit iets op aangemerkt, dus...!

Speelt humor een grote rol in jullie werk?
Jones: Ik zal er nooit bewust naar streven humoristische tekeningen te maken. Humor is alleen aanwezig in die zin dat de situatie waarin Idyl zich bevindt absurd is, een vrouw die praat met mosselen, vogels, kikkers enz. maar verder niet.

Op dat moment begint Mike Kaluta een boeiend eenmanskijk-, en hoorspel waarin hij het heeft over de bepaalde vormen van humor en vooral van de Japanse humor. Hij legt op beeldende wijze uit hoe de acteurs van Japanse speelfilms in de scènes waarin ze hara-kiri zullen plegen hun ouders mee naar de set nemen. Als ze dan werkelijk hara-kiri plegen, en een aantal acteurs is daar terwille van een zo geloofwaardige mogelijke prestatie best toe bereid, kunnen de familieleden na afloop van de scène meteen het verzekeringsgeld mee naar huis kunnen nemen. 'O brother, that's humor!' besluit Kaluta.

Wrightson nog nahikkend van de lach: Humor is waarschijnlijk het enige dat ik bewust in mijn tekeningen aanbreng. Heel bewust en nooit aan het begin. Ik begin altijd serieus te werken totdat ik halverwege ben. Dan besluit ik er een humoristische draai aan te geven. Een van de tekeningen waar ik zo overdreven heb is die plaat waarop een vampier belaagd wordt door allerlei mensen. Ik had in eerste instantie alleen de man met de hooivork en de vampier en daar was ik niet tevreden mee. Ik besloot op een enorme manier te overdrijven en de vampier te grazen te nemen met werkelijk alle vampierbestrijdingsmiddelen die er te krijgen zijn. Dus voegde ik de man met de kikkers toe, een man met knoflook en een met een bijl. Op zo'n moment wordt het geheel totaal absurd. Daarom is mijn werk ook geen horror zondermeer maar loopt de humor er als een rode draad overal doorheen.

Omdat je niet vrolijk van nature bent?
Dat heeft er geloof ik niets mee te maken. Ik vind mezelf redelijk grappig, ik neem mezelf niet al te serieus al probeer ik mijn werk zo serieus mogelijk te doen. Het punt is dat een illustratie veel tijd in beslag neemt. Tussen start en finish zit zoveel tijd dat ik ergens onderweg moe wordt, mijn eigen somberheid zie en dan bewust wil relativeren en dan doe ik het ook goed. Ik houd in films ook meer van schaterlachen dan van bescheiden glimlachen. Het meeste moet ik trouwens lachen bij horrorfilms. Ik kan daar nooit ernstig bij blijven, helemaal niet als er weer ergens een half vergane mummie door een kasteel dwaalt om zich god weet waarop te wreken.

Toch zijn de onderwerpen die je kiest altijd makaber en somber. Hangt dat niet samen met een bepaalde geestesgesteldheid?
Ik weet het niet. Ik heb altijd van horror gehouden. Als kind al. Vooral de verhalen van Graham Ingels en Johnny Craig. Dingen die te maken hadden met monsters en het bovennatuurlijke. Hoe griezeliger hoe beter! Dat is voor mij entertainment. Er is een ingebouwd mechanisme in me dat me verhindert gruwelijke toestanden serieus te nemen. Je moet gruwelijk overigens niet verwarren met bloederig. Daar houd ik ook wel van, b.v. van die bloederige verhalen van Richard Corben maar dat is voor mij geen horror evenmin als scènes die zich afspelen op een kerkhof en die daardoor per definitie een bloedstollend karakter zouden krijgen. Pure horror vind je in de film Alien waarin een monster rondrent dat mensen doodt. De enige vraag is eigenlijk: Wie zal er als volgende

Mementos, 1977 © *Berni Wrightson*

aangaan? Heel, heel erg goede suspense en geen science fiction zoals op de affiches staat.

Op veel van je illustraties en in veel van je strips spelen kerkhoven een rol. Voel je je daartoe aangetrokken?
O ja, ja, ja! Ik loop vaak over een kerkhof en dan denk ik aan de mensheid, aan de dood en aan iedereen die er ligt. Het is een heel rustgevende en romantische omgeving. Die stilte en al die mensen die daar nu als een stel botten liggen die ooit zo hard achter idealen hebben aangerend. Een prachtige omgeving ook, met veelal oude en zware bomen en dik gras. Dat spreekt me bijzonder aan. Als ik op een kerkhof loop denk ik niet aan mijn eigen dood maar aan die van anderen en dat is niet half zo pijnlijk als aan je eigen ellende denken. Verder ben ik niet bang voor de dood, no big deal. Iedereen moet er ooit aan geloven. Op mijn illustraties is een kerkhof op zich dan ook geen plaats waar je kippevel van krijgt maar meer een ideale omlijsting voor het wreedaardig gebeuren. Stilte tegenover fysiek geweld of de dreiging daarvan. Dat maakt het wel angstaanjagend en dat is dan weer de ontspannende funktie. Veel mensen willen graag kippevel krijgen. Angst is een vorm van ontspanning.

Wat voor voordelen heeft het tekenen van illustraties boven het striptekenen?
De beperking van het commerciele stripsysteem is dat je vaak strips moet maken waar je helemaa geen zin in hebt. Het is zowel geestelijk als lichamelijk een zware belasting. Verder ga je steeds maar door in het bestaande systeem zonder jezelf de kans te geven op technisch gebied of op verhaaltechnisch gebied te experimenteren of iets over te doen. Aan illustraties kan je, als je nergens in dienst bent, zo lang werken als je wilt. Bovendien heeft een illustratie als voordeel dat je niet meer die vervloekte aktie hoeft te tekenen want daar ben ik altijd erg slecht in geweest. Je hoeft niet meer die hele zich ontrollende handeling te tekenen, maar je kunt je beperken tot het belangrijkste moment.

Jullie worden de Romantische School genoemd maar je zegt zelf dat je een impressionist bent. Hoe rijm je dat met elkaar?
Ik ben een impressionist in die zin dat ik uitsluitend werk met impressies. Ik fotografeer geen dingen en ik maak geen schetsen van de natuur zoals Jeff. Ik kijk alleen maar en observeer. Later probeer ik dan naar beste vermogen te tekenen wat ik in mijn hoofd heb, het resultaat is afhankelijk van mijn observatie. Dat is mijn definitie van impressionist. De keren dat ik documentatie nodig had, zoals bij het werken aan The Shadow, samen met Mike heb ik verfoeid. Ik moest toen auto's en treinen tekenen en het publiek is daar té vertrouwd mee om zomaar een willekeurig vervoersmiddel voorgeschoteld te krijgen. Verder ben ik inderdaad de minst 'romantische' van ons allemaal. Voor mij is het alleen de vlucht naar het verleden en geen symbolentaal en al die dingen meer van de 'klassieke romanticus', zoals Barry.

Toen jullie The Studio oprichtten hadden jullie bepaalde idealen. Is daar iets van terecht gekomen?
Eigenlijk was ons enige echte ideaal: vrijheid van handelen in een véél grotere ruimte, niets meer en niets minder. Het is erg moeilijk om te zeggen wat onze idealen waren aan het begin. Ik heb voor mezelf meer tijd nodig om het allemaal te kunnen overzien en om me te realiseren wat we werkelijk wilden. Het was in het begin allemaal erg vaag. Toen Barry en ik na veel zoeken een geschikt atelier gevonden hadden, trokken we een maand uit om de ruimte in te richten en schoon te maken. Een maand waarin we niets getekend hebben maar waarin wel wel een soort verbondenheid met elkaar gingen voelen. Toen we op een avond nadat we alles schoon hadden gemaakt, op de kale vloer een pilsje zaten te drinken zagen we in de verte de zon bloedrood onder gaan. Barry kreeg bijna tranen in zijn ogen. Op dat moment wisten we dat er iets moois uit onze samenwerking voort zou komen. En het resultaat is het Studio-boek geworden dat erg veel voor mij betekent.

Dus je dromen zijn bewaarheid geworden?
O nee, en ik hoop dat dat nooit zal gebeuren ook. Het werkelijk samenwerken is veel moeizamer op gang gekomen dan we dachten. We konden in het begin totaal niet werken als een van de anderen in dezelfde ruimte aanwezig was. En dat terwijl we echt op schreeuwafstand van elkaar zaten, zo groot was het atelier. Barry heeft er eerlijk gezegd nauwelijks kunnen werken terwijl Jeff er bijna een jaar over gedaan heeft. Daarna kregen we allemaal zo'n beetje onze eigen tijden dat we aanwezig waren. Jeff begon 's ochtends vroeg, ik wat later en Mike heeft alleen 's nachts gewerkt.

MICKEY SPILLANE

Kaluta: Ratatatata..tata..ttt.t. Wrightson..ahh!
Op dit moment ratelen de citaten uit allerlei hard boiled detectives over tafel. Een geanimeerd gesprek over de kwaliteiten van de grote detectiveschrijvers ontspint zich waarbij vooral Kaluta een ware meesterkenner blijkt te zijn die er zijn dagelijks brood van zou kunnen maken lezingen te houden over de sterke en zwakke plekken van Raymond Chandler en Dashiell Hammlett. Mickey Spillane blijkt het algemeen afgrijzen van de tekenaars op te roepen.

Wrightson: Spillane is te hard, niet geloofwaardig. Spillane heeft geen soul.

Het je nooit behoefte gehad om een boek uit die tijd te illustreren?
Wrightson: Ik niet. Ik heb teveel moeite met auto's en gebouwen. Het is helemaal iets voor Mike. Ik heb teveel visuele struikelblokken op mijn weg. De setting is me te moeilijk en bovendien prefereer ik de kleding, de capes, de hoge hoeden, maar ook de koetsen boven gangsterpakken en snelle auto's. Heb je Murder by Degree gezien? Die fan-

tastische Sherlock Holmes film? Fijna atmosfeer, prachtige fotografie, en sublieme Christopher Plummer en een zichzelf overtreffende James Mason. Dat zijn een hele reeks superlatieven nietwaar. Tot de laatste 10 minuten was de film goed maar alles wordt bijna verpest aan het einde als die man daar bij die rechtercommissaris heel uitgebreid over de schuld van de vrijmetselarij en het koningshuis staat te orakelen. Een eindeloze uitleg, heel jammer. Zo'n verhaal zou ik, in die tijd spelend, nog wel eens willen tekenen. Wie weet?

Er is een Sherlock Holmes strip, uit 1975 geloven we, verschenen bij National Periodical Publications. Ken je die?
Nee, geen idee. Is iemand me toch voor geweest.

Hoe laat moeten we eigenlijk in die winkel, Fantastic Visions zijn vraagt Jones. Mike deelt mee dat we moeten vertrekken omdat zij daar volgens het schema handtekeningen moeten zetten. Met een grote Amerikaanse slee worden ze even later naar de speciaalzaak in fantasy en science fiction lectuur gebacht waar een grote menigte handtekeningenjagers hen urenlang bestookt. Ze signeren alles wat los en vast zit maar weigeren tot grote teleurstelling van de fans om tekeningen te maken. Jeff Jones: 'Het is een principeafspraak van ons. Op stripconventies in Amerika zaten we urenlang tekeningen te maken tot we merkten dat de jochies die ons tien minuten daarvoor om een tekening smeekten omdat ze zulke grote fans van ons waren, bij de deur van de zaal de nog natte tekeningen voor 50 dollar verkochten. En dat is zo'n beetje de paginaprijs van 1 strippagina voor een comic-book'. Dat de waarde van het origineel tegenwoordig een stuk hoger ligt blijkt als een vriendelijke meneer Kaluta vraagt hoeveel een origineel werkje van zijn hand kost. Met zijn blik naar het plafond gericht prevelt hij: 'Vanaf 500 dollar tot een heel stuk daarboven!'.

De volgende dag zijn de drie tekenaars een uur eerder in boekhandel Scheltema Holkema Vermeulen in Amsterdam, waar wij verder praten, vooral met Mike Kaluta. Ook als hij zelf het mikpunt van de vragen is, blijkt hij heel humoristisch uit de hoek te kunnen komen. Bij elke vraag lijkt hij eerst even te proeven of er een act in zit. Berni Wrightson vult hem vlug aan als het te langdradig wordt.

Wat is voor jou persoonlijk de reden geweest om bij de Studio te gaan?
Ze hebben me met geweld binnengehaald, eerlijk waar! Ik heb ze gezegd dat ik al jaren alleen thuis had zitten werken en dat ik, hoewel ik hen kende en respekteerde, niet samen met ze zou kunnen werken. Ik wist natuurlijk ook wel, dat er ook niemand anders was die dat zou kunnen, dus ik moest het wel worden!
Mike begint te zingen: It had to be me, it had to be me...
Op een feestje hebben ze me dronken gevoerd en kwamen toen dreigend op me af. Ik zag ze wel aankomen en liet ze maar begaan. Ze hesen me overend en begonnen op me in te praten. Ik mocht voor half geld meedoen, ja ik mocht er zelfs voor niks bij. Ik zei dat ik dat niet kon doen en dat ik me geen gelijke zou voelen. Ik wilde volwaardig meedoen.
Berni: Toen hij zo tegenstribbelde hebben we zijn arm omgedraaid.
Mike: Ik vond het natuurlijk prachtig. Uiteindelijk bood ik aan dat ik mijn huis op zou zeggen. Dus heb ik alles naar de studio verhuisd en werd het mijn thuis. De eerste zes maanden heb ik niet kunnen werken. Ik probeerde weer in mijn gewone doen te komen, om te acclimatiseren. Maar in het jaar daarop heb ik aan één stuk door gewerkt.

In tegenstelling tot de anderen, die helemaal voor zichzelf werken, doe je nu ook nog dingen voor de comicbooks.
Ja, ik zal altijd het gevoel hebben, en ik weet ook wel dat dat eigenlijk niet zou moeten, dat ik mijn plaatjes aan 'the kids' verschuldigd ben. Ik zal voorplaten blijven maken en heb daar geen problemen mee.

Zijn de anderen het daarmee eens?
Ja, wij vertellen elkaar niet wat we moeten doen. Barry zag eens een tekening van mij en zei: 'Cold blood, dat is fantastisch! Waar is dat voor?'. Toen ik zei dat het voor DC-comics was, riep hij: 'Oooh, dat verdienen ze niet!'. Kaluta vertelt het met een prachtige verontwaardiging in zijn stem.

Blijf je voor DC alleen voorplaten maken of ga je ook nog verhalen tekenen?
Alleen voorplaten. Als ik nog nieuwe verhalen teken, zal het voor het nieuwe Epic-magazine van Marvel zijn, want DC houdt alle rechten. Ken je de franse boekuitgave van mijn Shadowverhalen? Wat ik niet begrijp is, dat als ze je betalen voor een pagina en die wordt in een ander land gedrukt, dat je daar dan geen geld voor krijgt en niks op verdient.

Dan zul je het wel niet eens zijn met de nieuwe 'work-for-hire'-contracten. Sta je achter de oprichting van de Comics Guild?
(zie Stripschrift 129/130)
Ik vind het een magnifiek idee, maar ik heb er sinds de oprichting niets meer van gehoord. De comic-book industrie is er niet op ingesteld. De topmensen daar zijn geen 'comic-people'. Comic-books zijn slechts een verkoopartikel voor ze. Daarbij komt: tekenaars willen tekenen. En er zijn altijd weer jonge tekenaars, die willen tekenen en zij tekenen voor de grote maatschappijen, want dat is voor hun de enige mogelijkheid om te tekenen en om hun werk te verkopen. Als alle grote jongens bij het gilde zouden gaan en zich zakelijk volgens de aktiepunten zou opstellen, dan zou de industrie niet zo haar gang kunnen gaan. Ze zou gedwongen worden om en beetje meer respekt te hebben voor de tekenaars. Maar veel zou het ook niet uitmaken, want comic-books zijn niet afhankelijk van goed tekenwerk. Zij drijven op de verhalen en op de herhaling van thema's en figuren.
Wrightson: De slagzin van de industrie is: Doe het vóór donderdag!
Kaluta: Ja, zo is het! Ze hebben het liever op donderdag, dan goed! Er zijn wel editors (redakteuren van afzonderlijke series, jd), die het liever goed, dan op tijd willen hebben; daar heb ik altijd voor gewerkt!
Bij Heavy Metal en het nieuwe Epic-magazine is de gang van zaken anders, je kan je strips en je illustraties maken als je er zin in hebt. Ze hebben materiaal voor zes of zeven nummers van te voren. En als ze je werk niet meer nodig hebben kun je er ergens anders mee heengaan, bv. de fanzines. Daarom is de kwaliteit van deze bladen zo hoog, omdat alles goed overdacht wordt. De verhalen en het tekenwerk worden met liefde gemaakt, en niet om een deadline te halen of omdat je aan een of andere superheld vastzit.

Op onze vraag wat hij van het europese en nederlandse stripwerk kent, vertelt Mike over zijn ontmoeting met Jan Kruis – hij spreekt het uit als in 'cruise' – in Frankfurt ter gelegenheid van de Buchmesse. Verder kent hij het franse werk van Heavy Metal.

Heavy Metal heeft in Amerika veel gedaan om dit werk bekendheid te geven. Zelfs mensen die nooit comics lazen kennen nu Moebius. Maar zij weten niet wie Giraud is, want Blueberry hebben ze nooit gezien. Heavy Metal heeft Amerika veroverd als een wervelwind, tenminste bij mensen die geïnteresseerd zijn in 'fantasy', maar dat worden er ook steeds meer.
Wij zelf kenden Blueberry al lang, omdat we binnen de kring van tekenaars elkaar tippen: Heb je dit gezien? Ik ben zelfs bezig geweest frans te leren om Druillet te kunnen lezen.
We vertellen dat een aantal belgische tekenaars na de oorlog in Amerika gezeten heeft en dat er zo ook een zekere invloed van bv. Kurtzman op de europese strips is geweest. Kaluta meent in verschillende europese strips ook een duidelijke Eisner-invloed bespeurd te hebben, qua perspectief en qua sfeer.

Zou het verschijnen van Heavy Metal op de lange duur de gang van zaken in de comic-book industrie veranderen?
Wrightson: Misschien, maar het zal jaren duren. 't Comic-book is een erg langzaam medium, het verandert maar zeer langzaam in welke richting dan ook. SF is al jaren een trend in andere media, maar nu pas verschijnen er veel Star Wars-achtige comic-books. Men wacht eerst tot een trend zich bij een ander medium gevestigd heeft, en laat zich dan beïnvloeden als de grote interesse al weer voorbij is.

Als de omstandigheden in de comic-book industrie zich in de toekomst zouden wijzigen, ga je dan terug?
Ik ben erg pessimistisch, ik denk dat de voorwaarden altijd slecht zullen blijven.

Terwijl Mike Kalute zijn dikke schetsboek toont waarin honderden schetsen van zijn

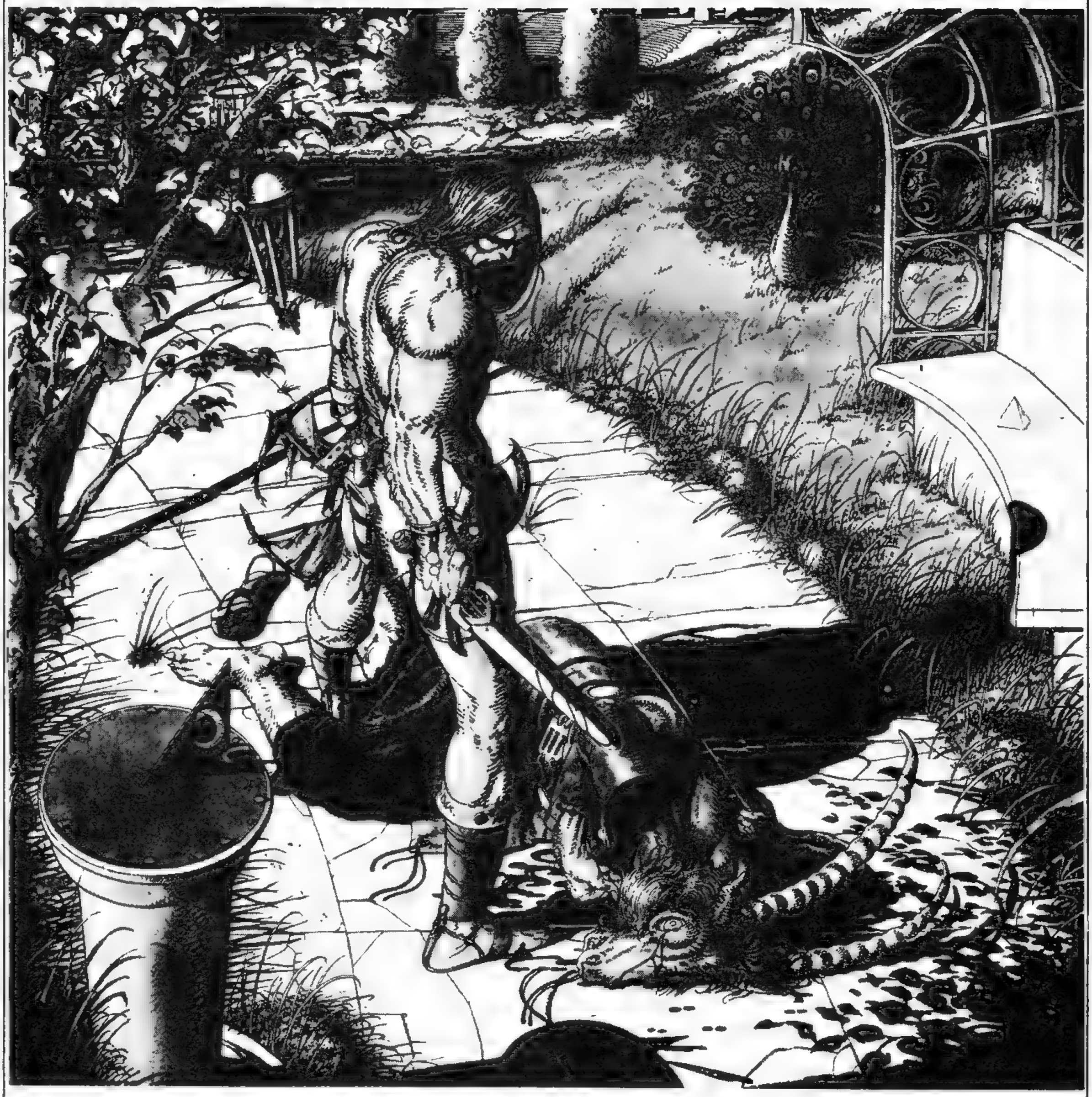

The Ram and the Peacock © Barry Smith

Metropolis-projekt staan, meldt Wrightson dat het jammer is dat The Studio een paar weken daarvoor is opgeheven.

The Studio opgeheven? Waarom?
Tja kijk. Barry tekende vrijwel niet meer in het atelier. Hij maakte zijn werk thuis en ik ben vorig jaar naar Florida gegaan waardoor de hele huur, die door tussentijdse verhogingen was opgelopen tot 650 dollar per maand, neerkwam op de schouders van de achterblijvers.
Dat werd te gek daarom hebben we in alle vriendschap besloten uit elkaar te gaan. Mike gaat terug naar zijn oude appartement en Jeff en ik wonen een heel stuk buiten de stad, ergens rustig in de bergen.
Jones: Berni en ik wonen toch weer vlak bij elkaar zodat we regelmatig bij elkaar zijn zonder steeds op elkaars lip te zitten. Ik ben blij dat de knoop doorgehakt is en dat ik eindelijk weer in de vrije natuur zit met mijn Idyl. Het boek is een mooie afsluiting van een mooie periode. Het wordt ook het begin van veel mooie nieuwe dingen. Wat wil je nog meer?

Bob J. Miller & Jac Drewes
m.m.v. Kees de Bree

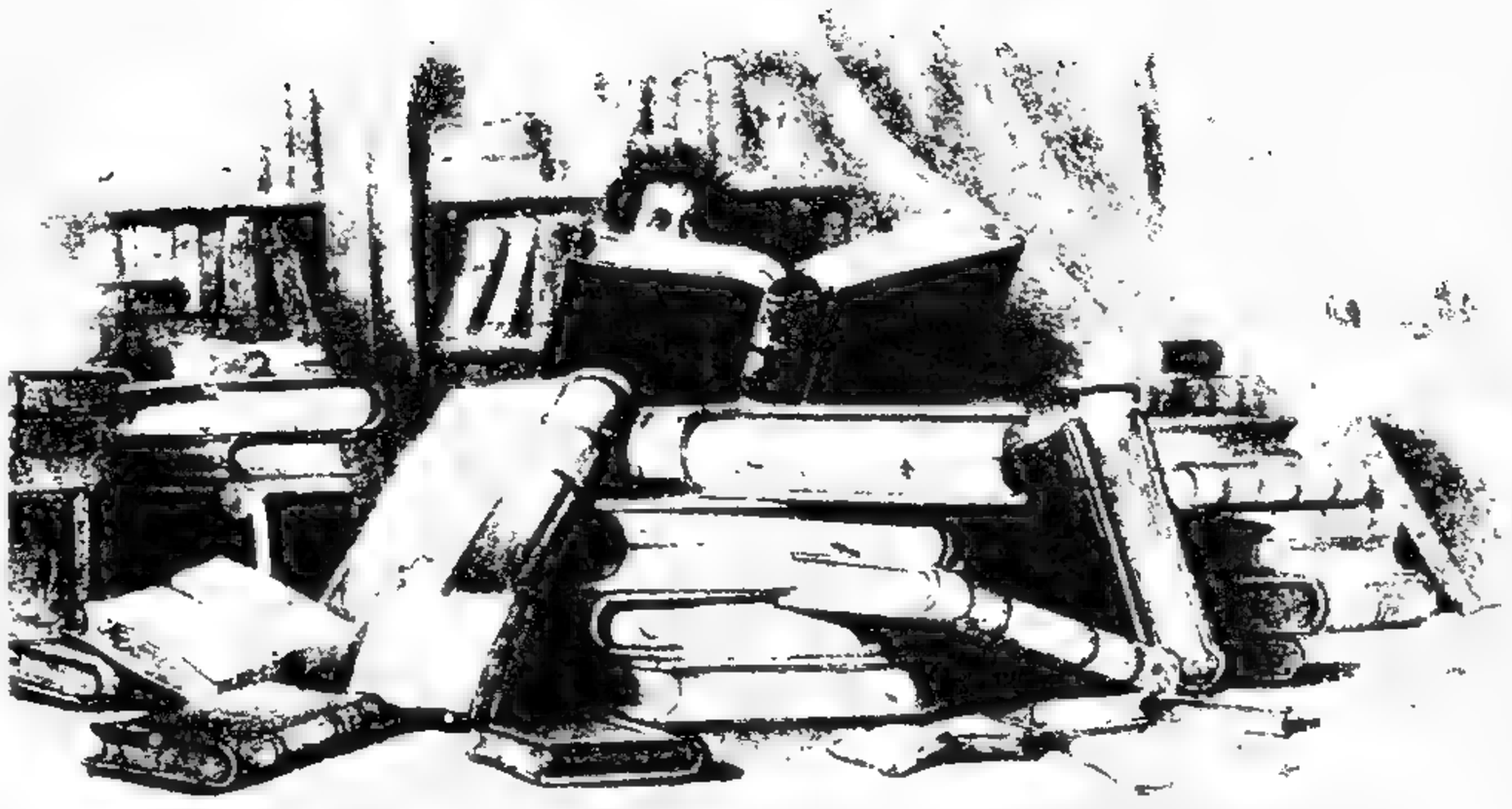

Boeken in 't kort

Merho: Kiekeboe tegen de sterren op en Kiekeboe in Carré. Brussel (Hoste N.V.) 48 blzz. elk à 39 BF (reeks Kiekeboe nrs. 5 en 6).

De cabaretier Herman Gaaikevliet, doorzichtig samenraapsel van *Herman* van Veen, Seth *Gaaike*ma en Paul van *Vliet,* die de hoofdrol speelt in *Kiekeboe in Carré,* typeert alleen door zijn naam al de behoefte aan een goede tekstman voor deze reeks, die gestoeld op een duidelijke Studios Vandersteen, tekentechnisch er wel mee doorkan, zonder overigens het huidige reeksniveau van Vandersteen te overstijgen. De geoefende lezer kan uit de term 'reeksniveau' begrijpen dat niet alleen de tekst, maar ook plot en beeld weinig opwindend zijn. Merho heeft overigens wel wat in zich zeker voor lezers van ca. 12-14 jaar en gezien zijn weergave van Amsterdamse straatbeelden (in nr. 6) kan ook zijn tekentechniek niet geringschat worden. Zie voor dat laatste overigens een van de komende afleveringen van de rubriek *In de Zoeker.*

(H.B.)

James Steranko.
Unseen Shadows.
Uitg. Supergraphics, Reading, Pensylvania. *f* 20,—.

In het Amerikaanse blad Mediascene/-Comixscene publiceerde James Steranko een aantal (van kommentaar voorziene) schetsen in verschillende stadia die hij maakte voor de covers van de Pyramid pockets met Shadow-verhalen. In Unseen Shadows doet hij dit nog eens dunnetjes over. In totaal behandelt hij 26 covers waarvan hij wisselend 1 tot 4 pagina-grote schetsen per cover laat zien. Slechts één cover werkt hij helemaal uit, d.w.z. hij toont de 5 schets-stadia plus de uiteindelijke cover en geeft er een gedetailleerde beschrijving bij over het 'hoe', 'wat' en 'waarom' (beweegredenen) van ieder stadium en het is jammer dat dit procede niet consequent het hele boek door is gevolgd. Unseen Shadows is voorzien van een inleiding door Steranko zelf en wordt uitgeleid door Shadow-schrijver Walter Gibson. In de inleiding vertelt Steranko hoe hij genoten heeft van de oude pulps-held The Shadow en doet hij uit de doeken wat een goede Shadow omslag volgens hem behoeft qua structuur, opzet, techniek en sfeer! Ook legt hij de verschillen uit tussen de ouderwetse aanpak van illustreren en zijn huidige gedetailleerder en meer 'schilderachtige' benadering. Hij besluit zijn betoog met de opmerking dat hij er altijd naar verlangd heeft zijn bijdrage te leveren aan de gestaag uitdijende Shadow-legende hetgeen door de uitleiding van Walter Gibson, die de inbreng van Steranko als Shadow-illustrator op gloedvolle wijze beschrijft meteen gestalte krijgt. Zo schep je je eigen legende moet Steranko gedacht hebben. Het doet overigens geen afbreuk aan dit voortreffelijke, helaas wat prijzige, boekje.

(K. de B.)

Wasterlain:
Monsieur Bonhomme
Uitgave: Crocodile édition. *f* 5,50.

Uitgeverij Crocodile heeft het goede idee opgevat de verhalen van Wasterlain (tegenwoordig bekend van Dokter Zwitser in Robbedoes) over monsieur Bonhomme te bundelen. De vijf verhalen van Bonhomme (in het Nederlands opgezadeld met de naam 'Kereltje') hebben in 1973 en '74 in Kuifje gestaan en vertellen de belevenissen van een sympathieke violist die tegen zijn wil in zeer rotte situaties verzeild raakt. De verhalen zijn origineel, met leuke teksten, en knap getekend. Hoewel deze uitgave ongekleurd is, doen de tekeningen het ook in zwart/wit heel best.

(R. v. E.)

André Franquin:
Flatr verdient een optater.
Dupuis (Brussel/Sittard). *f* 5,75.

In het nieuwe dertiende album van Guust is een ruime plaats gereserveerd voor trapemmers, kontrakten, uitgevers, parkeermeters en ander ongedierte. Wie de entourage van Guust kent zal daar nauwelijks van opkijken, er zijn nog wel meer ogenschijnlijk normale gebruiksvoorwerpen te verzinnen die in de handen van dit personage leiden tot wanstaltige rampen, terwijl de gemiddelde huisvrouw uit dat koffieapparaatvormige apparaat niet anders dan koffie weet te zetten. Toch vraag ik u in gemoede of er riskante elementen zitten in het voederen van een kat die bij de aanrecht op de trapemmer plaatsgenomen heeft. Natuurlijk... het licht kan uitvallen, men snijdt zich in de vinger, de blikkenopener neemt uw rechterduimnagel mee, de nukleaire oorlog breekt uit..., maar zou het mogelijk zijn dat bij het weggooien van het lege konservenblikje in de trapemmer de daarop afwachtende poes via een geopend raam een binnenplaats overbrugt om vervolgens met uitgestrekte nagels te landen op de rug van uw werkgever die zojuist de pen geheven heeft om u voorgoed van een vaste betrekking met dienstauto, pensioen en gratifikaties te verzekeren? Bij Franquin is alles mogelijk, voor nog geen 6 gulden.

(H.B.)

Bob van den Born.
Professor Pi-cartoons 4.
Uitg. Lambiek, Amsterdam. *f* 12,—.

Precies 25 jaar geleden maakten de lezers van Het Parool kennis met een wat verstrooide professor die met wereldvreemde ogen het leven van alledag bekeek. Met het klimmen der jaren transformeerde tekenaar Bob van den Born de hem omringende wereld in een kompleet gekkenhuis waarin uitgezakte wezens, die geen gek figuur hadden geslagen op de schilderijen van Jeroen Bosch, een passende omlijsting vormden voor de absurdistische handelingen van de professor. Om met de flaptekst te spreken: 'Pi... de meester van het oneigenlijke gebruik van apparaat en mechaniek'. In deze 4e bundel zijn cartoons opgenomen die globaal genomen liggen tussen nummer 1100 en 2880 (en dat is een tijdspanne van 6 jaar). In deze tijd verandert de professor van een actief aan de handelingen deelnemend persoon tot een buitenstaander, een observator die in nachtmerrie-achtige taferelen geplaatst wordt. De humor van de latere cartoons wordt dan ook meer veroorzaakt door de absurdistisch surrealistische toestanden dan door hetgeen Pi doet. Vanwege de grote tegenstellingen tussen de oudere en jongere cartoons is dit misschien niet de beste, maar zeker de aardigste en historisch overzichtelijkste bundel.

(K. de B.)

Tillieux en Gos.
Tussen wal en schip.
Uitg. Dupuis, Brussel. *f* 5,75.

Tijdens zijn leven heeft tekstschrijver Tillieux honderden scenario's voor detectivestrips bedacht en vele daarvan waren herhalingen van wat hij vroeger gemaakt heeft. Om uit deze dodelijke val te ontsnappen kregen spitsvondigheden een steeds grotere rol dan de gedachten en handelingen van de hoofdpersonen. Het toppunt en tevens dieptepunt van deze evolutie is terug te vinden in dit album waarin 4 verhalen zijn opgenomen. In 'De man met de witte trui' waarin een niet met name genoemd medewerkster van Guus Slim (het is Kersesteeltje) de taak overneemt van Slim, wordt iemand met de dood bedreigd en is de moordenaar uiteindelijk een voorwerp en geen mens. Idem dito in het verhaal 'Lichtpunt' waar Slim onderzoekt wie de moord op een garagehouder heeft gepleegd d.m.v. sabotage van diens auto. In 'De Beeldjes' lost de speurder een smokkelzaak van microfilms op en in het 28 pagina's lange titelverhaal staat de vraag waarom dieven een oude onderzeeër gestolen hebben centraal. De verhalen zijn stuk voor stuk zéér zwak omdat de tekstschrijver er alles aan heeft gedaan om de lezer een zo onverwacht mogelijke clou aan te bieden. Het resultaat is een opeenhoping van onwaarschijnlijkheden, oppervlakkigheden en gekunstelde ontknopingen en iets ergers is er niet bij puzzel-detectivestrips die het juist van een ijzersterke clou moeten hebben.

(K. de B.)

Nieuwsredaktie Har Brok en Hans van den Boom

Bijdragen voor deze rubriek in de vorm van knipsels, recensie-eksemplaren, ruilabonnementen, fondslijsten, huisorganen, aankondigingen, brieven en zichtzendingen gaarne naar het redaktiesekretariaat. De bijdragen in de Nieuwsrubriek zijn, voor zover niet ondertekend door anderen, samengesteld door de nieuwsredaktie.

Tussensprint

Door verschillende oorzaken bereikt deze aflevering u veel later dan voorzien was. Dit, gekombineerd met het feit dat de sluitingstermijn van deze rubriek toch al ver vóór de publikatiedatum ligt, is er oorzaak van dat ook in deze aflevering weer heel wat publikaties als 'nieuw' gepresenteerd worden die die betiteling al lang niet meer verdienen. Om het beeld zo volledig mogelijk te houden laten we toch zo min mogelijk vervallen.

Uitgeverijen

Oberon

Sedert eind oktober verschenen *Rakker houdt de vaart erin!*, de derde Rakker-herdruk uit *Donald Duck* met een achttal korte verhalen, en *De 7 steden van Cibola* (inklusief drie kortere herdrukken) als nr. 7 in reeks Oom Dagobert. In de reeks Trigië nr. 11: *Terreur op Elektron,* omvattende *De verzameling van Lipka, De gewetenloze bediende* en *De super kopiëermachine*, Johnny Goodbye nr. 8 (Attanasio /Lodewijk); *De Peetmoeder/De dertiende verdieping*, Opa nr. 2 (Ryssack): *Beestenbende op Huize Roest Rust.* In samenwerking met King Features Syndicate werd verder uitgebracht deel 3 van Flippie Flink en deel 5 van De Familie Achterop. Strikt Nederlands is deel 6 van De avonturen van Douwe Dabbert *De schacht naar noord* (Piet Wijn/Thom Roep). Prijs per album *f* 5,75. Bijzonder interessant is de gebonden uitgave *Popeye. De eerste vijftig jaar* door Bud Sagendorf dat beschouwd kan worden als een Popeyehandboek met zeldzame herdrukken, anekdotes, verzamelaarsitems, enz. Prijs *f* 24,95 (144 blz.). Nieuw bij Oberon is verder Henk Kuijpers' *De wraak van het vrachtschip*, dat het tweede deel vormt van *Het geheim van het spookschip* (Franka nr. 4). Eveneens van Nederlandse bodem is deel 2 van De Partners: *Het ultimatum* door Carry Brugman en Dick Richards (oftewel Matena). Verder werden uitgebracht Flippie Flink nr. 4 (Mort Walker), het winterse *Groot Tina Boek* (*f* 6,50) en in samenwerking met Dargaud *De kapitein zonder naam* van Hubinon/Charlier (Roodbaard nr. 17) en het derde deel van de subreeks De jonge jaren van Blueberry, getiteld *Blauwjas*, door Giraud en Charlier (Fort Navajo nr. 20, waarin opgenomen *Mensenjacht, Dubbelspel* en *Overval in de sierra*). In de reeks Met Goofy de geschiedenis in verscheen *Goofy als Columbus*.

Oberon 1980

Bij Oberon wordt niet op een album meer of minder gekeken. In het eerste kwartaal van 1980 verschijnen er 32 nieuwe albums, bijna 3 stuks per week dus. Dit zijn ze:

Januari

Week 1: Agent 327 (Martin Lodewijk), deel 6, *Dossier dozijn min één;* Eppo (Ulco Egmond); deel 3, *Eppo in de wolken;*

week 2: Ramiro (William Vance), deel 3, *Het geheim van de Pelgrim;* Tina Topstrip 13, *Linda's verdriet;* Pluto (Walt Disney studio's), deel 2;

week 3: Olac (Don Lawrence en anderen), deel 1, *De Gladiator;* Jonne (Gerrit Stapel), deel 1, *De edelsteen van het onheil* (104 bladzijden, *f* 6,95);

week 4: De Njaaja's (Claire Bretécher); Larry Yuma (Boscarato en Nizzi), deel 1 (56 blz.); Dagobert Duck (Barks), deel 8, *Terug naar lang geleden* (56 blz.);

week 5: Leonardo (De Groot en Turk), deel 3, *De Stem van de Meester;* Bob Morane (Vernes en Vance), deel 6, *De Atoomsmokkelaars;*

Februari

week 6: Steven Severijn (Follet en Stoquart), deel 2, *Onraad in China;* Tina topstrip 14 (Klein en Edmond), *Mimi, het circus komt;* De Kleine Boze Wolf, (Walt Disney Studio's), deel 6, *Heethoofden, Helden en Hardlopers;*

week 7: De Leukebroeders (Egmond en Coolen), deel 1, *Na ons de zondvloed;* Olivier Blunder (Greg), deel 13, *Te vuur en te zwaard;* Tijger (Bud Blake), deel 1;

week 8: Jeremie (Gillon), deel 1; De Jonge Jaren van Mickey en Donald (Walt Disney Studio's), deel 2;

week 9: Roel Dijkstra (Steenman en Brandt), deel 6, *Hard tegen Hard;* De Strijders (of krijgers) van het schaduwrijk (Marvel-artiesten), deel 1;

Maart

week 10: De Macumba van Gringo (Hugo Pratt) (*f* 8,50); Trigië (Lawrence en Butterworth), deel 13, *De Zonen van de keizer* (64 blz.); Tom Poes (Toonder Studio's), deel 15, *De Brombollen* (56 blz.);

week 11: Max Martin (Zeccara en Basari), deel 1 (64 blz.); Tina Topstrip 15, *Elvira de zomer van het witte paard* (56 blz.); *Lappen Lijs* (Gruelle/Schell), hard cover, 96 blz., 16×23 cm, *f* 14,95; *Lappen Gijs* (als *Lappen Lijs*);

week 12: Ta-ar (Remohi en Moliterni), deel 1, *Het zwaard van Kran;* Donald Duck (Barks), deel 16, *D.D. als circusclown* (56 blz.);

week 13: Patamoes (Calvo), 56 blz., hard cover, *f* 12,50.

Tenzij anders vermeld zijn alle albums van het formaat 22×28 centimeter, hebben een slappe kaft, kosten *f* 5,75 en is de omvang 48 bladzijden + 4 bladzijden omslag.

Centripress 1980

Centripress komt in het eerste kwartaal van 1980 met de volgende elf titels:

week 2: De Hulk (Marvel-artiesten), deel 4, *Vergeefse hoop op verlossing* (56 blz.);

week 3: Spaghetti (Attanasio en Goscinny), deel 1, Spaghetti in de woestijn en Spaghetti zoekt een baantje (64 blz., *f* 6,95);

week 5: Bandoneon (Attanasio en Delporte), deel 1, *De held van de Pampa;* Tarzan, deel 3, *Het levensmeer;*

week 6: De Hulk (Marvel-artiesten), deel 5, *De verloren stad;*

week 7: Ton en Tineke (Attanasio), deel 1;

week 8: Ambrosius (v. Banda en Brugman), deel 4, *De Gefleste Geesten;*

week 9: Arad en Maya (v. Banda en Steeman), deel 10, *Pas op voor de kris* (voor het eerst in druk);

week 10: De Hulk (Marvel-artiesten), deel 6, *Top Secret;*

week 12: Spaghetti (Attanasio en Goscinny), deel 2, *Goud in de Wielen* en *De Koningsnarren* (64 blz., *f* 6,95);

week 13: Bandoneon (Attanasio en Delporte), deel 2, *Rio Xatastrofaal.*

Hoewel de titels het misschien suggereren is Centripress *niet* een dochteronderneming van de V.N.U. of Oberon en is het bedrijf ook niet het eigendom van Dino Attanasio.

Espee

Onder strikt voorbehoud ziet het albumprogramma van uitgeverij Espee er in 1980 ongeveer als volgt uit. In het voorjaar zijn te verwachten albums van Lauzier (*Tranches de Vie*), Gotlib, Corben (*Sindbad in het Land van de Djinns*). Een half jaar langer zult u moeten wachten op *1996* van Chantal Montellier, *Ten Oosten van Karamulak* (Ceppi), *Marseil* van Crespin en de boekuitgave van *De ironische man* van Gerrit de Jager en Wim Stevenhagen. Verschenen bij Espee is inmiddels het album *Duppie en de ZZ Sekte* van Gerard van Santen (tekst) en Willem Vleeschouwer (rest). 20 Bladzijden, kleurenomslag, prijs *f* 4,90. Bij dezelfde uitgeverij van Bretécher *De Gef-*

rustreerden nr. 3 en *Seks en Relaties* (34 blz., *f* 6,—), waarover meer in deze rubriek onder het kopje *Gummi.*

Hoste

In de reeks Kiekeboe en Merho verschenen de delen 5 (*Kiekeboe tegen de sterren op*) en 6 (*Kiekeboe in Carré*) in 1978 gepubliceerd in *Het Laatste Nieuws* en *De Nieuwe Gazet*. Speciaal voor Amsterdammers, maar ook voor ieder die zich interesseert voor Merho's gedokumenteerd ambiance, is erg aardig het album *Kiekeboe in Carré* dat zich duidelijk herkenbaar in Amsterdam afspeelt. De prijs per album van elk 48 blz. is 39 BF. Voor informaties: Uitgeverij J. Hoste, Em. Jacqmainlaan 105, 1000 Brussel. Inmiddels verschenen ook Bakelandt nr. 5 (*De meester der broeders*) en nr. 6 (*Het beest van Gits*).

Bakker

Pro memorie vermelden we hier nog eens dat eind vorig jaar eindelijk weer eens wat gebundeld werk van Stripschapsprijswinnaar Jaap Vegter bij uitgeverij Bert Bakker verscheen. Onder de titel *Zei d'r iemand iets?* ('De stille aftocht van de jaren zeventig in een krisis-sfeer omtrent kerk, staat, maatschappij, gezin en olie') bevat dit album een ruime bundeling van Vegters strips uit de kleurenbijlage van *Vrij Nederland*. De prijs *f* 12,50.

Panda

Nieuw bij uitgeverij Panda is de als luxe-uitgave te karakteriseren stripversie van Jules Verne's *De reis om de wereld in 80 dagen* in beeld gebracht door Didier Bardon, Marc Bellan, Christian Bessière en Gilles Tosello onder leiding van Giovanni Giannini naar de oorspronkelijke gravures. In full-color met linnen hard-cover *f* 39,50 (64 blz.). Eveneens bij Panda het album *Felina* van Victor Mora (tekst) en Annie Goetzinger (tek.). Prijs *f* 16,95 (kleur, harde kaft, 48 blz.). Nieuw bij uitgeverij Panda is inmiddels ook de

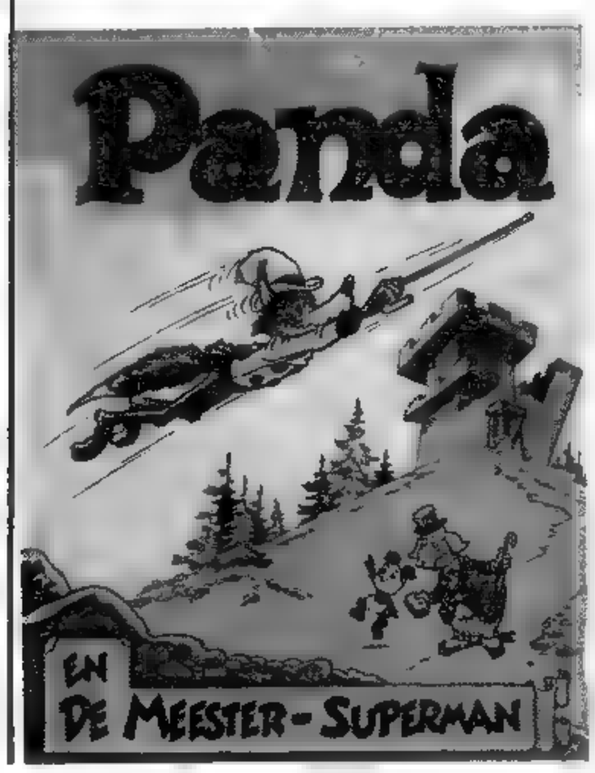

rééks Panda, waarin tot nu toe verschenen *Panda en de Meester-Superman* (PV 97 uit 1968) en *Panda en de Wijze Meester* (PV 52 uit 1957/58). Prijs per deel *f* 9,90 (ekstra brede pocketuitvoering van 20 × 16 cm). In de reeks Miranda Blaise, prinses uit de onderwereld van Jim Holdaway en Peter O'Donnell verscheen deel 3 met de verhalen *De geest van Mrs. Drake* en *Oom Happy*. Prijs *f* 9,90 (68 blz.). Eveneens gloednieuw bij Panda is de reeks Rahan (André Chéret/Roger Lecureux) met als eerste titels *Het eiland van de levende doden* en *De vallei der kwellingen*. Prijs per deel *f* 5,75. Van Paul Gillon en Jean-Claude Forest tenslotte is de reeks Schipbreuk in de tijd. Eveneens bij Panda voor *f* 5,75 per deel. Reeds verschenen zij deel 3 (*Labyrinten*) en 4 (*Dodelijk universum*). Uitgeverij Panda is overigens verhuisd naar Rembrandtlaan 11, 2391 CM Hazerswoude-dorp (tel: 01728-8841).

Dupuis

Alsnog zij vermeld dat in het najaarsfonds verschenen *De heer van de drie deuren* van De Gieter (Papyrus nr. 2), *De bivakmutsen* door Will en het tekstduo Tillieux/Desberg (Baard en Kale nr. 27), *De driehoek des doods,* deel 1 door Seron en Mittéï (De Minimensjes nr. 9), in één album de verhalen *De eenzame wolf* en *Mijn vriend Red* door Jijé (Jerry Spring nr. 15). *De weerbarstige Ford T* dor Francis (Bram Jager en zijn buur nr. 13), *Brieven uit mijn Molen,* 6 stripverhalen van Mittéï naar het werk van de Franse romancier Alphonse Daudet (reeks Het beste uit Robbedoes nr. 2) en *Tussen wal en schip* (inklusief de korte verhalen *De man met de witte trui, Lichtpunt* en *De beeldjes*) door Tillieux en Gos (Guus Slim nr. 16). Een bijzondere gebeurtenis na vijf jaar wachten was natuurlijk het dertiende album van Guust Flater, dat onder de titel *Flater verdient een optater* de gebundelde gags uit *Robbedoes* bevat uit de periode 1974-79. Van belang is verder natuurlijk de herdruk van het Blauwe Sperweralbum *De geheimzinnige vijand* door Sirius als nr. 7 in de Reeks Jeugdzonden. Ook dit album roept weer eens de vraag op of er bij jongere produkten niet een reekstitel 'Ouderdomskwalen' gebruikt zou moeten of kunnen worden. De prijs per album van ca. 48 blz. bedraagt vanaf 1980 *f* 5,75. De bundeling *Robbedoesalbum* van nr. 151 kost *f* 15,—.

Voor het tweede trimester staan bij uitgeverij Dupuis op het programma de volgende albums:

– Geniale 'Olivier nr. 8 (Devos): *Elektronen, molekulen en huiswerk;*
– Sammy nr. 13 (Berck/Cauvin): *Het schroeifenomeen;*
– De Blauwbloezen nr. 16 (Lambil/Cauvin): *Bronco Benny;*
– Het beste uit Robbedoes: *De ouwe blauwe* (Walthéry/Cauvin);
– Dokter Zwitser nr. 3 (Wasterlain): *Verse nootjes en wat 'n vakantie!...;*
– Papyrus nr. 3 (De Gieter): *De gigant zonder gezicht;*
– Jan Kordaat nr. 1 (Jijé): *De*

zwarte zon;
– Bollie en Billie nr. 17 (Roba): *Weet je 't nog, Billie?;*
– Isabel nr. 5 (Will/Franquin/-Delporte/Macherot): *Een rijk van tien morgen;*
– *Robbedoes*-verzamelalbum nr 153.
– Yoko Tsuno nr. 10 (Leloup): *Het Licht van Ixo.*

Septimus

In de serie *Tintin raconte...* (de chromo-albums, weet u wel) worden na de twee verschenen albums reeds aangekondigd:
– *Histoire de l'aviation* (Des origines à 1914);
– *Histoire de l'aérostation;*
– *Histoire de la marine* (Des origines à 1700);
– *Histoire de la marine* (De 1700 à 1850).
Prijs per album (hard-cover, kleur) ongeveer *f* 40,—. Inlichtingen bij de uitgever Septimus Editions, 46 Rue Léon, 75018 Paris.

De vrijbuiter

Uitgeverij De Vrijbuiter BV verschijnt op de markt met de bladen *Sindbad* en *Scooby Doo...* (per stuk *f* 1,40) die met een vierwekelijkse frekwentie zullen verschijnen met een follow-up van paperbacks en albums. Het eerste album van Sindbad *In het land van de vliegende schepen* is inmiddels al uitgebracht en kost *f* 4,95. Bij De Vrijbuiter verschenen verder de albums *Opstand der Titanen* als nr. 4 van de reeks De Goden uit het Heelal (naar Erich von Däniken) met tekst van Arnold Mostowicz en Alfred Cómy en tekeningen van Boguslaw Polch (*f* 5,50) en Alleen op de wereld nr. 1 (*Afscheid van moeder Barberin*) van Juan Lopez Ramon, een reeks die totaal 12 delen gaat beslaan à *f* 4,95 en evenals *Sindbad* aansluit bij de TV-serie.

Lombard/Albracht

Verschenen bij Lombard, in Nederland verspreid door Albracht, *Operatie Jupiter* door Albert Weinberg (het vierde verhaal van Dan Cooper uit 1957/58), *De oorlog van de 7 heuvels* door Franz/Verhal (Jugurtha nr. 5), *City N.W. Nr. 3* door Auclair (Simon van de Rivier nr. 5), *Goud voor Santa Fé* door William Vance (Ringo nr. 2), *De Corrida van de Gehelmde Nijlpaarden* door Dupa (Dommel nr. 4), *Vuurwater* door Derib (Buddy Longway nr. 8), *Het monster in de sneeuw* door Christian Denayer en A.-P. Duchâteau (Alain Chevalliert nr. 3), *De Brokkenmakers tegen... de brokkenmakers* van dezelfde auteurs (De Brokkenmakers nr. 4), *7 Dagen om te sterven* door De Groot/Turk (Clifton nr. 3), *De dubbelziende helderziende* en de herdruk *Schatgravers in de woestijn* door Tibet en Duchâteau (Chick Bill nrs. 44 en 26). Prijs per album *f* 5,50 (vanaf 1980: *f* 5,75). Een bijzondere uitgave was de dikke bundel *De complete avonturen van Hoempa Pa* van Goscinny en Uderzo. De prijs van deze helaas niet gebonden uitgave bedraagt *f* 14,90.

Standaard

Inmiddels verschenen bij Standaard van Willy Vandersteen *De kadulle Cupido* en *De Pompenplanters* (Suske en Wiske nrs. 175 en 176), *Het drakenland* en *De zeven roofridders* (Jerom nrs. 81 en

82), *Het gebied van Orscha* en *Tragedie van de Kunstindianen* (Bessy nrs. 135 en 136), *De schat van de Tempeliers* en *De elfenjager* (Robert en Bertrand nrs. 31 en 32), *Operatie speelgoed* en *Goud voor de goden* (Tits nr.s 5 en 6), *Manuello* en *De sterke man* (Karl May nrs. 59 en 60), *De beelden van Djomaz* en *Het oog van Toth* (Rode Ridder nrs. 87 en 88). Marc Sleen brengt *De zweefbonbons* en *De smaragdgroene pletskop* (Nero en Co nrs. 63 en 64). De prijs van al dit moois varieert van *f* 2,— tot *f* 4,25 per album.

Magnum

Eind 1979, we doen ons best, verscheen in de reeks Magnum van uitgeverij De Dageraad PBVA te Antwerpen onder bezielende leiding van De Laet als deel 19 *De Sigarillos van Koningin Thia* (Snoe en Snolleke nr. 3) van Bob de Moor. De fraaie opzet deze dagstrip kompleet te herdrukken wordt echter met dit album geloochenstraft, want buiten de door Periodica in het verleden weggelaten stroken, worden in dit album nog méér stroken weggelaten. Voor een reeks die zich tooit met de titel Klassieke Galerij voor het Vlaamse Beeldverhaal is dat vreemd. De Moor hertekende evenwel de voorplaat. Met terugwerkende kracht verscheen als Magnum nr. 8 *De avonturen van M. Mus,* eveneens van Bob de

Moor, met 11 Mus-verhalen uit *Kuifje*-weekblad uit de periode 1950/55 en een 12e uit *Sélection Tintin* van 1955.
Willy Vandersteen tekent inmiddels voor Magnum nr. 17 met de tweede reeks gags van *'t Prinske* (uit *Kuifje*-weekblad). Prima werk met de eerste sporen van Vandersteens medewerkers. Dit overzicht is gebaseerd op een toevallig bezoek aan Antwerpen. De ontbekende delen hopen we u in het volgende nummer te kunnen melden.

Hop!

In *Hop!* nummer 20 in het derde deel van het dossier *Jeff Hawke* een interview met de auteur Sydney Jordan (uit *Comic Média* nr. 11) met een forse herdruk van *The winds of Mars,* een inventariserend artikel van de *Mon Journal*-uitgaven *Marco Polo* (1948/49: Lebrun), *Diavolo* (1948/49: Besseyrias), *Brik* (1949/50: Cézard e.a.) en *Yak* (idem), de introduktie van de kartoenist Piédoue, Harvey Kurtzman en een beschouwing over *Jack Sport* (Bob Dan). Enkele korte bijdragen plus zeer uitvoerige nieuws- en besprekingspagina's kompleteren de 64 bladzijden met informatie van de Franse stripmarkt. De prijs van dit nummer bedraagt 12 FF. Voor verdere inlichtingen: HOP! (AEMEGBD), 13 Rue E. Duclaux, 150000 Aurillac, Frankrijk.

Uniek

Van eind september '79 dateert het bescheiden fanzine *Uniek* ('Het stripmaandblad voor de stripofielen') door enkele stripenthousiasten uit Leuven opgezet. Tot nu toe zijn 2 gratis nummers uitgebracht onder andere met Daniël Jansens (o.a. *Bakelandt*). In het komende nummer zal onder meer aandacht besteed worden aan Ryssack en *Conan*. Inlichtingen zijn te bekomen bij W. Marin, p/a Klein Begijnhof 22 en J. M. Lodewyckx, Tiensestraat 87, beiden te 3000 Leuven.

Comixene

In nummer 27 van *Comixene* een overzichtsartikel van kenner Paul Burgdorf over het beeldverhaal in Denemarken (Ferd'nand, Alfredo, Polle, Pelle & Pingo, enz.). Verder uitvoerige bijdragen over portfolio's (*Eine Revolte wird kommerzialisiert*), kinderen in strips en Plastic Man (Jack Cole). Daarnaast uitvoerig stripnieuws, recensies en veel advertenties. Dit nummer bevat verder herdrukken van Asterix, François Vidocq en Franquin (*Rotarin und Fantasio*). Prijs van dit nummer *f* 5,50 (72 bladzijden). Inlichtingen: Edition Becker & Knigge, Podbielski-Strasse 29, D-3000 Hannover 1 (DBR).

Strip Pers

In *Strip Pers* nr. 18 voornamelijk aandacht voor Franquin en zijn kreaties en uiteraard ook voor Fournier. Daarnaast resteren nog enkele bladzijden met nieuws. Prijs *f* 3,— (20 blz., voor abonnees *f* 2,50). Inlichtingen: Strip Pers, Julianastraat 11, 6433 GA Hoensbroek.

SG-Infoblad

Het informatieblad *SG-Infoblad* van de Vlaamse Onafhankelijke Gilde van Stripauteurs is uitsluitend bestemd en beschikbaar voor leden. Een reden temeer om hier melding te maken van het tweede nummer, waarin beknopte verslagen van de Gilde-vergaderingen (5 sinds 15 dec. '78!), uittreksels en kommentaar op wet- en statutenteksten, informatie over levensverzekeringen en uitkeringen bij 'werkonbekwaamheid' en dergelijke. Een vakblad in de ware zin des woords dus. Het lijkt ons dat Nederlandse vakbroeders nadere informatie kunnen inwinnen bij de sekretaris Kris de Saeger, Kapucijnenvoer 123, 3000 Leuven. De V.O.G.S. is inmiddels zinnens een komplete dokumentatie over zijn leden op te zetten en verzoekt om toezending van knipsels en andere sekundaire literatuur over Vlaamse striptekenaars te zenden naar het sekretariaat. Nadere mededelingen hierover in ons komende nummer.

Multi

Fanzine *Multi* nr. 1 is gewijd aan Sloeber en Co. van Jef Broeckx. Dit eerste nummer bevat een interview en bibliografie van Broeckx en enkele interessante herdrukken in een oplage van 410 genummerde en door Broecks gesigneerde eksemplaren á 20BF (16 blz. offset). Losse nummers zijn te bestellen bij Christian Salez, Jozef de Veusterstraat 162, B-2520 Edegem (België) á 40BF inklusief verzendkosten. Door *Multi* is tevens een einde gekomen aan het fanzine *Tiko*, dat gratis verspreid werd en alle sporen daarvan droeg. Desondanks lijkt het erop dat de hausse van spontaan opwellende fanzines, die inmiddels in Nederland uitgewoed lijkt, overgewaaid is naar België. Dat geeft te denken, want algemeen werd aangenomen dat Nederland zo'n 50 jaar op het wereldgebeuren achterloopt...

Art's Farts

Nieuw in Amsterdam is de stripspeciaalzaak Art's Farts, een eenmansactiviteit van de zich joviaal als Peter voorstellende eigenaar. Art's Farts verkoopt voornamelijk Amerikaanse underground, modern Frans werk en ander uiteenlopend drukwerk voor wat oudere lezers. Tweedehands bestaat een bescheiden aanbod in het grote seriewerk. Het winkeltje is gevestigd in de Spuistraat 183 achter een door graffiti onder handen genomen voorgevel.

Zwitserland

Gesignaleerd met harde kaft het nog altijd geheimzinnige album *Kuifje in Zwitserland*, gedrukt in Nederland in een oplage van 526 eksemplaren, voor de prijs van *f* 70,—. Het gaat hier blijkens de afwijkende vertaling en lettering om een ander initiatief dan dat van de Familie van Deudekom in het blad *Caramba* eind 1978. Bibliografisch interessant is dat op blz. 2 als tekenaars vermeld worden; Denis/Huart/Marechal.

VPRO-Extra

Begin oktober 1979 realiseerde tenslotte ook de VPRO zich dat het dat jaar precies 50 jaar geleden is dat Hergé in Brussel met zijn avonturen van Kuifje begon. Nadat regionale en ziekenomroepen een en ander al in geuren en kleuren gebracht hadden attendeerde Extra-eindredakteur Theo Uittenbogaard Otâkar Votoçek op dit item, om er na enige weken achter te komen dat zijn mede-eindredakteur Ad 's-Gravesande de Kuifjeliefhebber Hans van Zwol al aan het werk gezet had. Ruggespraak viel inmiddels uit ten voordele van laatstgenoemde, zij het dat tot nu toe geen enkel draaiboek van hem door *Extra* geaksepteerd werd. Uittenboogaard schijnt inmiddels het thema Kuifje maar zelf op zich genomen te hebben.

Luisteren naar Strips

Eind vorig jaar verscheen het boekje *Luisteren naar Strips* door Jan Smet (van *Stripgids*). Een 47 bladzijden tellend handboekje over strips bestemd voor lezers van ongeveer 12 jaar, waarin alle aspekten van het beeldverhaal (stijlen, helden, studio's, techniek, enz.) op de geschiedenis na aan de orde komen. Een voor de bedoelde leeftijdsgroep zeer informatief boekje. Prijs 60 BF. Inlichtingen bij de auteur Meirgorenstraat 63, 2300 Turnhout.

HET DRUKKEN VAN EEN STRIPVERHAAL

1 PAPIERINLEG
2 ZWART
3 BLAUW
4 ROOD
5 GEEL
6 DROGEN
7 KOELEN
8 VOUWEN
9 VERZAMELEN
10 AFWERKEN

Deze uitgave werd gerealiseerd door de firma Henri Proost & Cie ter gelegenheid van de uitreiking van de stripgidsprijs 1979 te Turnhout. De tentoonstelling heeft plaats in de Warande, vanaf zaterdag 24 november tot en met zondag 9 december. Ontwerp & grafische vormgeving studio A-D tel. (014) 41 93 73

Aktuele Vlaamse Stripkunst

Van 24 november tot 9 december 1979 liep in De Warande te Turnhout de tentoonstelling *Aktuele Vlaamse Stripkunst*. Dat is oud nieuws, ware het niet dat ter gelegenheid van deze tentoonstelling een katalogus gerealiseerd werd door Eddy Ryssac, Jan Smet, Manu Manderveld, Kris de Saeger en Jean-Claude Faur. In deze 54 bladzijden tellende katalogus zijn bijdragen opgenomen over Kael Bidde-loo (Stripgidsprijswinnaar 1979), *Comics in de openbare bibliotheek... Foei!* door Manu Manderveld, *Strips en bibliotheken* door J.-C. Faur en een aktueel overzicht van Vlaamse striptekenaars door De Saeger. In dezelfde katalogus ook nog herdrukken van Fabri (*Schrobberdijk*) en GOT. Inlichtingen of eksemplaren (à 80 BF) zijn wellicht te bekomen bij genoemde Kris de Saeger, Kapucijnenvoer 123, 3000 Leuven (tel. 016-23.43.40). Ter gelegenheid van dezelfde tentoonstelling realiseerde de firma Henri Proost & Cie het uitstekend verzorgde vouwblad *Het drukken van een stripverhaal*. Proost drukt momenteel jaarlijks méér dan 20 miljoen stripalbums en is vast bereid op verzoek dit informatieve vouwblad toe te zenden. Het adres: Industriezone 1, 2300 Turnhout.

Vakliteratuur

Eveneens ter gelegenheid van het Turnhoutse stripgebeuren eind '79 organiseerde de Stedelijke Openbare Bibliotheek van Turnhout een tentoonstelling van *Vakliteratuur over strips*. Een en ander resulteerde in een gelijknamige katalogus van 12 bladzijden met een, wat boekuitgaven betreft, aardige inventaris die wellicht op aanvraag nog verkrijgbaar is. Inlichtingen: De Warande, Warandestraat 42, 2300 Turnhout (tel: 014-41.59.72).

DE STRIPSCHAPPAGINA

MEDEDELINGEN, BERICHTEN & AANBIEDINGEN

Deel 3 van Arman en Ilva bevattende de verhalen 7 (Ea), 8 (de bijzonder begaafdheden) en 9 (de stormvleer). Prijs *f* 29,95 voor niet-leden; leden betalen *f* 24,95.

THE TJONG KHING
LO HARTOG VAN BANDA

ARMAN & ILVA

DEEL 3

UITGEVERIJ BRABANTIA NOSTRA

Extra-editie van de stripgids
Kuifje-index van Har Brok aangevuld met een verhaal (in het frans) van Jansen en Jansens. Prijs *f* 7,—; leden 10% korting.

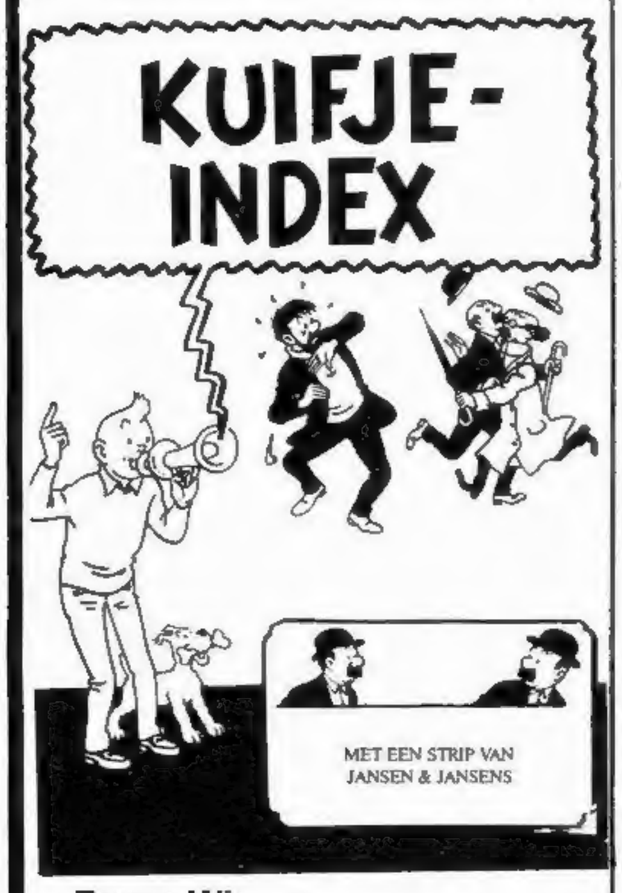

Zwart-Wit
planning 1980
no. 35 Professor Breinbreier deel 2, *f* 5,75, januari.
nr. 36 Athi door Gerrit Stapel, *f* 5,75, januari.
no. 37 De argonautjes de laatste avonturen 80 pagina's, *f* 6,95, april.
no. 38 Blook — de ruimtepiraten, *f* 5,75.

Nog verkrijgbaar in de zwart/witreeks: 12, 14, 19 t/m 34 voor *f* 5,75, leden 10% korting, deel 17/18 voor *f* 15,50) leden 10% korting.

Bestelling door storting op postgiro 3291121 t.n.v. Het Stripschap Ledenservice, Postbus 11335 te Amsterdam.

Contributie
Wij maken diegenen die hun contributie voor 1980 nog niet aan ons voldaan hebben erop attent, dat zij, indien zij deze niet binnen drie weken na heden voldoen indachtig het bepaalde in artikel 3 van het Huishoudelijk reglement, zoals vastgesteld op de Algemene Leden vergadering van Het Stripschap op 22 april 1978 beschouwd zullen worden als wanbetaler en als zodanig geschorst zullen worden met inachtneming van artikel 4 van hetzelfde reglement.

Donaties:
Helaas is het nog steeds zo, dat om een vereniging draaiende te houden, de uitgaven aan de inkomsten aangepast dienen te worden.

– Plannen hebben we genoeg, middelen niet –

Kunt u nog iets missen, gaarne zien wij uw storting tegemoet op één onzer onderstaande rekeningen. Een lijst der donateurs zal gepubliceerd worden!

Postrekening: 1.513.000
Gemeentegiro: 5.000.000
Amrobank: 421.138.114.

Tarieven
Het lidmaatschap van Het Stripschap wordt verkregen voor de ongewijzigde prijs van *f* 17,50.
Een abonnement op Stripschrift gaat u *f* 40,50 kosten.
Het beste blijft u dus van alles op de hoogte met een gecombineerd lidmaatschap/abonnement voor slechts *f* 49,—.
De laatste mogelijkheid is veruit de voordeligste. Bovendien zorgt u er dan voor dat de activiteiten van Het Stripschap, waaronder Stripschrift!!!, kunnen worden uitgebreid.
Zie voor de geschikte gironummers het colofon naast de inhoudsopgave.

Stripschapkalender
Op deze pagina vindt u één blad (verkleind) van de stripschapkalender. De zesde in successie. Elk

JUNI

M		2	9	16	23	30
D		3	10	17	24	
W		4	11	18	25	
D		5	12	19	26	
V		6	13	20	27	
Z		7	14	21	28	
Z	1	8	15	22	29	

lid heeft hem inmiddels in zijn bezit. Gelukkig hebben wij weer 13 Nederlandse en Belgische tekenaars bereid gevonden hun medewerking te verlenen. Door een gewijzigde produktiemethode bestaat de kalender dit jaar uit 16 bladen.
De medewerkende tekenaars zijn:
omslag: Jan van Amerongen,
januari: Arend van Dam;
februari: Wilbert Plijnaar;
maart: Willen van Manen;
april: Disney-Ed van Schuylenburg;
mei: Nel van Beek-van Koten;
juni: Henk 't Jong;
juli: Eddy Ryssack;
augustus: Henk Albers;
september: Jaap Vegter;
oktober: Robert Merhottein;
november: Jan Kruis;
december: Willy Lohmann;
nonsember: Arend van Dam.

De kalender is een uitvloeisel van de doelstelling van de vereniging Het Stripschap, gevestigd te Amsterdam, t.w. het bevorderen van de belangstelling voor strips in het algemeen en Nederlandse strips in het bijzonder.
Mocht u de kalender alsnog in uw bezit willen krijgen dan biedt de informatie onder het kopje tarieven wellicht uitkomst.

Strip2daagse 1980
Schrijf maar in de agenda's: 20 september 1980 maar ook zondag 21 september, ja inderdaad het gehele weekend, zullen in beslag worden genomen door de strip2daagse!!! We houden u op de goede hoogte.

In plaats van een nieuwjaarskaart is door het bestuur van Het Stripschap getrouw aan de traditie aan al haar vrienden en relaties op 14 februari jl. een valetijnskaart gestuurd, waarop afgebeeld 10 jaar Jan, Jans en de Kinderen en speciaal voor deze gelegenheid vervaardigd door ons lid Jan Kruis.

VRIENDELIJKE „VALENTIJNS"-GROETEN VAN HET STRIPSCHAP.
WIJ HOPEN U OP 20 EN 21 SEPTEMBER, OP DE STRIP 2-DAAGSE IN HET TURFSCHIP IN BREDA TE ONTMOETEN...!
MET OA 10 JAAR JAN, JANS EN DE KINDEREN!
©JAN KRUIS

HET STRIPSCHAP
Postbus 11335,
1001 GH
Amsterdam

DE STRIPSCHAPPAGINA

STRIPWINKELGIDS

'PLATENBAR-STRIPWINKEL LEO'

Lange Kerkstraat 32
4461 JJ Goes, telefoon 01100-13194

MEIROOS STRIP- EN LECTUUR-SHOP/SHOPPINGCENTER
Oudegracht 136, hoek Vinkenburgstraat
Utrecht, telefoon 030-334357

STRIP ANTIQUARIAAT PANDA

Frederikstraat 955
2514 LJ 's-Gravenhage,
telefoon 070-635950*
geopend di t/m vr van 12 tot 6 uur; zaterdag van 11 tot 5 uur; donderdag/koopavond tot 9 uur geopend.

DE ZAAK ZONNEBLOEM
Haarlemmerstraat 27, Amsterdam,
telefoon 020-247294
- de hoogste prijs voor uw 2e hands-strips!

JACOBIJNESTRAAT 10
HAARLEM
TEL. 023-320782

Antiquariaat

Liendertseweg 66A
Amersfoort
tel. 033 - 25975

"Bommel"

STRIPS - BOEKEN
MUNTEN - POSTZEGELS

STRIPSPECIAALZAAK

FANTASTIC VISIONS

Slaak 18, Rotterdam, telefoon 010-331710

DE LEKTUURHAL
Nauwe Burgstraat 3, Sneek,
telefoon 05150-15510

030-311461 's maandags gesloten

LAMBIEK
Kerkstraat 104, Amsterdam,
telefoon 020-267543

OLD COMIC HOUSE KRALINGEN

Frits Ruysstraat 28a
3061 ME Rotterdam
tel. 010-523171

Stripantikwariaat
calvo

Sandelingplein 2
Rotterdam-Zuid

geopend zaterdag 10 tot 5 uur
telefoon 010-840636
bestellingen bezorgen wij aan huis!

De Oude Post
Burg. de Withstraat 10-12
De Bilt, 030-763050
Nieuwe en oude strips.
Ver- en inkoop.

fono-strips-posters

fono – strips – posters
provinciestraat 152
(achter centraal station)
2000 antwerpen
tel. 031/327007

Nu ook een
STRIPSPECIAALZAAK
in Vlissingen
met de meest uitgebreide kollektie strips, ook Frans-Engelstalige.

GRAMM.-STRIPS 76
DE STRIPWINKEL
Paul Krugerstraat 146-148
4381 WK VLissingen

SPECIAALZAAK IN STRIPBOEKEN

WOUTS STRIP- EN SF SPECIAALZAKEN

van Woustraat 126, Amsterdam en
Oostenburgerstraat 69, Amsterdam,
tel. 020-792116 en 020-224680
Organisatoren van stripbeurzen. Gaarne informeren wij u onze enorme kollektie strips en SF en over bedoelde beurzen.

P.G. Hermans

Broerenstraat 4,
Arnhem. tel. 085 - 431398

RICHARD
Rombout-Hogerbeetsstraat 78,
Amsterdam, tel. 020-842923

Strip antiquariaat "SJORS"

Voorstraat 371, Dordrecht,
telefoon 078-142012
openingstijden: ma t/m vrij 13.00-17.30 uur; zaterdag 10.00-17.00 uur.

DE LEKTUURHAL
Over de Kelders 10, Leeuwarden,
telefoon 05100-30756
Dracht 100, Heerenveen

STRIPS VAN YENDOR

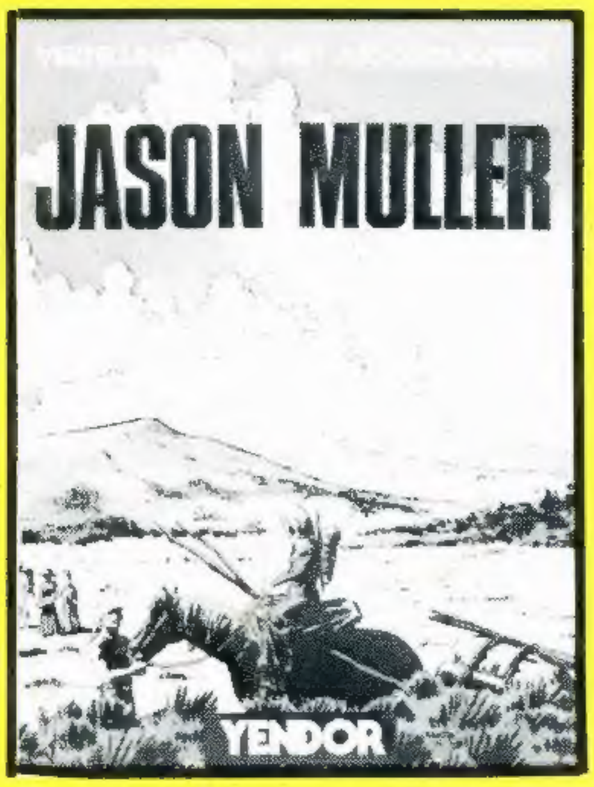

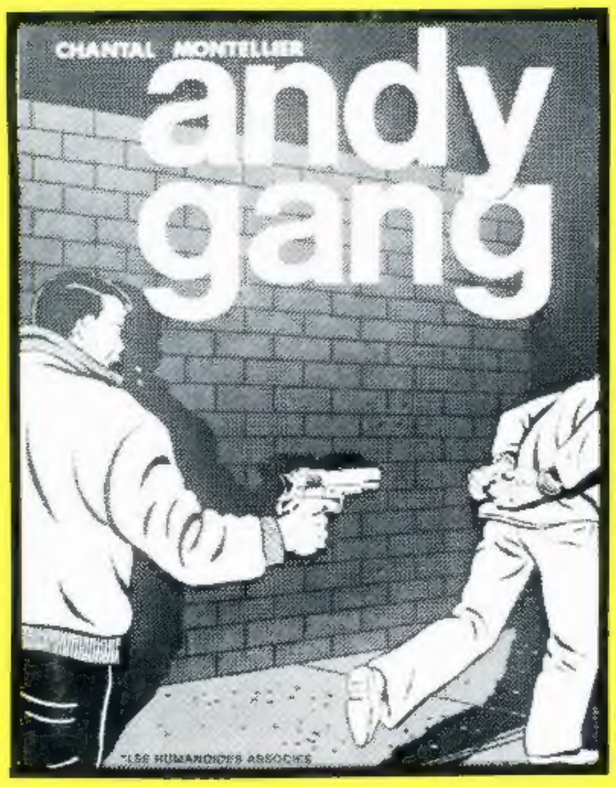

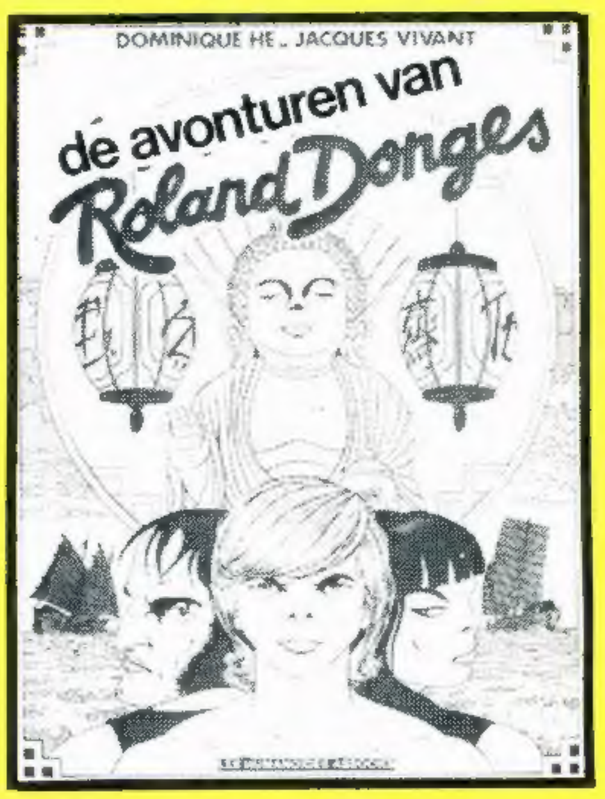

REEDS VERSCHENEN:

Dionnet/Gal...	DE LEGERS VAN DE VEROVERAAR.....	Fl.19,50
Picaret/Tardi.	POLONIUS.....	Fl.14,90
Auclair.....	GRIZZLY.....	Fl.14,90
Gotlib.....	LOBBES DEEL 2.....	Fl. 9,90
Gotlib.....	RHAA LOVELY DEEL 1.....	Fl.14,90
Gotlib.....	RHAA LOVELY DEEL 2.....	Fl.14,90

MAART 1980:

Dick Matena...	AMEN.....	Fl.19,90 •
Vos/Lodewijk..	DE KAT IN CONSTANTINOPEL.....	Fl.12,90 •
Auclair.....	JASON MULLER.....	Fl.19,90 •

APRIL 1980:

Moebius.....	DE OMWEG.....	Fl.19,90 •
Gotlib.....	RHAA LOVELY DEEL 3.....	Fl.14,90
Denis Sire....	DUIVELSE DREIGING.....	Fl.19,90 •

MEI 1980:

Hé/Vivant.....	DE AVONTUREN VAN ROLAND DONGES...	Fl.19,90 •
Gotlib.....	LOBBES DEEL 3.....	Fl.11,90
Montellier....	ANDY GANG.....	Fl.19,90 •

• = HARDCOVER UITGAVE

VERKRIJGBAAR IN DE STRIPSPECIAALZAAK EN/OF BOEKHANDEL

YENDOR BV_HONINGERDIJK 101B_3063AL ROTTERDAM.

TEL.010_33.36.48/33.17.10